

ALBERTINI

BOTTONNI NOBILIS

PATAVINI, PHILOSOPHI AC

Medici Praxin in Academia Patauina

S. Germani a praxia. Cc. 87.
DE VITA CONSERVANDA.

PATAVINI, Apud Iacobum Bozka.

M. D. LXXXII.

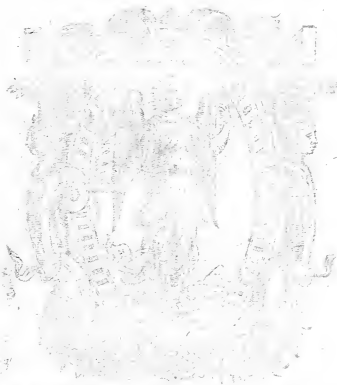
ALBERT

BOTTLE

STANDARD

1871

DE

1871

AD ILLVSTRISSIMOS ET SA

pientissimos Viros, Vincentium Mauro-
 cenū, Paulū Theupulū, Diui Mar. Pro-
 curatores Dignissimos, Ioannem
 Correrū, Aloysiū Georgiū, &
 Frācisū Lōgū, Reip. Ven.
 Senatores Amplissimos,
 summos litterarum
 Patronos.

*Accipite Viri Illustrissimi, pro
 summa Vestra erga omnes
 humanitate, Meos hos fru-
 ctus, felicibus Auspiciis ue-
 stris partos, & patrocinio in lucem edi-
 tos; ut Vestra Auctoritate Maiorem
 fauorem, & gratiam apud studiosos oēs
 sibi concilient: Accipite inquam, pro in-
 nata Vestrum omnium benignitate, Has
 Meas Lucubrationes, et uigilias, Immor-
 tali Nomini Vestro Dicatas; Eodemq; af-
 flatu, quo soletis aliis, Mihi pariter aspi-
 rate, Vt Vestro Praesidio semper & ubiq;*

*tutus conquiescam. Suscipite tandem ex
porrecta fronte, Libellum De VITA
conseruanda, Mea Totiusq; Bottonna
familia Erga Vos omnes obseruantia locu
pletissimum testimonium; In hocq; perexi
guo munere magnam animi propensione
agnoscite: Valete, Diuq; Viuite Inco
lumes, & Florentes.*

AD ECCELLENTISS. ALBERTINVM
BOTTONNVN NATIO GERMA
NORVM MEDICORVM

QVAE EST PATAVII.

Nelyte, quid tantum, quo te Veneramur, amorē

Albertine potest conciliare tibi?

An, quia te multa clarum Virtute Videmus

Nalcitur ex meritis gratia tanta tuis.

Quippe amor officium sequitur, conspectaq; Virtus

Pertrahit in laudes pectora nostra tuas.

Pellere difficiles quo sit medicamine morbos

Cum doceas tuus est publicus iste labor.

Sed ne fortē tuæ desint priuata Iuuentæ,

Publica dum studii clausa theatra silent:

Te iuuat in medicis, pulchro certamine, rebus

Priuata iuuenes instituiffe domo.

Hic de proposito mos est discurrere casu,
Quæ modò dicendi munia tute subis.
Et modò nostra sedens placida dum percipis aure
Corrigis eloquio qualiacunq; tuo.
Magna quidè sunt hæc, sed (Vt è tua grata Voluntas)
Non satis ingenio res facit ista tuo.
Ni quòq; commonstres, Vt quæ certissima longè
Esse doces, Visu lumina nostra probent.
Nos igitur comites infirma ad corpora tecum
Accipis, Vt medicum conspiciamus opus.
Quilibet hìc morbus (modò sit tractabilis arte)
Cogitur auxiliis terga dedisse tuis.
Hic iterum cupida iuuenum præsente corona
Sumis ab exemplo Verba diserta dato.
Et, ne quis Videat, quòd non intelligat ipse,
Tu benè sollicita sedulitate caues.
Scilicet: & mores, & sæui semina morbi
Prodis, & hæc qua sint arte leuanda mones.
Pro quibus haud, meritas dicentia carmina laudes
Possumus officio condere digna tuo.
Vnica, quàm spectes, manet officiosa Voluntas,
Cætera materiæ, pondere pressa iacent.
Dii faciant possis (quid enim nisi Vota supersunt)
Viuerè felices suauiter Vsq; dies.
At tuus iste liber claras modò natus in auras,
Duret, & authorem laudet ubiq; suum.

IN ALBERTINI BOTTONNI
MEDICORVM NOSTRAE, AETATIS
FORTVNATISSIMI
LIBRVM DE CONSERVANDA VITA.
Poloni Amoris& officii, ergo.

Magna dabat totam Tyberis delubra per Vrbem,
Vsit & accensis thura, merumq; focis :
Cum subiit Latios opifex Epidaurus in agros,
Et dedit officio prospera signa suo.
At quæ tanta tuis famam Virtutibus addent,
Non bene Pierys carmina iuncta modis ?
Qui bene decerptis Clarys de collibus herbis,
Celsus ubi gemino mons petit astra iugo,
Pæoniam exerces medicans insigniter artem,
Et prohibes stygias rumpere fila Deas.
Ac opus emittis quò non præstantius ullum,
Languida mortifera corpora tabe leuet.
Quod tibi uenturos semper durabit in annos,
Et sublime tuum nomen in astra feret.
Donec ab occasu roseum reuolutus in ortum
Phæbus, luciferis frena reponet equis.

Stanislai NiegossousKi.

LIBER AD LECTOREM.

Fata manu, uitamq; gero, penitusq; repertam
Pegasus alato quam pede fecit, aquam.
Quisquis es, hinc Artes medicas, floremq. iuuentæ
Lædere quem posset nulla senectæ, petas.
Nobilis huc pleno Permessus profluit alueo
Et fundit Clariam plena canalıs aquam.
Multa manu medica superas referuntur in auras
Vnde fluit Sacræ uena perennis aque,
Sed Tua quæ Latias mittis Bottone sub oras
Possunt Pierii numen habere Dei.

Eiusdem

Cynthius Aurata cithara præclarus, & arcu,
Idem etiam Medica Diuus in arte potens;
Te nate ò cithara, & iaculis, atq; arte decorum
Effecit Medica, Tethios undisonæ.
Sed curas cithara latitans solaris, & arcus
Hastæ quid ueræ nobilitatis habent?
Largiri, aut seruare animam laus æmula Diuis,
Eripere immani est res magis apta fera.
Ergo ista ante alios fulget qui primus in arte,
Mæonia, Albertus dignior iliade est.

HAEC EXIMIO PHILOSOPHO
ac Medico Domino Albertino Bottonno
Amoris ppetuæq; Memoræ gratia scribebat
IACOBVS CRITONIVS SCOTVS

IN ALBERTINI BOTTONNI
DOCTISSIMI VIRI LIBRVM.
DE CONSERVANDA VITA,
ALLEXANDER CARRATTI EPIGRAMA.

DVcere qui tutto Vitam uictumq; salubrem.
Nosse, & acerbam diu fata cauere cupit.
Quisquis & in tenebris Medicinæ occulta subire,
Cernere & illustres quæ latuere uiros;
Hæc Monumenta legat Bottonni insignia chartis.
Tradita, quæ Medicæ consulit historia.
Hæc tibi fontis erunt instar præcepta medendi.
Hic nitidas sitiens dulce potabis aquas.
Hic bene cultus ager fruges producet opimas,
Messe grauis redeas, si apud inde domum.

DE TRIBVS SUPR^IEMIS Natura Muneribus.

Ad Vitam ordinatis.

Cap. Primum

IT A cum in calidi & humi-
di proportionata mensura consi-
stat, Atq; humidum sui ipsius
consumptionem, & dissolutionem
ab internis externisq; causis as-
siduè patiatur, prouida Natura de Nutritione
prouidit, Cuius interuentu quod deperditur re-
stauraretur, innatiq; caloris pabulum diu con-
seruaretur. Hoc autē fit merito alimenti, Quod
cum constet ex partibus similibus, & dissimili-
bus, Nutritionis finem assequi minime potest,
Nisi partes dissimiles coitionis ui separentur, simi-
les uero à Membris attrahantur, Apponantur
agglutinentur & in nutriti substantiam uertan-
tur. Quod quandiu per naturam fieri licet, tan-
diu etiam uita sustinetur & conseruatur. Verum
quia partes dissimiles tam exacte ab alimentibus se-
cerni non possunt, quin caloris Vitalis pabulum
assiduè impurius non efficiatur, unde etatum

necef.
nutriti.

neces.
genera
tionis .

discrimina imprimis, *Mors* tum *senectus*, & *Mors* deniq; ipsa in *Vnoquoq;* indiuiduo necessitatem semper habuere. Ideo sagax *Natura* proprii operis custodiendi adhuc non immemor, illius conseruationem in specie machinata est, & semine mediante ac indiuiduorum successiua generatione eternitatem quodammodo amulatur. Caterum generatio, cum operatio sit formæ materialis, quæ agendo non solum subiectum expostulat, sed etiam determinata Magnitudine constitutum, Iure illa ipsa natura conseruationi semper intenta *Auctio* nem suppeditauit, instrumentaq; omnia ad indiuiduorum propagationem summo studio accommodauit. Ut hinc necessario ortum habuerint tria suprema natura *Munera* *Nutritio* *Auctio* & *Generatio*, quæ omnia in eundem finem diriguntur, cum uitæ nostræ conseruandæ gratia inuenta ordinataq; fuerint. *Generatio* quidem indiuiduorum successiua propagatione uitam nostram modo suo immortalem reddere videtur. Tantiæ uerò functioni obeunda, idonea instrumenta preparat conformat & perficit *Autrix*. *Materiæ* autem conueniens quantitas nutritione subministratur. Hæc basis & fundamentum est *vitalium omnium operationum*, sine qua nullum vitæ genus consistere, *Nulla Vita Actio* exerceri potest; Cuius

neces.
Auctio
nis.

*cum tanta sit Necesitas ad omne Vitæ genus
custodiendum , Cæteris consulto pratermissis De
hac ipsa Nutritione & Nutritionis modo po-
tissimum agere Decreui.*

De Nutritionis essentia Cap. Secundum

DE Nutritione Acturus , ab illius essen-
tia exordiar , ut pote ab optimo ac solido
totius futura tractationis fundamento ; quæ cum
non aliunde melius haberi possit , quàm ex sui ip-
sius definitione , ideo Nostra orationis innitium
erit Talis definitio . Nutritio est Transmutatio
Alimenti in substantiam nutriti facta in cor-
pore Viuente usq. ad extremum Vitæ , à fa-
cultate Altrice , Cui inserviunt Attractrix
Rettentrix Coctrix Expultrix mediante calore
Naturali & proprio partium omnium corporis
propter vitæ individualis conseruationem.

Tracta.
ordo.

Nutrit.
defin.

Nutritionem esse Transmutationem

Cap. Tertium.

CUm Nutritio Mutatio quadam sit in ge-
nere Motus Locari debet . Motus autem
omnis cum demutatio quadam sit , uel in ipsa

Explic.
partiū
defin.

met substantia erit, uel in iis quæ in ipsa sunt,
 uel circa ipsam fiunt, Si Mutatio fuerit secun-
 dum ipsam substantiam, oriuntur generatio
 generatio qd sit. & corruptio, quæ utrequæ Mutationes ad no-
 uam substantiam sunt, ut generatio sit mutatio to-
 tius substantiæ, de non esse ad esse; corruptio
 corruptio qd sit. uero Mutatio est Totius substantiæ de esse ad
 non esse. Si autem demutatio in iis fuerit, quæ
 sunt in ipsa substantia, hæc duo præcipua sunt
 quantitas & qualitas, quicquid autem præter
 hæc in substantia reperitur, ex eorum compli-
 catione cum illa nascitur. Quare si Mutatio
 fuerit in quantitate, ita oriuntur Auctio, &
 Auctio qd sit. decretio integra manente substantia; Quæ si in
 ampliorem molem exurgit incrementum dici-
 tur, si in minorem contrahitur decrementum uo-
 cabitur. Si autem Mutatio fuerit in qualitate,
 Alteratio erit. Quæ Mutatio & ipsa in sub-
 Alteratio qd sit. stantia facta est, sed ab una qualitate in aliam.
 Si uero Mutatio fuerit circa substantiam, ita
 latio 2. orietur latio seu loci Mutatio, Quæ si à Me-
 dio fuerit, latio sursum erit. si ad medium la-
 tio deorsum, Quæ utraq; Recta cum sit leui-
 bus corporibus competit, primo tamen simplici-
 bus, horum uero participatione etiam compositis,
 latio circ. Si uero circa medium fuerit, latio circularis e-

rit cælo competens , *Ex* propositis autem *Mu-*
tationibus . nulla est, quæ *Nutritioni* conueniat; *Nutri-*
Imprimis ea non est *Mutatio*, quæ fit circa sub- *tio non*
stantiam , cum non sit *lationes Recta* nec cir- *est mo-*
cularis , *Nec* illa est *Mutatio* , quæ fit in sub- *tus lo-*
stantia secundum quantitatem aut qualitatem . *calis.*

Quamuis enim ad nutritionem consequantur ca- *Nutri-*
 loris conseruatio , uel quantitatis auctio aut di- *tio non*
 minutio uel etiam qualitatis intensio , & remi- *est aug.*
 sio, istæ tamen *Mutationes* omnes non fiunt in *uel de-*
 ipsamet substantia sed in iis potius, quæ in substan- *crem.*
 tia sunt. *Nec* esse uidetur illa *Mutatio* quæ fit *aut alte-*
 secundum totam substantiam , cum non sit ge- *ratio.*
 neratio aut corruptio, quoniam in nutritione ni-
 hil omnino de nouo fit quod antea non esset.

Quapropter concludendum est *Nutritionem* eã *Nutri-*
 esse mutationis speciem, quæ ad generationem re- *tionem*
 ducibilis est, cum qua partim conuenit partim ab *reduci*
 eadem distinguitur; conuenientiam habet in commu- *ad ge-*
 ni genere, cum utraq; *Transmutatio* sit substan- *genera-*
 tialis, utraq; enim subiectum in quod agit, in al- *tionis ,*
 teram naturam specie differentem commutat; dif- *& nutri-*
 ferunt uerò, quia generatio est transmutatio ad *tionis*
 nouam substantiam quæ antea non erat , *conue-*
 uero est transmutatio, quæ in ipsa met substantia *nientia*
 iam facta fit, secundo communicant in transmuta- *& diffe-*
 rentia.

Prima tione substantiali, quoniam utrobique transmuta-
conue- tio fit ad nouam substantiam; sed differunt quo-
niētia . nam per generationem acquiritur tota substantia de
 nouo, quæ antea non erat, per nutritionem uero
 licet non acquirunt nouam substantiam, quæ antea
 non esset, finis tamen huius transmutationis est
ecun- substantia specie distincta à subiecto, circa quod
da. ipsa egit, & in substantia præistente acqui-
 ritur: Nam cibus qui huic transmutationi subi-
 icitur, transmutatur in carnem & ossa quæ sub-
 stantia sunt specie distincte ab alimento. & uer-
 satur circa substantiam & subiectum iam fa-
 ctum, ad differentiam generationis. Præterea con-
 ueniunt etiam in communi quodam fine, Nam
Tertia. utraq; transmutatio dirigitur ad conseruationem
 proprii subiecti, At generatio gratia conseruan-
 da speciei. Nutritio uero ob conseruationē indiuidui.
 Concludendum est igitur nutritionem eum transmu-
 tationem esse, quæ non solum est substantialis, sed
 etiam in substantia præ existente facta, quæ in as-
 similatione nutrientis cum ipso nutrito consistit.

Nutri- tione
tio non Caterum Nutritio ratione, qua transmutatio
pro uia est, cum esse possit Terminus totius mutationis,
sed pro uel uia ad talem terminum, satis constat quod
termi- non est uia, quoniam quod est in uia, est in fieri
no ca- ad acquisitionem formæ ad quam mouetur. Quod
pitur.

autem ad terminum Mutationis peruenit, formam & finem tetigit, Cuiusmodi est ipsa nutritio, quae non immerito assimilatio dicitur, quoniam est terminus totius trasmutationis alimenti, quae in nutritione acquirenda praecedit; Et per hoc distinguitur etiam Nutritio à cateris omnibus mutationibus quae ad ipsam ordinantur, cuiusmodi sunt sanguificatio chilificatio & reliquae operationes huic inservientes. Quae omnes etiam si Mutationes quaedam sint, praeparationes tamen & Viae sunt pro nutritione & assimilatione acquirenda.

Differētia nutritionis à chilific. & sanguific.

Nutritionem esse Transmutationem alimenti cap. Quartum.

Cum Nutritio ea Transmutatio sit, quae in assimilatione consistit, Assimilatio autem Terminus sit Totius Mutationis, iure Talis terminus non solum supponet partes Motus praecedentis, Verum etiam subiectum mobile, Motus enim Alicuius mobilis motus est. Quare in Nutritione facienda praeter Assimilationem requiritur etiam aliqua subiecta materia, cui talis futura assimilatio conveniat, Haec autem vel familiaris erit cum corpore nutriendo, ut est

Ad nutritionē requiritur conueniēsmateria.

Alimen
tum
quomo
do diffe
rat à
Medic.
& Vene
no.

2. de a-
nima
45.

Tria p-
cedere
asimi-
lationē.

alimentum , uel *dis similis* , & *contraria* , quemad-
modum sunt *Medicamenta* , & *Venena* , Cuius
modi esse minime potest subiecta haec materia ,
Quia licet in corpore illa sumpta *Mutationem*
aliquam inter initia suscipere possint , in progressu
tamen à corpore amplius non patiuntur . Sed pro-
pter contrarietatem & dissimilitudinem potius a-
gunt in ipsum , Aguntq; non assimilando & Nu-
triendo , sed potius corrumpendo , & ad uiam
interitus alterando & transmutando . Qua pro-
pter *Nutritio* ut fiat , oportet Tale *Mobile* es-
se familiare , & *Amicum* , ita ut à princi-
pio usq; ad finem patiatur à calore nostro transmu-
tari , donec ad ultimum *Terminum Mutationis*
perueniat & actu nutriat , Nutriendoq; es-
sentiam & formam singularum partium acquirat ,
Quae assimilatio Triplici actione praecedenti per-
ficitur , Appositione secundarum humiditatum ,
Quando instar roris in totam substantiam partium
sparguntur & aeq; imbibuntur per omnia spacia ,
ut sequatur uera appositio , per quam materia
incipit rudem quandam assimilationem acquire-
re . Secundò succedit coctio , ui cuius apposita
materia crassior & densior redditur parti-
q; adhe-
ret & agglutinatur , ut similes qualitates , &
conditiones cum nutrito consequatur . Postremo
haec

5

haec ipsa materia integram coctionis absolutio-
nem attingit, ut omni superfluitate separata,
partis substantiae assimilatur, & tunc Mem-
brum propriae nutriri dicitur.

In quo consistat Alimenti similitudo cum
corpore nutriendo Cap. Quintum.

POSTEAquam satis ex dictis constat, assimila-
tionem non fieri nisi ab obiecto simili, Nem-
pe ab alimento, ulterius inquirere oportet, in
quo consistat alimenti similitudo cum corpore nu-
triendo, Quod palam fiet, si discurremus cir-
ca singulas partes corpus humanum constituen-
tes, sunt autem Tres potissimum, anima spi-
ritus & corpus, Qua propter necessarium e-
rit, ut materia nutritionis, cum eodem si-
militudinem seruet, in forma substantiali, uel
in spiritu uel in corpore, uel in omnibus uel plu-
ribus: si formam nutrientis imprimis considere-
mus, nullam affinitatem cum forma humana
habere uidetur, Quandoquidem forma hominis
non solum est anima, sed illa anima quae
omni ui insignita est uegetandi sentiendi &
intelligendi, Alimentum uero cum non solum
nita sed quocunq; uitae genere destitutum ui-
deatur, tantum ab esse uidetur, ut in forma com-

Corpus
huma-
num tri-
bus per-
fice.

Alim.
non ser-
uare si-
militu-
dinem
in for-
ma.

municet cum ipso homine, ut ab eadem potius
longè lateq. distet: Accedit quod alimentum

Rat. 2. tandiu assimilationem non assequitur, quàm diu
propriam formam seruat, quae prius corrumpenda
est, si noua inde generari debet, secus si forma
alimenti integritatem suam in corpore seruaret,

Rat. 3. sequeretur quòd in eodem chilo & sanguine tot
essent formae speciei distinctae, quot fuere cibi
ac potus differentiae ingestae, panis uidelicet
uini carnis casei & caeterorum alimentorum,

Rat. 4. quòd est absurdum: praeterea hoc etiam concessò,
ad huc nutritio fieri non posset, cum sola for-
ma minimè sufficeret ad nutritionem.

Alimentum non seruare similitudinem
secundum spiritum Cap. VI.

Alim. non cõ
munica
re cum
corpo-
re per
spiritũ.
OB easdem causas idem alimentum conue-
nientiam non habebit panes spiritum, is
necum in omnibus & semper proportionatus sit
ipsi animae, cuius est sedes uehiculum & cum
corpore uinculum, ideo qualis est forma & for-

Rat. 1. ma potestas, talis omnino erit etiam Spiritus
eius. At forma alimenti toto generi distat à
forma hominis, ergo & spiritus eodem mo-

Rat. 2. do distinctus erit. Praeterea sicut in nutritione

forma alimenti corrumpitur, ita & spiritus Rat. 3.
 eius corrumpi debet, Accedit quòd etiam si in-
 corruptus maneret, nutritionis natura adhuc
 non patitur in eadem subiecta materia reperiri
 diuersos spiritus specie differentes, Qui adhuc Rat. 4.
 nutriendo non sufficerent.

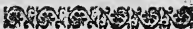
Alimentum An seruet similitudinem pœnes
 corpus Cap. VII.

TAndem Nec pœnes corpus Alimentum
 similitudinem seruare nobiscum uidetur, si Rat. 1.
 quidem corpus nostrum in genere uiuentium con-
 tinetur, Alimentum uero infra talem classẽ re-
 peritur; & quàmuis à ueritate omnino alienum
 esset, affirmare omnia mundi entia habere ali-
 quem animæ gradum, tamen quo ad presens
 attinet institutum, satis est quod alimenta in-
 gesta nullam seruant similitudinem cum forma hu-
 mana secundum eas animæ partes quas in Rat. 2.
 corpore humano manifestè conspiciunt, uegeta-
 lem uidelicet sentientem uel intelligentem, Si
 partes etiam nostri corporis consideremus, ab
 eisdem pariter uariis modis alimenta distabunt
 in multitudine uidelicet, diuersitate, conformatio-
 ne, ordine ac proprietatibus, Qua propter alimen-

rum nullo modo nobiscum communicare uidebitur
 in forma inquā spiritu uel corpore , cum omnibus
 modis diuersum esse uideatur. Verum quia his &
 aliis rationibus sensuum euidencia & Rei euen-
 tus aperte repugnant , cum compertum satis su-
 perq̃ habeatur ex una & eadem substantia pa-
 nis non solum nutriri corpus nostrum cum singu-
 lis partibus eius , uerum etiam pleraq̃ bruto-
 rum corpora ab eodem conseruari , ut uita &
 omne uitae genus ex illius usu custodiantur ,
 iure talis similitudo alimenti cum corpore nutrien-
 do inquirenda erit. Propositae igitur Rei Ve-
 ritas ellucescet si à notioribus exordiendo suppo-
 fuerimus Nutritionem fieri in nobis ob eum fi-
 nem , ut deperditum restauretur . At quod de-
 perditur & assidue effluit non est nisi corpus,
 pro ut mixtum est ex elementis , id autem
 quo fit talis nutritio , non est nisi anima spiri-
 tui suo inserta ; ac proinde uanum est in aliis
 praeterquam in hoc ipso corpore similitudinem
 inuestigare . Nam quo ad formam substantia-
 lem attinet , cum substantia sit incorporea nec
 contrarietatem habet , nec magis & minus re-
 cipit , sed per internam suam naturam eadem
 semper est & uniformis per totum uitae nostrae
 curriculum. Et quamuis pro aetatum discrimine

Simili-
 tudo a-
 lim. nō
 nisi pe-
 nes cor-
 pus ser-
 uari.

in agendo alterationes multas pati uideatur, hoc
 tamen per se illi non competit, sed ab extrin-
 seco potius & corporis causa ei aduenit, ut non
 immeritò Arist. dixerit, quòd senex si haberet
 oculum iuuenis æquè uideret ac iuuenis, & hyp.
 pariter habet quòd anima nec nutritur à corpo-
 re, nec corpus ab anima, sed una, & eadem
 numero existens, in unoquoq; indiuiduo substan-
 tia propria integritatem semper seruat, nulla-
 que nutritione indiget. si anima nulla est Nutritio-
 nis necessitas ob easdem causas, nec illius spiri-
 tui conuenire poterit, in quo semper anima est
 perfusa & infusa; is enim licet in genere cor-
 porum sit, simplex tamen est, imò cælestis, ac
 proinde nec elementum nec ab elementis originem
 ducit; sed supra omnia elementa existens, nihil com-
 mune cum illis habebit. quopropter nec ab elemen-
 tis nec ortis ab eis conseruabitur: De cuius essen-
 tia necessitate Atq; officiis ex proposito infra
 tractabo, satis est hoc loco intellexisse, hunc
 spiritum una cum ipsa anima ab omni nutritio-
 ne esse prorsus immunem:

2. de a-
nimalib. de
spmat.Spiritu
non nu-
trire.

Quod Nutritur corpus est Cap.
Octauum.

LEgitimum igitur nutritionis subiectum cor-
pus erit ex elementis mixtum, quod cum
ex contrariis constet, internam habet causam
proprie dissolutionis, ut nisi loco deperditi con-
simile obiectum substitueretur, profecto in sua
primordia cito resolveretur: cumq; talis restau-
ratio non ab alio fiat quam ab alimento, fate-
ri cogimur, similitudinem habere cum ipso a-
limento. Quae autem & qualis sit haec similitu-
do, declarare tentabo, si imprimis tamen sup-
posuero eam petendam non esse ex aliquo deter-
minato rerum ordine Vegetabilium sensibilibum
& intelligibilium, quoniam ex quacumq; cla-
se indifferenter haberi potest: Nec ex corporis
& patrium externa similitudine, tum quia Ve-
getabilium materiae alimento nobis esse minime
possent, tum etiam quia diuersis partibus no-
strum corpus constituentibus totidem consimi-
les correspondere deberent. Qua ratione oportee-
ret cor nutriri solum ex corde, cum quo seruat
similitudinem, hepar ex hepate, carnem ex
carne, & sic de aliis, quod est falsum, cum
ex una & eadem carne ex uno & eodem pa-

Nutri-
tio cur
solu cor
pori co
petat.
in triq
nu non
Alimen-
ti simi-
litudo
unde pe-
tenda
sit.
in eode
alimen-
to nu.
cotine-
tur simi-
litudo
cu toto
corpo-
ra.

ne partes omnes corporis nutriantur ; immo e-
 dem substantia panis in cane fit caro canis, si-
 cut etiam in homine. Hoc autem nequaquam
 contingeret , nisi in uno & eodem alimento nu-
 mero delitesceret nutrimentum simile omnibus
 dictis partibus & in diuersis indiuiduis specie
 differentibus. Quæ igitur sit Nostri corporis &
 singularum partium essentia , ex quibus quot &
 qualibus conflata sit , explicare oportet.

De essentia corporis humani. Cap. IX.

VNiuerſi corporis nostri essentia tribus potissi-
 mum perfici , Auctor est Hip. Lib. de part.
 morbis uulg. contentis , nimirum continentibus 8. aph.
 & impetum facientibus, Quorum omnium una 19.
 & eadem est essentia corporea & substantia; distin-
 guuntur solum pœnes tenuitatem & crassitiẽ, huius-
 modi autem essentia homini non inest ratione
 qua homo uel animal aut planta , sed ratione
 qua mixtum , ac proinde cuilibet mixto & sin-
 gulis eius partibus conuenit, ut ob id Nutritio-
 nis materia nec à substantia incorporea capienda
 sit , nec à quolibet corpore , sed solum à mixto.
 Qua ratione fit , ut nullum elementum ratione
 qua simplex corpus est , idoneum ad nutri-

Nullū
simp.
potest
nutrire

Solum
mixtū
est aptū
nutrire.

Hon.
uir ex
cellen-
torem
uitæ
gradu
obti-
neat.

Alimen-
tum nō

endum esse possit, Nihil. n. quod est simplex, aptum
natum est nutrire compositum; praeterea elementa
cum ea sint corpora, quæ summis qualitatibus prae-
dita sunt longè distant, ut apta sint ad uitam
suscipiendam, sed solius mixtionis causa, ori-
tur in quolibet mixto dispositio ad aliquod eui-
dens uitæ genus, & pro maiori, & minori
mixtionis perfectione tum pænes corporis essen-
tiam tum complexionem unum quodq; corpus
maiores & minores preparationem suscipit
ad Vitæ gradum magis uel minus præstantem.
Quod sane in causa est, ut homo excellentio-
rem uitæ gradum à deo bonorum omnium lar-
gitore acceperit Quia ex Auic. sententia dona-
uit ille meliorem temperaturam quam habeant
caetera omnia mundi entia, Contra uerò elemen-
ta, quia mixtione ad huc carent, & summis
qualitatibus prædita sunt, ideo non solum uitæ
carent, sed tanquàm corpora omnium imper-
fectissima longè omnium distant ab ipsa uitæ.
qua propter frustra queritur ex huiusmodi cor-
poribus imperfectissimis & uitæ ineptis aliqua
nutritionis materia. Quæ uerò ex elementorum
mixtione primo oriuntur, paulo maiorem affini-
tatem nobiscum habere uidentur. Quandoqui-
dem ratione qua mixta sunt, triplicem illum
partium

partium numerum obtinebunt, quibus diximus de sumi
 constitutam, esse uniuersam mixti essentiam, præ ex quo
 ierea ex precedente mixtione aliquam tempera- libet
 turam consecuta sunt, ut et mixtionis ratione mixto.
 et qualitatuum primarum comoderatione, mi-
 nus ipsis elementis distent à corpore nostro;
 Hec tamen prima elementorum mixtio adeo in-
 perfecta est, ut sufficiens minime sit per nutri-
 tione facienda; Quia hac ratione quodlibet
 mixtum nutritioni idoneum foret, et uitæ con-
 seruationi, unde homo aq; nutriri posset, ex la-
 pidibus et metâlis sicut ex pane et uino, hoc
 tamen cum sensui repugnet, necessario sequitur,
 præter propositam conuenientiam, ut pote ni-
 mis latam et amplam aliam requiri, quæ pri-
 ri paulo angustior existens, nostræ etiam mixtio-
 ni sit magis propinqua, hæc autem qualis esse
 debeat, natura et modus mixtionis nutrien-
 tis et nutriti declarant: Nam quod nutriturum
 est, non solum mixtum ut sit oportet, cuiusmo-
 di sunt etiam lapides et metalla, sed talem
 miscibilium commensurationem habere debet, qua
 lis requiritur, ut aptum sit uerri in substantiam
 nutriti; At quod nutritur non solum corpus est,
 non solum corpus mixtum, uerum etiam uita
 præditum, ergo quod est nutriturum, cum nu-

Quale
 mixtū
 sit aptū
 nutri-
 tionī.

trito simile esse debeat, eam mixtionem ac mi-
scibulum mensuram habere opus est, ut in sub-
stantiam corporis uerti possit, & illius uitam
conseruaret. Cuius mixtionis defectu lapides &
metalla, sicut ad nullam uitae gradum manife-
stum preparata fuere, ita nec uitam nostram
tueri, aliquo modo poterunt. Quandoquidem in
sui generatione longe aliam mixtionis rationem
obtinuere, quam *Viuentis* corporis nutritio expo-
stulet.

Alimentum desumendum esse ex ordine Ve-
getabilium & animal. Cap. X.

SI ad nutritionem requiritur illud mixtum
quod aptum est ad uitam, sequi etiam ui-
detur, quod alimentum ex illis mixtis desumi
tantum possit, quae uiuentia sunt, ac proinde
in genere uegetabilium & animalium colloca-
tur, haec enim nequaquam uiuerent, si ex ele-
mentorum mixtione eam compositionem non
obtinuissent, qualem requirunt anima & par-
tes ipsius ad uitales functiones obeundas; Quod
cum ita sit necessario etiam sequi uidetur, ut
eorum uiuentium materiae & corpora quae in sui
generatione praestantiorum uita gradum suscepe-

re, nostræ etiam nutritioni fœlicius se accom=
modent; ut pote illa quæ sicut in ortu suo præ=
stantiorem commodationem acceperunt, tum in
essentia corporea tum in temperatura, maio=
rem pariter familiaritatem & affinitatem no=
biscum obtinuerunt; hac ratione caro humana
non solum omnium maxime nutriet, uerum e=
tiam saporis iocunditate & odoris suauitate ca=
tera quæq; alimenta superabit, contra Vegetabi=
lia, quia in genere uiuentium longius ab homi=
ne distant, minus etiam nutrient, Quæcunq;
uero interiacent inter hæc animalia mediocritatem
quandam nutriendo seruabunt; Ceterum in uno
quoq; genere lata & ampla est alimenti latitu=
do, ut alia magis alia minus nutrant, hoc ta=
men ubiq; perpetuæ ueritatis esse arbitramur, ut
illa semper magis & copiosius nutrant, quæ=
cunq; ad sui productionem requirunt & plures
& longiores coctiones; restari imprimis possunt,
plantarum partes, quarum fructus & semina
cum p longiorem elaborationem ad maturationem
perueniant, quam folia & quod reliquum eius=
dem plantæ superest, iure in nutritione cete=
ras omnes partes superabunt; ex palleæ enim &
hordeo nutritur æquus, copiosius tamen alimen=
tum præstabit hordeum quam palleæ; siquidem

Alimē=
ta perfe=
ctiora
quæ
sint.]

quæ sūt
maio=
ris nu=
trim.

Tale semen ex coctione longa quæ præcescit
 cam mixtionem & miscibilium perfectionem
 adeptum est, ut non solum primum uitæ gra-
 dum inde acceperit, sed eundem etiam diutur-
 no tempore ita custodit, ut conuenienti terræ
 demandatum propagare facile possit; Quod plan-
 te ipsius ob imperfectiorem mixtionem minime
 conuenit; Hinc ratio assignari facile potest, cur
 pallea æquo sit familiare alimentum, homini
 uero potius excrementum, hordeum autem in
 substantias utriusq; uerti patiatur. Quod di-
 ximus de diuersitate alimentorum uegetabilium,
 id ipsum de animalibus & partibus ipsorum &
 in unoquoq; indiuiduo affirmare possumus, in quo-
 rum genere quæcumq; longiores elaborationes &
 multiplices coctiones experiuntur, maiorem etiā
 depurationem semper acquirunt, Qua ratione
 admixtionem humani corporis proximius etiam
 accedunt, hinc est quod oua & lac, quia ab
 animalibus per nouam coctionem generantur, plu-
 rimum etiam nutriunt, ut alendo ceteras om-
 nes partes illorum medicorum omnium consen-
 su iure superent;

Nutritionem esse Transmutationem ali-
menti in substantiam Nutriti
Cap. XI.

AD nutritionem faciendam, præter obie-
ctum nutrens, requiritur etiam subiectum
recipiens tale obiectum, & est corpus huma-
num, Quod considerari potest, & ratione to-
tius. & ratione partium, nutritio cum sit ui-
uentis operatio, competet toti & singulis parti-
bus uita præditis, quare multae partes ab hac
nutritione excluduntur, quae communi consensu
uiuentes non sunt, quales esse putantur capilli
ungues humores tum excrementitii tum alimen-
tales. hæc enim & similia licet augmentum
suscipiant non tamen eorum auctio fit, quia per
transmutationem alimenti in substantiam nutri-
ti maior sit appositio quam resolutio. Sed po-
tius per partium aditamentum, citra transmu-
tationem substantialem: hinc est ut capilli bar-
ba & unguis soleant augeri in corporibus etiam
mortuis, in quibus nulla nutritio efficitur.
Cum itaque nutritio partibus tantum uiuenti-
bus competat, Atque hæc duplices sint, simi-
lares & dissimilares, utrisque conueniet, At pri-
mo similaribus, secundo uero dissimilaribus.

Quænu-
triri ne-
queât.

Nutri-
tio qui-
bus par-
tib. i.
con pe-
tat.

ratione qua ista ex similarium compositione con-
surgunt, & ratio huius est, quia cum organa
correspondeant suis formis. & nobilioribus for-
mis nobiliora instrumenta conueniant, infimis
uero infima, proinde illae ut agant maiorem ap-
paratum in subiecto corpore requirunt, haec ue-
ro rudiori & imperfectiori satis habent; Quo-
fit. ut ad nutritionem similarium partium essen-
tia & temperatura sufficiant. Sensatio uero
& motio quia praestantioris facultatis opera sunt,
congruam etiam conformationem expostulant,
ratione cuius conformationis principaliter ad sen-
sationem & motionem ordinata sunt, quemad-
modum merito similarium ex quibus constitu-
ta sunt, secundario nutritioni incumbunt.

Nutritionem fieri in corpore uiuente à fac.
Altrice. Cap. XII.

Nutritio cum operatio sit, non solum materia-
lis sed omnium infima, subiecto corpore
corpus ut cor- egebit, in quo & per quod fiat: Hoc autem
pus nō uel ut corpus tantum sufficiet, uel requiritur e-
suffice- tiam corporis affectio, uel quid excellentius; Cor-
re ad nutr. pus ut corpus Agens esse minime potest, quia
Rat. 1. tunc nutritio aequa fieret à cadauere ut à cor-

pore uiuente : Præterea corpus ratione qua cor. Rat. 2.
 pus hoc habet ut sit materiale, at ratione huius
 est potius patiendi quam agendi principium: Ac
 cedit quod si Agentis naturam & proprietate- Rat. 3.
 tes contemplemur, nihil illius erit quod corpo-
 ri accommodari possit, Agens enim dicitur
 Agens, quia repugnat propria illius naturae
 eciari, sed ad motum potius promptum est, &
 in agendo ualde efficax: Ex qua agentis na-
 tura sequitur, ut illius uis facile pænetret in
 passum, Quæ agentis condiciones tantum abest,
 ut corpori accommodari possint, ut à re incor-
 poreâ potius emanent, Cuius solius participa-
 tione corpus dicitur agere & operari, Nutritio
 ergo & si corporea operatio sit, cum in corpo-
 re, & per corpus & corporis gracia fiat, non
 tamen huius nutritionis auctor legitimus corpus
 adhuc dici meretur:

Nutritionem non prodire à corpore meri-
 to affectionum. Cap. XIII.

Cum itaq; corpus per se & ut causa ad nu-
 tritionem non concurrat, quoniam quic-
 quid agit Alterius ui agit, querendum iure erit,
 quod nam esse possit tale agens: Hoc forte pa-

Affectio corporis duplex.

Quantitas non est causa nutritionis.

Qualitas autem fit causa nutritionis. Rat. 1.

lam nobis fieri, si distinxerimus quæ corpori insunt, Atqui hoc uel affectio aliqua corporis est, uel quid excellentius, si affectio corporis sit, uel quantitas aut qualitas erit, Quantitas esse non uidetur, cum ratione huius corpus pariter rationem agentis non habeat, sed potius passi, sicut enim homo ratione materia & corporis est passibilis, ita ratione quantitatis est diuisibilis: Si autem ad corporis qualitatem respiciamus, longe magis conuenire illi uidebitur, ut sit agendi principium, quam materia aut quantitati, Imprimis quoniam qualitas & si corporea affectio sit, cum in subiecto corpore fundetur & extendatur, quia tamen ex materia & forma non constat, ideo corpus esse non potest, sed ad naturam incorpoream magis accedens, agentis conditiones habere uidetur, sic enim aqua per frigiditatem agit, ignis per caliditatem, & reliqua omnia mixta ex his per sua temperamenta operari uidentur: Ut piper calefaciat rarefaciat attenuet fundet, quia calida temperatura est; contra oppium refrigerat densat incrassat stupefacit, quia frigidum est ita in corpore humano uenterculus existimatur coquere & hepar sanguificare per propriam complexionem, & caloris qualitatem, quemadmodum per recessum a naturali & propria

pria temperatura, uel diminute uel deprauate agunt, uel etiam proprio munere frustrantur. Et Gal. in lib. quod animi mores corporis temperaturam sequuntur, tantum uidetur huic complexioni tribuere, ut eam esse statuatur principale agens functionum omnium.

Temperaturam non esse Agens principale Nutritionis, Cap. 14.

SI Agentis naturam interius contemplemur, nequaquam statuendum erit nutritionem inde prodire, ut ab agente principali, Quandoquidem qualitas seu complexio accidens est, corpori inherens, & per ipsum extensa, ut corpore sublato ipsa etiam corruat, quare non potest esse uerum agendi principium. Praeterea cum in unoquoque mixto unicum agens principale esse debeat, cui actio omnis principaliter tribuitur, Tale profecto esse non poterit in corpore humano temperatura; haec enim est agens pure naturale, cuius actiones sunt determinate, & praeter haec naturae opera, quae sunt uniformia, accedunt etiam alia uoluntaria, quae ad temperaturam ullo modo referri possunt; secus agens naturale ageret ultra proprias uires. quae

Rat. 1.

Rat. 2.

propter supra temperaturam concedendum est
aliud agens principalius, cui primo conuenient
dictæ operationes.

Nutritionem prodire ab anima ut ab agen-
te principali. Cap. XV.

HActenus à Nutritione qua in homine
fit, ascendimus ad corpus, à corpore ad
corporis affectiones, & primo ad quantitatem, de
inde ad qualitatem; Quorum neutrum cum esse pos-
sit legitimum agens, fateri cogimur præter hæc
dari aliud agens sublimius, quod uidelicet nec
corpus sit, nec corporis affectio, sed potius in
corporea quedam natura de genere substantie
per se subsistens, & corpori corporeisq; affectio-
nibus subsistentiam præbens, quæ actionum o-
mnium principalis causa sit, ac proinde corpus
& corporis partes quibus præest, ad agen-
dum impellens. Quod sane Agens Aliud esse
se non potest quàm ipsa anima, quæ potestati-
te omni & agendi ui prædicta sola retinet na-
turam & proprietates ueri agentis principalis;
Hæc enim in essentia unica existens in quolibet
indiuiduo, cum substantia sit, ad sui subsisten-
tiam Alterius ope non eget, sicut illius affe-

Animā
esse a-
gens
princi-
palium
omniū
opera-
tionū.

Rat. I.

Etiones, quæ sunt quantitas, & qualitas, sed
 per se subsistens, corpori cui coniungitur, &
 corporeis affectionibus subsistentiam prebet. Ra- 2. Rat.
 tione qua non solum substantia est, sed simplex
 & incorporea atq. formalis, per se mobilis
 est, & ad omnes morionum differentias idonea;
 caret enim omni compositione partium diuersitate
 & confusione: ut omnem corporeitatem à pro-
 pria sua natura excludat. Eadem ratione
 qua in agendo est independens, perse mobilis 3. Rat.
 est, ut in mouendo subiecto corpore & sin-
 gulas partes aliunde auxilium non imploret,
 per suam stabilitatem momentaneas & cadu- 4. Rat.
 cas qualitates confirmat roborat & diuturnas
 reddit: per suum ordinem in tanta partium
 multiplicitate & diuersitate omnem tollit con-
 fusionem. Quæ sicut tot differentias partium 5. Rat.
 sibi fabricauit citra omnem errorem, ita easdem
 ad propria officia tacito omnium consensu pro-
 mouet: per suam unitatem numerosas partes in 6. Rat.
 unum compositum conspirabiles efficit, cum earum
 unitas aliunde melius haberi nequeat, quàm ab hoc
 uno principio, cuius solius proprium est unire, non au-
 te uel totius uel partis: Siquidem totum posterius est
 suis partibus, & partium multiplicitati repu-
 gnat causare unitatem. Eadem per sua natu- 7. Rat.

re fecunditatem & uirium omnium plenitudi-
nem toti corpori communicatur, & uariis mi-
risq; modis ubiq; se ostendit, & patefacit. Qua-
cum non solum actus sit, sed omnis actus;
ideo aliis prebet actum subsistendi, aliis uege-
tandi; non nullis sentiendi, & tandem etiam
intelligendi. Nutritio igitur ea erit operatio, quæ
non a corpore quantitate aut qualitate predi-
tum. Sed ab anima tamquam ab agente prin-
cipali emanabit.

Nutritionem prodire ab anima, secundum
partem uegetalem. Cap. XVI.

Anima cum sit principalis causa omnium
functionum, quæ in corpore fiunt; Atq;
Unius corporis unica esse debeat forma, quæ
tamen multis uiribus predata, uariis etiam ac
multis operationibus in eodem indiuiduo satisfa-
cere potest, inter ceteras autem cum nutritio
una sit, atq; illa, quæ communis non est &
toti animæ coequalis, quemadmodum est Vi-
ta, sed propria & determinata; ideo ab hac
ipsa anima ea ratione prodire debet, ut con-
currat secundum determinatam sui facultatem
huius actioni correspondentem, cumq; eiusmodi

operatio homini conueniat non ratione, qua ho-
 mo uel animal, sed ratione qua planta, pro-
 inde ab anima exhibit non secundum facultatem
 intelligendi uel sentiendi, sed potius uegetandi.
 Caterum facultas hec uegetalis cum alia principa-
 lis Alia inferuiens sit; principalis consistit in Nutri-
 tione generatione nutritione & auctione. his uero infer-
 uientes sunt Attractrix Retentrix, Coctrix, & opera-
 Expultrix. constat autem quod nutritio non so-
 lum operatio est facultatis uegetalis, sed principa-
 lis, quae radix prima est totius uitae, sponte so-
 lius natura facta, citra omnem cognitionem &
 uoluntatis imperium, fitq; in omni parte corpo-
 ris, & omni tempore, in somno in uigiliis, & nul-
 lo labore, quae ad extremum usque uita nostra perdur-
 rat. Quae operatio ratione, qua non solum materia-
 lis est, sed ceterarum omnium infima, ideo Nutri-
 tione primam habet in corpore merita, mo co-
 partium similarium eius, at secundario competit-
 etiam dissimilaribus, ratione qua ex illarum partib.
 compositione constituta sunt. Partes autem si-
 milares & si multiplices ac uariae sint, propria-
 assentia & temperatura distincta. Non propterea
 illarum facultas aliter specie distinguitur, sed
 unica essentia animae existens. Unica uale-
 di ui ornata est quae tamen per similarium par-

Nutri-
 tio est
 opera-
 tio fac-
 altricis.

Nutri-
 tio siue
 cogni-
 fit.

Nutri-
 tio pri-
 mo co-
 petit
 partib.
 similib.

oisq;
 .Alia
 .magis
 .omniq;
 .aliquid
 .magis

71
rium diuersitate uario modo illis se accommo-
dat, ut quot sunt partes totidem illis præsint
alendi facultates, non quidem specie sed solo
numero distinctæ, non essentia, sed solum essen-
di modo separate.

Subiectum principale Altricis fac, esse hepar.

Cap. XVII.

PLuribus partibus similaribus in corpore no-
stro existentibus, quibus omnibus communis est
nutritio: necessarium est in tanta partium multi-
tudine ac uarietate ordinem aliquem nutritionis
reperiri, ratione cuius citra omnem confusionem
in corpore detur aliqua una pars, cui primò con-
ueniat hac facultas Altrix, ac proinde sit cau-
sa nutritionis in reliquis omnibus partibus. Quæ
autem hæc sit, dissentiant Medici à philosophis.
Cum statuatur Arist. lib. 3. de partibus animal. &
lib. de iuuentute & Senec. cui Auer. etiam
consensit 2. collig. Cap. 4. Talem partem princi-
palem eam ipsam esse, in qua pariter ut in pri-
mo fonte uniuersa anima uiresq. omnes eius primò
residunt, illius autem gratia in reliquis omnibus
partibus, cuiusmodi est cor, ut in hoc primo
sanguis generetur, quod est totius nutritionis ac

Opinio
Arist.
de part.
princ.
facult.
nutri.

partium omnium materia. Medici uero statuunt
 esse ipsum Hepar, ut passim ex Gal. colligi-
 tur tum alibi tum 2. Artis medic. & ex Opinio
Medic.
 Auic. in prima pri. Nec absq; ratione hanc sen-
 tentiam comprobare uidentur, cum & sensui e-
 uidens sit, & rationi minimè repugnet. si
 Namq. sensus iudicium sequamur, satis con-
 spicuum apparet, in hepate tanquam in pro- Rat. 1.
 pria officina humores omnes generari, qui-
 bus corpus uniuersum est nutriturum, & median-
 tibus uenis ab illo ortis diffundi per uniuersas
 corporis partes pro earum nutritione. praterea ac Rat. 2.
 cedit ratio quoniam ibi sanguis generatur, ubi
 acquirit propriam formam sanguinis; & pre-
 terea etiam ab omnibus excrementis nutritio-
 ni inutidibus simul depuratur, utrunq; autem in
 hepate absoluitur, quare hepar erit legitima
 officina productionis sanguinis, quo uniuersum
 corpus nutriri debet. Quandoquidem chylus in
 uentriculo elaboratus quocunq; modo in hepar fe-
 ratur, à propria illius uisceris essentia & tem-
 peratura talem alterationem & coctionem subit,
 ut amissa propria forma chylis cum propriis ac-
 cidentibus, formam sanguinis acquirat cum o-
 mnibus conditionibus consequentibus sanguinis na-
 turam in substantia & qualitatibus tum pri-

mis tum secundis, in colore odore sapore &
 3. Rat. reliquis. Et quia omnem coctionem semper et
 comitatur inutilium excrementorum separatio,
 ideo natura prudens & solers, tot receptacula
 excrementorum illius coctioni accommodauit
 quot sunt excrementorum genera diuersa, quae
 post talem coctionem producuntur & separan-
 tur. haec autem sunt in duplici differētia, quae-
 dam sunt humerosa & crassiora, quaedam se-
 rosa & tenuiora. crassiora duo sunt, flaua bilis
 & Melancholia pro recipienda flaua bile,
 Vescica hepatis uescicham felleam appensam, pro re-
 fel. offi cipienda uero melancholia, lienem fabricauit,
 cium. in quem transmittitur mediante proprio meatu
 ab hepate orto, & in lienem inserto. pituitae
 Sienis uero excipiendae nullum determinatum recepta-
 officiu culum natura facere debuit, quoniam cum sit
 sanguis semisectus, qui per ulteriorem elaborationē
 in perfectum sanguinem transmutatur, debuit
 manere permixta ipsi sanguini, & cum eo ip-
 so per uenas omnes deduci, ut tempore indigen-
 tia & sanguinis defectu ipsius loco succederet,
 & partes aleret, quae fuit Auic. clara senten-
 tia prima primi. Quantum uero ad excremen-
 Vificæ tum ferocius & tenuius, hoc recipitur in uesi-
 officiu cha mediantibus renibus. Quae receptaculo in lo-

co distant non immerito locata fuisse : quoniam hac serofitas eum habet usum , ut mas se humoralis crassiori permixta prius maneat , ut eidem inferuat pro uiculo , donec in partiores & altiores corporis nostri partes fuerit deducta & euecta : Quo munere perfuncto iam carens omni utilitate debet in propria receptacula recipi , & extra corpus etiam propelli. Quibus rationibus satis constare potest sanguinis generationem habere in hepate tamquam in propria officina , non autem in corde.

Accedere & Alia ratio potest. Quoniam cum unicus sit Meatus à iecore ad cor tendens , per eundem etiam sanguis ab hepate ad cor fluere debet , & uicissim à corde in hepar , & ab hepate per uenas in corpus totum quare si in hepate uerus sanguis non fieret , sed potius in corde , atque per eundem canalem sanguis impurus & in hepate alteratus ad cor deueniat , a quo deinde perfecte elaboratus per eundem canalem in hepar & uenas perueniat , non posset certe illuc accedere atque inde simul recedere simul purus & impurus , sed necessario in hoc transitu & motu mutuo se impedirent , atque offenderent : consequenter ita permixti à proprio munere deficerent.

De facultatibus inservientibus Nutritioni
Cap. XVIII.

Nutritio cum supremum natura munus sit, & pro uitae conseruatione ultimus terminus alimenti, qui per assimilationem acquiritur; Assimilari autem nequeat, nisi prius uariis alterationibus subiiciatur; Quarum causa assidue spoliatur partibus omnibus dissimilibus donec acty nutriat. Atq; hoc fieri nequeat absq; aliis facultatibus precedentibus coctrice uidelicet transmutante alimentum in aliam formam, expultrice separante excrementa, Retentrice non permittente Alimentum fluere donec coctioni subiicitur, & nouum alimentum tempore indigentia Attrahente; ideo ut mediante nutritione Vita conseruaretur, Anima Vegetalis non solum debuit esse ornata facultate Altrice ut principali, sed plerisq; aliis huic inservientibus iam propositis. De quarum singulis tractare iure oportet. Et quoniam inter dictas facultates quaedam inservientes sunt, & quaedam principales; famulantesq; sint Attrahitrix Retentrix & expultrix, cui uero inserviant sit coctrix, ex cuius necessitate & cognitione cum Reliquarum precedentium origo ordo necesfi-

Quæ &
quot
sint fac.
nutri-
infer-
miētes.

tas ac scientia pendeant, non immerito ab huius operationis essentia initium sumam, differentias eius dinumerabo. & singularum naturam ac naturae modum inuestigabo.

De coctione in genere. Cap. XIX.

Arist. coctionem definiens in genere, inquit quod Coctio est perfectio ex oppositis passivis à naturali & proprio calido, cui si finalem causam addiderimus, quae scilicet in vita conseruatione consistit, perfectam orationem raddemus. cuius partes duae cum sint, quarum altera se tenet ex parte definiti. Altera ex parte definitionis, Virarumq. explicationem aggredior, & imprimis quantum attinet ad definitum, quod est coctio, huius necessitas declaranda occurrit. Quae non aliunde melius colligi haberiq. potest, quam ex eo fine, in quem ipsa ordinatur. Is autem est Nutritio, haec absq. alimento non fit, quod nutritio simile euadere debet; Eiusmodi autem non efficitur, nisi partes dissimiles & ad nutritionem inuiles separentur. Earum uero separatio fieri non potest, nisi per praecedentem alterationem forma propria alimenti corrumpatur, & in a-

4. Me-

teor. 14

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

189. 01:

liam speciem transmutetur, hoc autem fit me-
diante coctione. Quare ad Nutritionem, con-
sequenter Ad Vita conservationem coctio A-
limenti summe necessaria erit.

.XI. Coctionem esse perfectionem.

Cap. XX.

Explica-
tio par-
tium de
fini.

Modus
quo fit
coctio.

Quoniam coctio in Alteratione quadam
consistit, Haec Alteratio uel corruptiua
erit uel perfectiua, corruptiua esse non potest,
quia haec uia est ad interitum, coctio autem
ad Vitam. Quare oportet, ut sit perfectiua,
ut non iniuria dixerit Arist. coctionem esse
actum & perfectionem quandam, per hanc
enim quod est potentia nutriturum, disponitur ut
actu nutriat, & quod est dissimile, prepa-
ratur, ut euadat simile. Actus deinde iste
perfectiuis cum instanti non acquiratur, sed
in tempore, cuius mensura motus est; ideo per
motum erit acquisibilis. Motus autem Ali-
cuius mobilis Motus est, Quod Mobile cum
motui subiicitur, partim est in potentia, &
partim in actu; ideo ut terminum actumq; ul-
timum acquirat, necessarium est, ut per actio-
nem & passionem consequatur. Actio autem

est. operatio Agentis in passum, Quod passum
ita recipit actionem agentis, ut ob partes con-
trarias, quas retinet Reagat in ipsum agens;
propterea Alimentum ut coquatur, & coctio
nis finem adipiscatur, Eget eo motu, qui inter
contraria uersetur, ratione cuius contrarietatis
subiectum ipsum mobile Ab agente patiatur,
& patiando in ipsum mutuo reagat. Ex cuius
coctionis modo dilucidatur prima pars propo-
sitae definitionis, in qua dicebatur cum Arist.
quod coctio est perfectio ex oppositis passivis. Quod
est, ac si dixisset, quod coctio est perfectio obie-
cti concoquibilis, quae Motu acquiritur per a-
ctionem & passionem.

Coctio à Quo Agente fiat.

Cap.

XXI.

Quia nihil, quod est in potentia, in actum
deduci potest, nisi ab aliquo agente, ideo
coctio cum sit perfectio obiecti concoquibilis,
quae per motum per actionem & passionem
acquiritur, & id quod patitur alimentum sit,
Quod dum patitur est potentia nutrimentum,
proinde ut ad actum nutritionis deducatur indi-
get Agente, Quod nil aliud est quam calor.

Alimen-
tum ad
actum
nutri-
tionis
deduci
tur à ca-
lore.

is enim sicut ceterarum operationum omnium,
quae in corpore fiunt legitimus est auctor, &
principalis animae opifex, ita profecto ipsius
etiam coctionis principale Agens omnino cense-
ri debet, Cuius tanta est cum anima affinitas
& indissolubilis coniunctio, Ut nulla actio in-
terna uel externa ab anima proficisci possit, quin
& calor iste simul semper & ubiq; non concu-
rat. Et uicissim pariter calor nihil prorsus a-
gat seorsum ab anima, cui perpetuo heret, atq;
subiicitur, Quo fit ut qui alterum proponit,
reliquum unquam praetermittat, Quod est in
causa, ut philosophi ac medici utrunq; saepe confun-
dant, alterum sine reliquo minime intelligen-
tes, Ad quorum imitationem nos quoq; in hac
tractatione de Nutritione faciemus, Quemad-
modum Arist. etiam in definitione coctionis
plane obseruasse uisus est. Qui loquens de causa
illius effectrice, statuit illam fieri à calore na-
turali & proprio, Qui animae semper connexus
permanens, & in uiribus omnibus semper illi
coequalis existens, seorsum ab anima esse non
poterit coctionis causa. immo si Ambo mutuo
conferantur, coctio & omnis alia operatio ui-
uentis corporis animae tribuenda erit, ut agenti
magis & absolute principali. Spiritui uero aut

Spiritus
ab ani-
ma est i
sepa.

agenti principali instrumentario potius. huius ergo caloris solius appellatione Arist. animam quoque ipsam tacite intellexit. Qua in presentia pretermissa, de calore agere institui, sine cuius cognitione uacua manet omnis philosophia, & sine illius presentia sterilis efficitur omnis Medicina, coctionisq. Aristotelica definitio in antiqua sua obscuritate permanebit.

De Calore. Cap. XXII.

Calore duplici existente Altero celesti, re
 liquo elementalī, Uterq. ad coctionem &
 caetera omnia uitalia opera obeunda necessa-
 rius est, proinde Quae nam sit Utriusq. natu-
 ra, origo, quae officia, & proprietates, in singu-
 lis mixtis breui oratione dilucidabo. A uocis ta-
 men explicatione exordiar. Quae à subiecto prin-
 cipali cui primo insidens, & illius gratia reliquis
 communicatur, denominationem accipiens, caele-
 stis uocatur; quoniam in caelo proprium solum ha-
 bet, ab illiusq. natura in agendo regulatur &
 hic praeterea calor essentia non distinguitur à
 spiritu celesti, quorum subiectum etiam prin-
 cipale & origo minime separantur, cum Ambo
 in caelo & à calo primo deducantur: Ab ele-
 mentali

Calor
2.

Vocis
æquiva-
lens
catio.

Differē-
tia calo-

ris sub-
stantifi-
ci ab e-
lemen-
tari.

1. diffe.

2. diffe.

3. diffe.

4. diffe.

5. diffe.

mentali uerò calore toto genere distare uidentur, cum nec natura nec subiecto origine aut agendi uiribus consentiant, sed ualde distinguantur; calor enim elementalis, corporea quidem qualitas est, at non dum corpus, ut celestis. qui etiam substantia est, elementalis uerò accedens. Cuius principale subiectum elementum est, aliter uerò cælum, à quo etiam suam ducit originem, quemadmodum ab elementis elementalis, Qui deniq. suapte natura sterilis & corruptius est, celestis uerò omni sæcunditate ueluti pregnans, omnia uiuificat & conseruat si ne hoc duplici calore nulla mixtio fieri potest, nec facta conseruari ideo in quolibet mixto uerq. necessario reperitur, & propriam etiam naturam seruat, A Cælesti quidem ut à Viuifico calore uitam & uitalia omnia opera Accepta referrimus. Ab elementali perpetuis alterationibus & infinitis propemodum calamitatibus subiicimur, Ex quorum unione permixtione facta, contingit, ut quamdiu pro natura lege in communi quadam amicitia. & citra apparentem repugnantiam consentiunt, tamdiu etiam uita supersit, quæ pariter eousq. etiam protrahi consuevit, quo ad elementalis calor in seruitute detentus patitur à celesti regulari & dominari,

Vita
diutur-
nitas &
breu.
uude.

minari, Ex cuius imperio omnia in corpore
 uiuente ei obediunt, unde non solum uita adest,
 sed eandem etiam & sanitas & operationum
 omnium integritas consequi solent; Quam pri-
 mum uero calor elementalis nobis perhennis oc-
 cultusq; hostis, manifestius pugnam aggreditur,
 & de humana Reip. Dominio cum cælesti ui-
 taliq; calore digladiatur, corpus huic pugna
 subiectum citra molestiam illum sustinere mini-
 me potest, Ut hinc ortum imprimis habeant
 querellæ dolores & infinita propemodum mor-
 borum genera & sympto. Quorum pugna quam
 diu perdurat, tamdiu etiam Aduersa ualetu-
 dine summo nostro marore detinemur, & pro A-
 lterius caloris Victoria & dominio, modo ad
 pristinam pacem & quietem reuertimur. modo
 uitam cum morte commutamus; Quod sanè
 nobis accidit, quam primum elementalis ca-
 lor uniuersi corporis prouinciam & annatho-
 miam ita occupauerit, ut fuso fugato ac o-
 mnino expugnato sibi hoste, nullam amplius
 agendi illius facultatem in tali corpore admit-
 tat, sed omni illius ui impedita & subla-
 ta, ipse solus imperat & tyrannicè domina-
 tur, uitamq; ad interitum perducit. Cuius in-
 restini belli euentus si cælestis caloris robur

magis imitetur. Altero inimico superato, uita &
sanitatis insignia reportabit.

De Necesitate caloris cælestis in Rerū o
mnium generatione. Cap. XXIII.

Tanta autem est, propositi caloris seu spi
ritus non modo utilitas uerum etiam ne
cessitas, in generatione rerum omnium, preci
pue uero in conformando homine. Supremo to
tius naturæ miraculo, ut sine huius præsen
tia nihil quamuis minimum aut generari, aut
iam genitum in sua propria natura conseruari
aut tantillum consistere possit. Consentunt e
nim omnes tum phylosophi tum Medici, ho
minem tribus potissimum constare. Anima ui
delicet, spiritu, & corpore. Anima est spira
culum Vita, Cuius instrumentum corpus est, Vtro
rumq; uero Vinculum spiritus existimatur. Ex
his Anima & corpus extrema sunt, spiritus
uero Medium: Corpus enim omnium infi
nimum existens, non solum ex elementis conflatum
est, Verum etiam ex humoribus & partium
multiplicitate diuersitate & contrarietate totum
compositum est; ac proinde non solum altera
bile uerum etiam corruptibile, ad Motum a-

homi
nem tri
bus cō
poni.

Necessi
tas triū
compo
nentiū
homi
nem.

Etionemq^{ue} omnem per propriam naturam ine-
 ptum. Contra uero Anima substantia est sim-
 plicissima, Ab elementis ac eorum natura &
 conditionibus ualde distans, partium omnium
 multiplicitate diuersitate & contrarietate carens,
 ac proinde compositionem omnem respuens, sed
 unica simplicissima aeterna & per se mobilis e-
 xistit, Cuius participatione omnia mixta sunt,
 uiuunt, sentiunt, mouentur, intelligunt,
 & ad actiones omnes ad quas sunt procrea-
 ta, impelluntur, & secundum illam operan-
 tur: Caterum anima & corpus cum essentia
 & Viribus tam longè distent, Naturaq^{ue} pa-
 tiatur unquam, eiusmodi extrema simul coniu-
 gi absq^{ue} medio, hinc orta est necessitas ipsius
 spiritus: qui solus propriae suae naturae benigni-
 tate & quadam cum Virisq^{ue} extremis affini-
 tate & familiaritate potens ac ualens est, tam
 distantes Naturas coniungere, & omnem il-
 lorum discordiam simul conciliare: Spiritus e-
 nim ratione qua substantia est, cum Ambo-
 bus extremis conuenientiam habet: Ratione qua
 corporea, consentit cum corpore, & ab anima di-
 stinguitur, ratione qua simplicissimum corpus re-
 nuisimum & ethereum est, tantam habet cum
 anime simplicitate familiaritatem, Ut secun-

Plato I
 thimeo
 & pha-
 dro.

dum Platonicos Anima ullo unquam tempore illum deferat, siue in corpore illa fuerit, siue extra corpus, sed ubiq; & perpetuo eidem coniuncta permanet: Ratione autem qua corporeus est, non usq; adeo à corpore distat, ut eidem etiam inseri nequeat, Est ergo spiritus corpus, & quasi non corpus, Anima & quasi non anima, ob quam cum utrisq; extremis communionem, aptissime potest corpoream naturam cum incorporea conciliare, puram cum impura, simplicem cum composita, supremam cum infima, aeternam deniq. cum corruptibili coniungere. hunc ergo spiritum esse, Rerum omnium generatio plane affirmat, & earundem substantia satis superq; confirmat. Quæ autem & qualis sit illius natura, sequens oratio declarabit.

Spiritus Quid sit. Cap. XXIII.

Definitio spiritus.

EST autem spiritus corpus simplex æthereum sedes & uehiculum Anima, & uirium omnium eius, & in corpore cui inest Motionum omnium principium & causa.

Explicatio paratium de sua.

Quod spiritus corpus simplex sit, fatentur omnes. hoc autem cum duplex esse possit elemen-

tale, & celeste, constat etiam elementale
 non esse, Quia tunc maxime esset ignis, qui
 solus ob propriae substantiae tenuitatem lucidi-
 tatem & agendi insignem potestatem, natu-
 ra huius spiritus omnium maxime participare
 uidetur, à quo tamen longè ac multipliciter di-
 stat, Spiritus n. celestis cum supra omnes ele-
 mentarias Sphas locatus sit. nec elementum
 est, nec ex elementis ortum habet: praeterea
 hic spiritus nulla primarum qualitarum predi-
 tus est. agendi tamen potestate omnibus praestat.
 Accedit quod ignis ab omni qualitarum commode
 ratione usq; adeo abest, ut ad uitam nullam apti-
 tudinem contineat, quare longe minus esse pote-
 rit animæ sedes, ac proinde nec totius Vitæ om-
 mitto quod ignis & reliqua elementa sunt ra-
 dices primæ corruptionis in unoquoq; mixto, con-
 tra calor celestis ut est causa generationis, est
 pariter uitæ & conseruationis auctor. Erit igitur
 spiritus corpus simplex, non mixtum, quam-
 uis mixtionis causa sit, & in omni mixto re-
 periat, Est praeterea celestis, non elementa-
 lis, cum illius naturæ Ampla fecunditas fa-
 cile declarer, corpus sterile non esse, sed undiq;
 pregnans, nec unius uel alterius actionis causa,
 sed plurium imò omnium, quoniam totius

Calor
 celestis
 nō ē ut
 calor
 ignis.

Rat. 1.

Rat. 2.

Rat. 3.

Rat. 4.

animae ac uitas principalissimum istrumen-
tum est.

Spiritus esse sedem uehiculum & uinculum
animae. Cap. XXV.

HIC deinde spiritus tantam habet cum a-
Plato i timco anima societatem, ut ex platonis senten-
& phædro. tia, non solum ipsa tota sit illi perfusa, uerum
etiam nexu quoddam indissolubili. Eidem per
petuo hereat, per eundemq; uires omnes suas
semper & ubiq; mirabiliter exerceat, ut non
imerito à platonicijs uocetur uehiculum & uirtus
anima, à quibusdam corpus æthereum dicitur,
propter ætheris regionem, à qua nascitur. per hunc
enim Anima insensibiliter & latenti quodam mo-
do mirifice operatur, omnia uidens & audiens,
tum propinqua, tum quæ longissime distant,
omnia pariter cognoscit, & intelligit, tum recon-
dita tum presentia & futura; non tamen om-
nibus indifferenter hoc euenit, sed illis solum, qui
terrenis affectibus spoliati, & corpore crassiore
quodammodo derelicto, sublimius mente se attol-
lunt, in propriumq; hoc cæleste corpus se recipi-
unt, & secundum illius proprietates agunt. in
tali enim proprio corpore uniuersa anima rece-

pta, vires omnes suas iuxta Amplam natu-
 ram huius corporis exercet, cuius actiones non
 sunt definitæ & limitatæ, sed procul ob om-
 ni termino & fine quacunq; loci ac temperis
 perſcriptione carent. Hac ratione Referrunt
 Platonici, quòd Tacitus Magni Mercurii fi-
 lius cum eſſet paternis ſacris expiationibus opti-
 me purgatus, in internumq; hominem conuerſus,
 exclamando dicere ſolebat, ſe tunc à mortali
 corpore in immortale tranſlatum eſſe, quo tempo-
 re digna admiratione uidebat, audiebat, & in-
 telligebat. Olympiodorus etiam platonicius tra-
 dit, Appollonium Tianaum tali ratione con-
 ſueviſſe ex urbe roma, quæ fiebant in agy-
 pto proſpicere, & citra omnem errorem quæ-
 cunq; geſta referre: Cornelius quoq; ſacerdos,
 caſtiſſimus (referrente Aulo Gelio) cum in a-
 gro patauino commoraretur, tempore quo pom-
 peius ac Caſar dimicabant, tempus ordinem
 totiuſq; belli euentum proſpiciebat. Spiritus
 ergo iſte cæleſtis primum corpus eſt, totius
 anime, in quo ut in legitimo ac proprio ſubie-
 cto principaliter reſidet, & per eundem ex-
 cellenti ac eminenti modo operatur. Qui tan-
 dem ſpiritus ſuæ propriæ naturæ benignitate
 animam etiam cum phſico mortaliq; corpore

coniungit, qui licet per propriam essentiam ho-
mogeneus & omnino sibi similis sit, huma-
num tamen corpus ingrediens, in illius effigie
nescio quouis modo se transformat, & ani-
mam ubiq; diffundens, & in partes omnes de-
ferens, singulas illius internas latentesq; vires
per varia & plura organa foras producit, &
sensibiliter patefacit. Quod sanè corpus ratio-
ne qua mortale & cadutum est, non nisi
mortaliter talem spiritum suscipere potest, &
quamvis quo ad actum primum internasq; &
latentes operationes sempiternus sit, poenes ta-
men actum secundam manifestasq; & exter-
nas functiones determinato ac definito tempo-
re in sensibili corpore subsistit & operatur. Cuius
organa etiam si varia & multiplicia sint, cor-
porea essentia temperatura conformatione &
operandi ratione ualde diuersa; non propterea
natura huius spiritus numerosa compositaq; eua-
dit, sed eandem simplicitatem in toto corpore
semper seruans, facultatibus tantum multipli-
cem se offendit. Quae tamen omnes in corde
modo quodam uniformi & indistincto conti-
nentur, in quo & per quod uita absolute mani-
festatur, quae totius animae & uniuersi huius
spiritus generica & indefinita operatio existi-
matur,

Spiri-
tus quo
ad actū
primū
eternus
quo ad
2. cor-
rup.

matur ; Qui cum in omnibus aequè correspon-
deat ipsi animae , cum illaq; communicet , non
solum in essentia unitate , sed etiam in multi-
plici agendi potestate , ideo cum ea ipsa simul
toti corpori adest , principaliter tamen & per
modum causae in subiecto corde potissimum ui-
get , ubi uitam ac proinde totius animae ope-
rationem spiritu mediante simpliciter patefacit.
à qua communi operatione denominationem su-
mens uitalis nuncupatur, in qua re. à gal. &
Medicis dissentimus, & cum Arist. statuimus ,
vitam non prodire à determinata animae fa-
cultate , sed ab uniuerſa animae essentia ita e-
manare , ut in singulis & specificis operatio-
nibus eius tamquàm natura generica reperia-
tur , de illisq; praedicetur : siquidem uegetare
sentire mouere & intelligere sunt quoddam ui-
uere, cum omnes uitales operationes sint, ut ui-
ta non aliud sit quàm operationum omnium
animae quaedam communio. De qua re plura
hic non dicam , cum ex proposito diffusa ora-
tione tractauimus in libello à me conscripto de
uitali calore. Caeterum spiritus iste uitalis tam-
quam in primo & communi fonte totius ui-
tae ea ratione residet in corde ut, toti etiam
cor, ori communicetur , cuius influxu & parti-

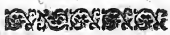
ag. ob. c
oistat en
-ius en
lari
. q. q. d.

Contra
Gal.

Vita ē
Totius
animae
generi-
ca ope-
ratio.

2. de ge-
neratio-
ne ani-
mal
cap. 3.

cupatione omnes partes uiuunt; & pro uaria
dispositione uaria uitae opera exercet, alibi nu-
triendo, uel augendo localiter mouendo sentien-
do, aut intelligendo, ita ut quot sunt in cor-
pore humano organa corporea, uarias anime po-
tencias manifestantia, totidem sint spiritus ui-
talis differentiae, eisdem & praestantia & nume-
ro respondentes. Quemadmodum etiam Arist.
de gener. animal. conceptis uerbis explicasse ui-
sus est, asserens quod animae potentiae prout ne-
cessitate & obscuritate inter se differunt, ita &
natura huius spiritus diuersa est. & ideo spiri-
tus anime inseruens secundum infimum sui
gradum, quem habet prebendi corpori subsisten-
tiam, ceteris etiam inferior erit, Hoc ipso uero
paulo praestantior erit, qui eidem anime inseruier
secundum actum eius uegetandi, adhuc excellen-
tior ille erit, ratione cuius eadem anima sensum
exercet, omnium uero eminensissimus censendus
ille est, qui eidem anime inseruier secundum
supremum sui actum, qui intelligendi dicitur.

Spiritum esse motionum omnium corporis
principium & causam. Ca. XXVI.

HIC spiritus cuius anima actus insepara-
bilis est, sicut mixtionis est causa, ita
& functionum omnium, quot quot in corpore
singulis partibus fiunt, radix principalis est;
A quo non modo indiuiduorum omnium ge-
nerationes pendent, singularumq; partium nu-
merus magnitudo figura situs conformatio omnis,
ac totius corporis consensus & pulchritudo ad-
mirando ordine nascuntur. uerum etiam succe-
sua propagatione secundum speciem perpetuita-
tem ab eodem acceptam referimus. Is praeterea
conseruationis est auctor, cuius uirtute non so-
lum generatio perficitur, sed genita corpora
conseruantur nutriuntur augentur debitasq; di-
mensiones & locorum distantias assumunt. Ad
finesq; predestinatos illo eodem duce mouentur
& perueniunt. hinc coctiones omnes prodeunt,
ac proinde assimilationes, impuritatumq; omnium
separationes, & per conuenientia loca statutis
temporibus expulsionem absoluuntur. Hinc pariter
motionum omnium differentiae, animiq; & corpo-
ris mutationes nascuntur, sensationes etiam in u-
niuersum, tum manifeste tum occulte internaq;

Morbo
rum ori
go.

Tempe
ra mor
borum
mate-
ria coc-
expul.
uihuius
caloris
fieri.

Spiri-
tus à
corpore
separa-
tus ue-
re uiuit

82
Et externe originem habent: Is tandem uirga
usq; natura uinculum existens, uisibile cum in-
uisibili coniungit, supremum cum infimo conciliat;
Quorum unionem quam diu in mortali
hoc corpore inclumen seruare poterit, tam diu
etiam in causa erit, ut presenti hac luce fruamur.
quamprimum uero, impuritatum proprie-
tate, hoc uitale principium expugnare incipiunt,
Aduersa imprimis ualitudine detinemur,
quam saepe ulla medici aut medicina ope supera-
mus: Et huius solius caloris robore muniti, præter
omnium expectationem uincimus Et expugnamus,
magnaq; omnium admiratione ueluti à
mortuis iterum reuiuiscimus: Vt non aliunde
certè in nobis contingant morborum tempora, co-
ctiones, excrementorum digestiones, eorum sepa-
rationes, expulsionès crisesq; salutes, quàm huius
solius uitalis caloris robore tam magna agendi
efficacia insignito. Ubi uero magis inualescen-
te morbo uiolenter succumbit, Multa imprimis
molitur ac præstat, summoq; conatu uitæ con-
seruandæ gratia omnia tentat, morbi tamen
magnitudine oppressus symptomatumq; uehemen-
tia perterritus Et superatus, proprii corporis pro-
uinciam Et custodiam dimittit ad suaq; pri-
ma exordia summo quietis desiderio euolat, ubi

materiali concretoq; corpore derelicto, & ab
 illius quantitate qualitate loco & tempore solu-
 tus, fœlicio rem & imortalem uitam assequitur. Quo
 in loco non amplius ætatum discrimina patitur,
 non somno uigiliis laboribus caterisq; mortalis uitæ
 conditionibus subiectus est, sed in proprium iam re-
 gnum reuersus imortali fœlicitate fruitur. Hunc
 spiritus nostri ex physico corpore egressum cogno-
 scens etiam hypoc. in libro de dieta inquit, ho-
 mines arbitrantur quæ hinc abire corrumpi po-
 tius uidentur, & ad tenebras orchum & ca-
 liginem fœstinare, sapientes uerò aliter sentiunt,
 relictis tenebris ad lucem & uitam pergere.
 Spiritus ergo in corpore humano principium erit
 & causa motionum omnium, siue ad naturam
 siue ad animam attineant, ac proinde gene-
 randi nutriendi augendi localiter mouendi &
 sentiendi. Est præterea non solum functionum,
 uerum etiam constitutionis corporis causa, cum
 illud sibi fabricet idoneum & accomodatum
 ad exercendas omnes facultates, quibus insig-
 nus est. Estq; causa secundum triplex cause
 genus, efficiens formalis & finalis, est cau-
 sa efficiens producendo & generando ipsum cor-
 pus, est formalis, ipsum perficiendo & con-
 seruando in suo naturali statu: Est finalis,

Quod
 uulgus
 mortē
 uocat
 uera est
 uita.

Spiritus est
 causa
 corpe-
 ris hu-
 mani in
 3. cau-
 sarum
 genere.

quia ipsum condidisse uisus est, ut non solum
ageret, sed agendo (quantum eius natura pa-
titur) in auctorem suum tamquam ultimum fi-
nem circularet & conuerteretur.

De proprietatibus naturam spiritus conse-
quentibus. Cap. XXVII.

SI Spiritus est corpus cœleste & æthereum,
eisdem iure competent condiciones & pro-
prietates talis corporis; ac proinde ratione qua
corpus, nec materia, nec forma erit ambo e-
nim corporum principia potius sunt, quam
de genere corporum. Ratione qua est corpus
simplex, quacumq; compositione & partium mul-
tiplicitate uaccabit. Ratione qua cœlestis est,
nec elementum erit, nec ex elementis nascens
sed ex altiori loco ortus atq; deductus, à nul-
la elementalī qualitate perse coinquinatus erit.
proindeq; nec calidus frigidus humidus aut si-
cus, Agendi tamen potestate adeò efficax, ut ci-
tra omnem controuersiam omnia subiecta corpo-
ra facile superet. Ratione qua homogœneus,
quamcunq; diuersarum partium compositionem
respuit, Ratione qua omni contrarietate caret,
nec magis aut minus suscipiet, nec corruptionis

Condi-
tiones
cœli co-
munes
sunt
huic spi-
ritui.

sue radicem intra se continebit; sed sibi ipsi
semper similis, uniformitatem perpetuò seruat;
ut ab omni corruptionis labe immunis iudicetur
ratione qua tenuissimam substantiam habet cum
summa puritate coniunctam, non solum clarita-
te & luciditate erit omnium maxime splendens,
uerum etiam agilitate ac mobilitate quasi momen-
to spacia omnia replens, ubiq; aderit.

De natura huius spiritus origine ac eius officiis In 6. x-
neid.
loquens Diuinus poeta ita cecinit.

„ Principio coelum ac terras camposq; li-
quentes

„ Lucentemq; globum lunæ titaniaq; astra

„ Spiritus intus alit totaq; infusa per artus

„ Mens agitat Mollem, & magno se corpore
miscet.

„ Inde hominum poecundumq; genus uitæq;
uolantum.

„ Et quæ marmoreo fert monstra sub aequore
pontus

„ Igneus est ille calor, & cælestis origo
hominibus.

Auic. etiam in trac. de uiribus cordis tantam huius spiritus excellentiam Cap. 2.
contemplatus, ut pote illum, quo nostrum cor-
pus regitur, & ad omnia munera obeunda im-
pellitur. Statuit elementale corpus non esse, sed

potius cœleste.

Et hyp. Medicorum omnium facile princeps, in libro de carnibus planè affirmat, quòd calor, quo animal uiuit, sentit, & mouetur, immortalis est atq; diuinus, Calidum inquit, quòd uocamus, uidetur mihi immortale esse, & cuncta intelligere uidere & audire & scire omnia tum presentia tum futura; Et libro rursus de ueteri Medicina inquit calidum innatum nec putrescere nec crassescere. ut gal. prima aph. interpretando illius aphor. longe abhyp. mente alerret, distinguendo de calore innato, pro substantia & qualitate.

Aph.
13.

Arist. præterea tum alibi tu 2. de gener. animalium, dignitatem & gradus huius caloris & spiritus explicans, omnis inquit, anima potestas corpus aliud participare uidetur, idq; magis diuinum, quam quæ elementa uocantur, & pro ut Anima obscuritate & nobilitate differunt, ita & natura huius corporis differt.

Cap. 3. Et Rursus subiungit, Quod inest in omnium semine, quod facit ipsum esse foecundum qui calor uocatur, isq. non ignis non talis factus aliqua, sed spiritus qui in eo semine spumefq. corpore continetur, respondet elemento

„ mento stellarum, rationem subiungens inquit.
 quia ignis nullum animal generat. Et 3. de
 generatione animal. ostendens huius caloris ne- Cap. x.
 cessitatem in rerum omnium generatione, Calor
 eiusdem presentim perhenem in toto mundo ele- corne
 mentali, et partibus eius tandem concludit, et seps
 hunc esse in terra in aqua in mixtis omnibus in tatis
 animatis et animatis, in plantis inquam ani- non
 malibus et uniuerso deniq. ipso, ut huius u- et solud
 talis caloris plena sint omnia. Eius uerba hac
 „ sunt: generantur autem in terra humoreq. ani- Calor
 „ malia, et plantæ, quoniam humor in ter et tor
 „ ra, spiritus in humore, calor animalis in uni- mon
 „ uerso inest, ita ut quodammodo plena sine ia
 anime omnia. De hoc ipso calore loquitur pa- roup
 riter Arist. in definitione coctionis proposita, quan- Quid
 do statuit eam fieri à calore naturali intelli-
 et pro- gat A-
 prio, intelligens per calorem naturalem, non ca- rist. per
 loris qualitatem, quæ est purum accidens, calorē
 et potius istrumentum alterius agentis principalio- natura
 ris, quàm quòd sit coctionis lem. et ceterarum fun-
 ctionum legitimus auctor. nec intelligit subie-
 ctum huius qualitatis, quia hoc humidum est,
 uel primigenium uel aduentitium. Quorum u-
 trunq. est mixtum ex elem. generabile alterabi-
 le et corruptioni obnoxium, cuiusmodi non est

calor cui ueri agentis natura conuenit, sed potius
est huius caloris pabulum in corpore uiuente, à
quo dum separatus est, non amplius illo indiget.

Calor à Quare per calorem naturalem non alium intel-
corpo- ligere potest, quam calorem substantificum, qui
re sepa- licet in essentia unicus sit, & omnia replens,
ratus sit quasi omnia in omnibus, pro agentis tamē
non e- sit principalis diuersitate cui inseruit, & pro subie-
get pa- ctorum uarietate, quibus ut organis in agendo uti-
bulo. tur, uarias denominationes suscipit, imprimis si

Caloris tot sūt nomina quot subiecta quibus in est. consideretur in ordine ad deum conditorem suum,
à quo ut à communissimo agente moderatur,
diuinus uocabitur, ut uerò corporibus celestibus
impartitur, & secundum prædestinatos motus
singula mouet, celestis uocabitur, Ut deinde
à mundo cælesti comunicatur etiam mundo huic
inferiori & elementali dicetur elementalis. Qui
Rursus pro diuersitate compositorum, quibus to-
tus iste mundus sensibilis constat, noua adhuc
nomina promerebitur: ut imprimis ratione qua
per elementorum mixtionem materiale corpus as-
sumit, uocetur calor mixti, pro quorum mix-
torum multiplicitate, multiplicem pariter deno-
minationem habebit ut in ordine ad lapides
& metalla quæ communiter inanimata pronun-
tiantur, calor mixti simpliciter dicatur, &

respectu subiecti lapidis & metelli, lapideus
 etiam & metallicus, Respectu uerò mixtorum
 animatorum, & primo uegetabilium, & uege-
 talis & plantalis denominari possit. Vegetalis
 quidem per animam uegetantem, cui inseruit,
 plantalis uerò merito subiecti, quo ut organo uti-
 tur ad proprias functiones huius animæ eden-
 das; A pari in brutis animalibus animalis, &
 in homine humanus appellari poterit. Cate-
 rum homo cum sit mundi huius sensibilis finis
 perfectius, in eodem etiam iure delitescant to-
 tius mundi huius elementaliforma & animæ
 gradus, ut propterea tamquam paruus quidam
 mundus cum omnibus symbolicet, per corpus qui-
 dens cum materia prima, per humores cum
 quatuor elementis, per actum uegetandi cum
 plantis, per actum sentiendi cum brutis ani-
 mantibus, per actum denique intelligendi e-
 tiam cum angelis. Qua ratione etiam fit, ut
 in eodem homine omnes spirituum differentiae
 contineantur, atque iste differentes secundum
 maiorem & minorem perfectionem, pro di-
 uersitate scilicet facultatum animae, quibus in-
 seruiunt, quemadmodum supra docuimus secun-
 dum mentem Arist. 2. de gener. animal. di-
 sentis, quod omnis animæ potestas corpus a-

Arist.
 cap. 3.

liud participat , idq̃ magis diuinum quàm
quæ elementa uocantur , & pro ut animæ ob-
scuritate & nobilitate diferrunt , ita & na-
tura huius corporis difert , quapropter hic spi-
ritus ratione , qua in homine inseruit facul-
tati cognoscenti sensitiuus uocari possit , & me-
rito facultatis motricis motiuus dici possit .
ut denique famulatur facultati animæ magis
infimæ & sine ulla cognitione agenti , sed po-
tius quadam naturæ ui Naturalis nuncupabi-
tur , Et de hoc loquitur Arist. in definitio-
ne concoctionis , quæ licet animæ operatio sit,
quia tamen est operatio determinata non uo-
luntaria , sponte naturæ facta , & non cum
cognitione , ideo naturalis uocari consuevit , cui
pariter spiritus inseruiens eodem nomine dona-
bitur . Coctio igitur perfectio erit ex oppositis
passiuis facta à calore naturali , qui substan-
tificus est , ad differentiam elementalis , cuius
origo est à cælo , à quo etiam regulatus cæ-
lestis dicitur , quemadmodum in homine regula-
tus à facultate animæ infimæ & naturali ,
mutato nomine integra manente illius essentia
naturalis uocabitur . Quod si ulterius progre-
di uolumus in explicandis tot nominibus huius
caloris , non deerunt nouæ illius denomi-

nationes inter ceteras ille occurrunt quae capi-
 untur à subiecto humido, quo tamquam pabu-
 lo in mixto utitur, & illius interuentu cras-
 sioribus solidioribusq; corporis partibus coniungi-
 tur. Tale autem humidum duplex est, in ho-
 mine, aliud primigenium dicitur, quoniam est ual-
 de propinquum principijs generationis, & i-
 deo hic calor innatus uocatur, quia immi-
 xtionem facienda calor iste primo conuascitur cum
 principijs generationis quibus quicunq; propinquo-
 res sunt, tali etiam innato calore dicuntur ma-
 gis abundare, ob quam causam Hyppo. statuit
 pueros plurimum obtinere de hoc innato calore.
 & proinde etiam plurimum crescere. & copio-
 so egere alimento. Idem calor pro ut susceptus e-
 rit in humido à principijs generationis remo-
 tiori, quia tale humidum & impurius & sic-
 cius semper magis euadit, Adscititius uocari
 consuevit, in quo pariter calor fundatus, ad-
 scititius etiam denominabitur, & rursus hic ca-
 lor quicunque fuerit si considerabitur ratione
 qua in corde primam sedem habet, huius ue-
 ro gratia in reliquas partes corporis distribu-
 tur, influentis nomen accipiet. ille idem ut ha-
 beret potius & in qualibet parte fixus permanet,
 illiusq; conseruationi tantum incumbit, complan-

tatus denominabitur. immo à qualibet etiam parte corporis cui est infixus proprium nomen desumere potest, ut ab esse osseus dici possit, à carne carneus, & sic de aliis, Caterum quia calor iste naturalis de sui natura est agens indifferrens & genericum, ut non magis unius quam alterius functionis sit causa, ideo uidentur adhuc superest, quomodo ab una & eadem caloris natura tanta operationum diuersitas in eodem humano corpore prodire possit.

De Calore complexionali.

Cap. XXVIII.

Calor celestis cum totius animæ sedes communis sit. & uirium omnium eius uehiculum, de sui natura est agens indifferrens, omnino coequalis ipsi animæ, ac proinde quacunque agendi potestate fœcundus, quam simplicem, & excellentem sui naturam quamdiu seruaue-rit, communis illius operatio non alia erit, quam uita & omne uitæ genus, quæ ut in communi causa & eminenti quodam modo in tali spiritu continentur, & citra omnem diuersitatem & compositionem in eodem delitescunt. Quam primum uerò diuino decreto materiale

corpus assumit & elementa ad mixtionem impel-
lit, ex eorum materiis certa mixtionis men-
sura coniunctis, determinatam corporis substan-
tiam constituit, & ex eorundem primis qua-
litatibus talem commodationem contemperat,
ut ex hac determinato corporis essentia certis li-
mitibus circumscripta, & speciali quadam tem-
peratura ad certam consonantiam deducta, &
secundum exigentiam dicti caloris in operan-
do sibi accommodata, generica illius actio limi-
tetur, ad variosq; & certos uitæ gradus ex-
plicandos definitur. Est autem hic calor toto
genere distinctus à priori. cum ille sit de ge-
nere substantiæ, is uero accidens sit, ille originem
habet à cælo, iste ab elem. ille est in quolibet mixto
gens principale, iste uero minister, ille nec contra-
rium nec magis & minus suscipit, iste perpe-
tuis alterationibus subiicitur, ille omni potesta-
te & fecunditate refertus est, iste ueluti
sterilis nihil ferre per se agere potest nisi ab
agente principali motum recipiat, ille ut ui-
uificus uitæ tuendæ semper incumbit. iste ut mor-
tiferus subiecti proprii corruptioni est semper in-
rentus. Quapropter talis calor non aliud erit
quam qualitas accidentalis mixti ex primis qua-
litatibus elementorum orta per earum actionem

Defini-
tio ca-
loris
comple-
xiona-
lis.

Calor
comple
xionalis
multi-
plex.

Et passionem ad certam communionem red-
ditis à forma substantiali, ut illius obeundis
functionibus inseruiat. Hic autem calor licet
in singulo indiuiduo unus sit, ex unicaq; tempe-
ratura ex parte totius corporis oriatur, par-
tium tamen eius ratione multiplex euadit,
ut cuilibet parti sua insit peculiaris complexio
cuius gratia calor substantificus in eisdem par-
tibus in plantatus atq; influxus ad determinatas
actiones edendas limitatur. De quo calore com-
plexionali medici omnes plura loquuntur, et gal-
tanum illi tribuere uidetur, ut omnes operatio-
nes mixti ab hoc ipso calore potissimum emanare
falsò ubiq; affirmet. Verum quia de utriusq; ca-
loris essentia proprietatibus et officiis in quolibet
mixto alibi ex professo tractaui, et Paulò infra
etiam rursus in hoc tractatu loquuturus sum, ideo
quantum ad presens attinet institutum, hæc satis
erunt. id tamen in presentia minime pretermitam.
coctionis definitionem ab Arist. traditam, ex
utriusq. caloris explicatione lucidissimam euasisse
cum utriusq; mentionem in illa fecerit. statuendo
coctionem esse perfectionem ex oppositis passiuis.
factam à calore naturali et proprio, per calo-
rem naturalem intelligens calorem substantificum,
per proprium uerò intelligit calorem accidenta-
lem

tem seu complexionalē, Quorum uterq; ut
 necessarius est non solum in coctione faciendā,
 sed in alia quacunq; operatione celebrandā, ita
 neuter ipsorum sufficiens esse potest seorsum di-
 eta munera præstare: Nam calor complexio-
 nalis cum ex primis & nudis qualitatibus e-
 lementorum nascatur non potest de sui natura
 quippiam aliud agere quàm calefacere aperire
 attenuare fundere resolvere, & his similia effi-
 cere: coquere autem chilificare sanguificare nutri-
 re augere generare mouere sentire & huiusmo-
 di longe præstantioris agentis officia sunt. A
 pari si consideremus calorem & substantificum,
 per internam suam naturam absoluteq; conside-
 ratus, est agens uniuersale & indifferens ad o-
 mnes operationes manifestandas in quolibet mix-
 to, naturales uidelicet sensitrices atq; motrices,
 ut in ordine ad generationem nutritionem auctio-
 nem, & his inserviētes operationes, coctio-
 nem uidelicet expulsionem retentionem & at-
 tractionem, quæ omnes sunt naturales, calor
 iste substantificus dicatur naturalis, qui secun-
 dum actum primum omni potestate præditus
 est, quæ omnia proposita mouera tamquam
 agens commune absolvere potest. Quo uerò ad a-
 ctum secundum, nullam per se ipsum perficere.

LIB.
 DE
 NUTRITIONE
 303

22
potest, sed caloris proprii auxilio indiget. is
autem est calor complexionalis, qui licet ex
communissimis elementorum qualitatibus origi-
nem habeat, mixtionis tamen interuentu pro-
prius fit non modo in singulo quoque indivi-
duo, sed etiam in singula quaq; illius parte.
ut alius fit calor complexionalis in uentrico.
alius in hepate alius in ceteris quibus parti-
bus. in his ergo partibus receptus calor natu-
ralis, communis illius agendi facultas, limi-
tatur à propria mixtione uniuscuiusque partis
à propria inquam earum substantia corporea.
& à calore complexionali proprio unicuique
parti. Qua ratione concludendum coctionem
fieri non solum à calore naturali ut à comuni
agente, non solum à proprio, sed ab utroq;
consequenter à calore naturali & proprio si-
mul. Caterum talis coctio cum naturæ sit o-
pus supremum, non temere sed ob aliquem
finem fieri debet in corpore humano. At con-
stat hunc finem non alium esse, quam restau-
ratio deperditi, quæ si coaquatur dissolutioni
nutritio propriè dicitur, Qua individualis ui-
ta conseruatur, si excedat auctio uocatur, quæ
uia est ad nouam generationem, hæc enim fie-
ri nequit absque semine. & hoc generatur ex
alimenti redundantia post totius nutritionem.

Quæ
causa
finalis
coc.

De Differentiis coc. Cap. XXIX.

EX proposito fine, in quem coctio dirigitur, colliguntur tres differentie coctionis, elixatio assatio & maturatio. ex quibus, elixatio Coctio nis speciestres esse.

Assatio dirigitur ad conseruationem indiuidui, Maturatio uero ad speciei propagationem. Nam elixatio est perfectio ex oppositis passiuis facta à calore non solum naturali & proprio, sed etiam innato, quo pueri cum plurimum abundant, ideo illorum corpora per elixationem potissimum conseruabuntur. Elixatio qd fit.

Assatio uero est perfectio ex oppositis passiuis facta à calore naturali & proprio, sed adscititia quo adultiores cum magis præditi sint, ideo à tali calore concoquente assando, ea ætas uitam indiuidualem conseruabit, Assatio quid fit.

Maturatio uero est perfectio ex oppositis passiuis facta pariter à calore naturali & proprio, sed maturante propter speciei propagationem, Et secundum hanc coctionis speciem generatur in corpore semen, quod generationis est alterum principium. Quæ fuit Arist. etiam sententia in Meteor. Maturatio inquit est concoctio quædam, concoctio enim alimenti in ijs quæ circa fructum maturatio dicitur, quoniam ue-

4. Meteor. 4.

„ rō concoctio perfectio quādam est. Tunc ma-
 „ turatio perfecta est, quando semina quae
 „ in eo quod circa fructum p̄sunt efficere ta-
 „ le alterum quale ipsum, etenim in alijs sic
 „ dicimus perfectam. Quod est ac si dixis-
 „ set maturationem esse perfectionem illam, quae
 „ ad speciei propagationem dirigitur. At propa-
 „ gatio fit mediante semine, ergo semen per eam
 „ coctionem perficitur, quae in maturatione con-
 „ sistit. Quod autem elixatio & aſatio respi-
 „ ciant conſervationem individui, Gal. aperte de-
 „ clarat primo Epid. Vbi hanc specificam co-
 „ ctionem definiens, inquit, illam esse conuerſio-
 „ nem alimenti in substantiam nutriti. Et 2. de
 „ fac. naturalibus eandem orationem repetens in-
 „ quit, coctionem esse deductionem illius quod
 „ coquitur in substantiam concoquentis.

De Differentiis coct. a ſubiectis partibus de-
 ſumptis. Cap. XXX.

OMnis coctio ſive ad individuum ſive ad
 ſpeciem ordinata ſit, cum in ſubiecto cor-
 pore fiat, & non ubiq̃, ſed in determi-
 natis partibus, in illis uidelicet, in quibus
 alimentum diutius immoratur, talemq̃ mu-

rationem subeat à calore naturali & proprio
 earum partium, ratione cuius antiquam for-
 mam & eiusdem proprietates amittit, & in
 nouam speciem cum nouis conditionibus illam
 consequentibus transformatur, Atq; hac trans-
 mutatio in triplici potissimum loco contingat,
 in uentriculo, Hepate, & singulis partibus no-
 stri corporis: Hinc triplex coctio ortum habet,
 Ut omnium prima in uentric. calebretur, qua
 chilificatio dicitur, secunda huic succedens in
 hepate fit, & sanguificatio uocatur postre-
 ma omnium ea est, qua in singula quaq; par-
 te efficitur, in quibus Alimentum uertitur in
 substantiam cuiusq; partis, qua Assimilatio
 nuncupatur. Addunt alii quartam speciem, qua
 in testibus fit, in quibus semen elaboratur pro
 speciei propagatione: Quae omnes species coctio-
 nis quamuis in communi ratione coctionis con-
 ueniant, cum in qualibet Alimentum nouam
 speciem acquirat, tum etiam quia huius for-
 mae nouae acquisitio non ubiq; fit, sed in deter-
 minatis locis, ex istis illa solum Nutritio di-
 ci meretur, qua in solidis partibus absoluitur,
 in quibus alimentum assimilatur, & actu nu-
 trit. Quaecunq; uero alia mutatio alimento ad-
 ueniens nutritionis & assimilationis nomen non

Alim. i
 tripli
 ci loco
 coctio-
 nem ex
 pitur.

mæretur, sed magis præparationis ad talem assimilati-
onem, ita ut chilificatio & sanguifica-
tio sint inchoati & imperfecti quidam assimi-
lationis gradus. De quarum singulis coctioni-
bus acturus à chilificatione exordiar, ut pote
ab illa, quæ natura & tempore prior est cæ-
teris. Nam ex propositis coctionibus, Qua-
dam communes sunt, & partium omnium
gratia comparatæ, & in totius corporis usum
factæ, cuiusmodi sunt chilificatio & sanguifica-
tio, quedam uerò propriæ sunt secundum quam
libet partem & non alterius gratia cælebra-
tæ, ueluti est ipsa nutritio, in his autem co-
ctionibus talis esse uidetur naturæ progressus,
ut quæ communiores sunt, semper ad proprias
ordinentur, quapropter de communibus priori
loco agendum occurrit, inter hæc autem cum
chilificatio ordinetur ad sanguificationem, ideo
prima omnium explicanda sanguificatio erit.

De Necesitate chilific. & fac. omnium il-
li inserviientium. Cap. XXXI.

Quoniam coctio omnis circa alimentum
uersatur, coctionis autem finis sit nutri-
tio, hæc autem non fiat nisi per separationem.

partium disimilium , hinc orta est facultas
 expulſetrix coctioni inferuiens, partium uero diſ
 ſimilium expulſio non fit, niſi per ſeparationem Necesſi
tas fac.
exp.
 à ſimilibus, quæ ſeparatio cum non fiat niſi me
 diante coctione , ideo orta eſt etiam neceſſitas
 huius coctionis: Haec deinde coctio ea opera- Necesſi
tas fac.
coc.
 tio eſt , quæ non fit in inſtanti , ſed in tem
 pore , ideo accedere etiam debet fac. retentrix
 ipſius alimenti , cum munus ſit tam diu ipſum
 in parte detinere , donec integre absoluta ſit
 coctio. Haec Rurſus Retentio cum ſupponat præ
 ſentiam materiæ retinendæ & concoquendæ ,
 Atq; hæc materia nec in corpore naſcatur, nec
 ſponte deambulet ad locum coctioni deputatum,
 neceſſarium erat facultatem attrahendi etiam ac
 cedere , quæ in parte quacunq; corporis reperiri
 retur ; Haec tamen non eodem modo ubiq; age
 re debuit , ſed alibi cum ſenſu , alibi ſine ſen
 ſu , Cum ſenſu ſit in prima coctione ſecundum
 os uentriculi , & huiusmodi attractio dicitur Necesſi
tas at-
trac.
 appetentia , citra uerò ſenſum ſit in reliquis par
 tibus corporis, utriuſq; autem neceſſitas & neceſ
 ſitatis ratio ea eſſe poteſt , Quia ſi ubiq; fieret Attrac-
tio 1.
 citra ſenſum homo nunquam excitaretur ad
 nouum cibum , quoniam indigentiam & reſtau
 rationis neceſſitatem non ſentiret , conſequen-

ter tam præstans naturæ opus cito absumere
tur & resolueretur. Nec pariter cum sensu
ubiq; fieri debebat, quia homo molestam ui-
tam assidue duceret; Accedit pro toto corpore
satisfacere posse, unicam partem sentire factam
innanitionem pro reliquis omnibus. Atq; hæc
ea esse debuit, quæ ipsi ori maxime propin-
qua foret, tamquam communi ianua per quam ci-
bus pro toto corpore ingreditur, huiusmodi
autem est os uentriculi. Quod iure merito ex-
quisito sensu dotatum fuit, & præterea col-
ligantiam magnumq; consensum cum cære-
bro habere debuit, mediantibus nervis insertis
& à sexto pari prodeuntibus: Siquidem ad
appetentiam faciendam non satis est totius inna-
nitionem præcedere, & ad os usq; uentriculi,
peruenire, sed requiritur etiam talem suctio-
nis sensum in ore uentriculi facti diiudicari,
tamquam res molesta & nocitura. Quod iudi-
cium fieri nequit à sensu aliquo particulari,
sed solum à sensu communi in cærebro residen-
te, Qui sensus minime iudicaret nisi prius ex-
citaretur & moueretur; excitatur autem ab in-
nanitione facta & recepta in ore uentriculi me-
diantibus dictis nervis, atq; tunc homo impel-
litur ad nouum cibum. Caeterum cum nouus

iste

Appetē
tia quo
modo
fiat.

iste cibus homini non hereat, more plantarum
 quae terrae semper afflixæ, ex illa assidue at-
 trahunt dulciorem & benigniorem succum median-
 tibus radicibus, ideo cogitur extra se illum que-
 rere, & procul etiam inuestigare, unde orta
 est necessitas Alterius facultatis motricis, cuius
 ope homo posset optatum cibum tempore indigen-
 tiae ubiq; locorum quaerere & consequi, sed
 hac postrema facultate praetermissa, caetera-
 rum explicationem aggredior, & ab animali
 incipiam.

Necessi-
 tas fac.
 motri-
 cis.

De Necessitate & Natura Appetentiæ animalis. Cap. XXXII.

Proposita animalis appetentiæ tanta est pro vi-
 tæ conseruatione necessitas, ut sine hac nullum
 naturæ munus consequi ualeamus, corporis enim
 nostri substantia assiduam dissolutionem patitur
 ab internis externisq; causis, primo tamen secun-
 dum partes extimas, quæ aeri sunt magis expo-
 site, quibus innatis, attractio fit à uicinioribus,
 qui motus attractionis succesſiue fit & p partē post
 partem, donec fuētio ista ad uenas uentriculi perue-
 niat, ratione cuius tristis sēsario oritur in ore ipsius,
 à qua inernus & communis sensus excitatur, ut

72
susceptam molestiam cognoscat, & cognoscendo ap-
petentiam inducat.

Appetē Est autem Animalis appetentia Tristis sensatio
tia ani- sensus tactus oris uentriculi à totius inmanitione
malis facta, communi sensu prius excitato, ut ab obie-
qd sit.

Declaratio
ratio partiū
defi. Etō conuenienti deperditum restauretur. Fame du-
plici existente, Altera cum sensu facta, Altera
citra sensum, prior fit in ore uentriculi tantum, &
proprie uocatur appetentia animalis, ad Alte-
rius differentiam, quae sine sensu fit in reli-

Fames duplex
quis partibus corporis, & ad naturam potius
pertinet, & Attractionis nomine significatur.
sensatio deinde omnis cum ab obiecto fiat, quod
esse potest proportionatum & disproportionatum,
fames ea est sensatio, quae fit ab obiecto di-
sproportionato, ratione cuius non solum sensa-
tio est, sed tristis, fit enim fames ob inna-
nitionem, haec uerò ob alimenti defectum, ut
quemadmodum praesentia alimenti parribus in-
nantiis delectationem infert, ita eiusdem caren-
tia tristem sensum inducit. Caeterum Tristis
haec sensatio, cum affectio quaedam sit sensi-
bus omnibus communis, potissimum tamen ui-
get in sensu tactus omnium infimo & mate-
riali, ad quem etiam dolor & uoluptas magis
attinere uidentur. Cum praeterea Animalis

appetentia maxime afficiat sensum tactus, qui in ore uentriculi plurimum uiget, ideo ad caeterorum sensuum differentiam dictum fuit, in sensu tactus oris uentriculi. Quae quidem sensatio ratione qua tristis, non fit nisi ab obiecto tristabili, quod cum esse possit commune & proprium, constat à communi potius fieri: quoniam causatur ab innanitione totius corporis & uenarum eius, ope naturae imprimis facta donec ad os uentriculi pertingat: quae pars non immerito predata fuit exquisito sensu, ut appetentia non solum fieret, sed facile suctionis sensus sentiretur. Hec autem animalis appetentia ut fiat, non satis est, obiectum tristabile recipi in ore uentriculi ut in proprio sensorio, sed huius susceptionis dignotio requiritur, ita ut cognoscatur & apprehendatur sub ratione mali & tristabilis. Quae cognitio cum à proprio sensu fieri nequeat, necessario debet concurrere communis, qui in coerebro refidet, ut hinc pateat, ad quamcunque particularem sensationem tria potissimum requiri, in primis sensus recipiens. Secundo obiectum, quod recipitur, tertio receptionis dignotio: In Animalis appetentia obiectum quod recipitur, est innanitio totius & uenarum omnium usque ad os uentriculi perueniens, quod recipit est sensorium sensus tactus oris.

Locus
ubi fit
appetentia
animalis.

Ad appetentiam concurre etiam sensum communem.

Ad sensationem faciendam 3. requiritur.

uentriculi. Quod iudicat de tali receptione est sensus communis, sine cuius iudicio appetentia animalis fieri non potest. hinc est, quod dormientes non appetunt, etiam si adsit suctio facta tum in toto corpore, tum in proprio sensorio oris uentriculi. & ratio est, quia in somno communis sensus est ueluti ligatus & ociatur, ut per id tempus à proprio sensorio innanito excitari minimè possit, ut de obiecto tristabili iudicet, sicut facere solet tempore uigiliarum. immò nec in uigiis semper appetimus, si contingat mentem nostram per id tempus ad maiora occupatam esse. obquam eandem causam hoc ipsum contingere etiam solet quibusdam melancolicis, qui aliis obiectis attentiores cum sint, suctionem in ore uentriculi factam non sentiunt. A pari ego existimo illis contingere, qui solo diuino amore uehementer capti, collectis uiribus omnibus in illius contemplationem tantum incumbunt, totiq; adeò occupantur, ut subiectorum sensuum passionem minimè sentiant, sed per quandam mentis estasin in Deum rapti secum simul atollunt infimas omnes animæ potentias, ut toto spiritu & indicibili gaudio summa illius bonitate fruantur, nihil prorsus eorum sentientes, quæ ad inferiores animæ potentias spectant.

Diuina
estatis.

sive ea delectabilia sive tristabilia extiterint.

Ad animale ergo appetentiam concurrunt facultas tum naturalis tum animalis, ex parte naturalis concurret partium omnium innatio ^{Epilogus.} et suetio facta à causis tum internis tum externis, ex parte uero animalis facultatis concurrunt sensus tum particularis, tum communis, ut merito particularis requiratur sensus tactus oris uentriculi recipiendo suetionem factam in toto. Accedit preterea sensus communis in cerebro residens, iudicando hanc suetionis receptionem in ore uentriculi factam, quam ut malam et minime sustinendam apprehendens, excitat animalem facultatem oris uentriculi mediantibus nervis à sexto pari prodeuntibus, unde statim animalis appetentia oritur, ratione cuius familiare obiectum optamus, ut derperditum restauremus, quod est animalis appetentiæ finis.

De Attractione coctioni inferuiente.

Cap. XXXIII.

AD animale appetentiam succedit attractio obiecti proportionati, quod in ore primo ruditer preparatur, mox uero facultatis attractantis in uentriculum trahitur, ut coctionem

22
 primam experiatur, Quamuis autem animalis
 appetentia & attractio circa idem obiectum
 versentur, in eo tamen differunt, quia Ani-
 malis appetentia cum cognitione fit, attractio
 uero citra, sed sponte natura, cuius est ope-
 ratio. praterea distinguuntur subiecto. quia anima-
 lis appetentia est functio solius oris uentriculi,
 Attractio autem in quacunq; corporis parte
 fit. de qua hoc loco agere propositum est, prin-
 cipaliter tamen de illa qua ad chilificationem
 ordinatur cuius. Natura tali oratione contine-
 tur: ut Attractio sit Motio fibrarum recta-
 rum uentriculi attrahentis idoneum alimentum
 mediante calore naturali & proprio, chilifica-
 tionis & restorationis gratia facta. cuius de-
 finitionis partes si innotuerint, uniuersa definitio
 clarescet.

Attractionem esse motionem ad obiectum
 simile. Cap. XXXIII.

Explicatio par-
 tium de
 fit. **O**peratio omnis uel in motu fit, uel potius
 in quiete perficitur, Attractio ea est na-
 tura operatio, qua cum motu fit, ad differen-
 tiam chilificationis, qua in quiete absoluitur.
 Motio autem omnis cum alicuius subiecti mo-

bilis sit, Attractionis obiectum non aliud est, quam Alimentum, quod ratione qua simile est cum nutrito, citra resistantiam attractioni subiicitur; sicut .n. ratione dissimilitudinis & contrarietatis expulsio fit, ita ratione amicitiae in qualibet parte corporis attractio exercetur. Non secus ac contingit demagnete quae similitudinis ratione quam cum ferro habet, ex debita distantia ad se trahit, frustrari autem solet tali facultate quoties alio perfricatur. quod contingit, quia propria mixtio alii aduersatur facultati attrahenti, ratione cuius contrarietatis impeditur actio illa propria magnetis in trahendo ferrum. A pari medicamenta & uenena ob eandem dissimilitudinem & contrarietatem quam in propria mixtione retinent, contra facultatem attractricem partium corporis, si ali cui exhibita fuerint, non solum a membris attrahi non patientur sed ratione cuiusdam odii & inimicitiae nauseam promouent, ut omni conatu extra propelli soleant. Quorum expulsio (si natura nimis oppressa) fieri non possit, tunc intus detenta uel naturam perturbabunt, ut inde subsequatur humorum uacuatio, uel ob insignem inimicitiam & ualentem actiuitatem corpus uniuersum in propriam

naturam transmutabunt. Hec autem Attractio cum operatio sit non solum materialis, sed in hoc genere omnium infima, iure non solum uersabitur circa obiectum materiale, quale est alimentum, sed agendo etiam consimili subiecto innitetur, & huiusmodi est uenterculus, eo autem natura utitur secundum fibras rectas, quæ propria sunt attrahendi instrumenta. id uero, quod mouet hanc facultatem, non aliud est, quam priuatio proprii obiecti, Cuius deinde acquisitione illa facultas perficitur, & corporis innanities repletionem tollitur.

Attractione in uentriculo. hinc secundum fibras rectas.

Priuationem causare appetitum.

Omnis potentia a proprio obiecto perficitur.

Quæcumque enim motu prædita sunt semper potentiam includunt ad terminum sui motus, talis autem potentia nil aliud est, quam carentia proprii obiecti ad quod est in potentia, & mediante motu est acquisibile, per cuius acquisitionem potentia illa actuatur & perficitur. Nec ob aliam causam materia prima perpetuè transmutatio- ni subiicitur, nisi quia omni forma denudata est, cum potentia tamen ad quamcunq, quæ etiam huic motui tamdiu subiecta erit, quoad illius immensa potentia tota fuerit actuata: ita cetera omnia quæcumq, prædita sunt inferioribus & imperfectioribus formis, potentiam includunt ad præstantiores formæ gradus suscipiendos, A pari inest cuilibet parti corporis facultas attra-

Etrix,

47

*Et*rix , quae proprio & familiari obiecto ca-
rens , mouetur ad consimilis attractionem , ut
illo attracto fruatur actuetur & perficiatur. In
uacuo igitur uentriculo facultas illius attra=
Etrix sentiens se priuatam obiecto familiari ,
mouetur in actum secundum , cui motui & at=
tractioni consentiens alimentum , dum presens
est , facultati trahenti coniungitur , ut motionis
termino acquisito , statim cesset attractio , Non
secus ac de magnete contingit , quae post fer-
ri attractionem & cum ipso unionem , eo
fruitur , nec amplius trahit illud.

De duplici Attractione Ventriculi
Cap. XXXV.

Atractio quae in uentriculo fit , duplex Attrac.
est , altera communis , ad chilificatio=uentric.
nem & totius nutritionem ordinata , & hac duplex
fit cura motu mediantibus fibris rectis , uersa commu
turq; circa futurum alimentum , quod ex ore nis &
primum attrahitur à uentriculo mediante eso priuata
phago , ut in fundo illius coctionem subeat ,
& in chilum uertatur . & de hac loqui fui
mus hucusq; . Altera uero est propria secun=
dum unamquamq; partem uentriculi facta , &

hac fit gratia conseruationis sui ipsius, subse-
 quiturq; ad chilificationem, ex cuius materia
 cum uentriculus nutriatur, proinde uersabitur
 circa alim. quod actu nutrit, & absq; aliqua
 motione perficitur. si uero sermo fuerit de at-
 tractione extra uentriculum facta, haec mul-
 tiplex erit, ut quot sunt in uniuerso corpore
 partes, totidem in illis attractiones reperiantur.
 A natura enim tributum est cuilibet parti, ut
 l. sui ipsius custodiae semper incumbat, custodi-
 tur autem quando propriae innanitioni occurrit,
 attrahendo proprium alimentum. Quarum at-
 tractionum numerum si cognoscere cupimus, habe-
 re cum poterimus ex notione finis, in quem at-
 tractio qualibet ordinatur; fit autem attractio
 alimenti, propter concoctionem & subsequentem
 nutritionem. At concoctio triplex est, & cuilibet sua
 correspondet attractio. qua propter Attractio
 triplex erit, prima est ipsius uentriculi chilifica-
 tioni inseruiens, Alia hepatis, quae famulatur
 sanguificationi 3. est ceterarum omnium partium
 corporis, inseruiens illarum assimilationi & nu-
 tritioni. hec deinde subdiuidi posset in tot differen-
 tias quot sunt partes, quae nutriuntur, qua-
 num cuilibet sua inseruit attractio. Multiplici
 autem existente Attractrice, qualibet fit citra

Attra-
 ctio tri-
 plex.

confusionem, sed cum ordine, qui respondet innanitioni ipsarum partium. Constat autem quòd corpus nostrum cum externo aeri expositum sit, Ab eodem primo suae propriae substantiae dissolutionem paritur secundum dictas partes externas, quibus ita innanitis à uicinioribus attrahunt, & ita successiue progreditur talis suctio, donec mediantibus uenis, ad hepar usq. perueniat, quo pariter innanito, & ipsum per insitam quam retinet attrahendi uim, à propinquis attrahit, à uentriculo uidelicet mediantibus uenis meseraicis, Quo tandem innanito, ipse quoq. propriae conseruationi intentus, alimentum attrahit ab ore, ubi non inueniens praesentiam proprii obiecti, attrahit ordine retrogrado à uicinioribus, quae tamen cum proprie saluti incumbant, non admittunt in sui perniciem fieri attractionem succi alimentalis, sed si quae fuerit in uentriculo pituitosa & excrementitia materia, in illam aget exrenuando in uapores, & sensim absumendo, quod in causa esse solet, ut esurientes nisi comedant, sentiant uentriculum flatibus repleti.

De causa effe&trice Attractionis.

Cap. XXXVI.

Attra-
ctio nō
nisi ab
obie&to
simili
moue-
tur.

Obie-
ctum di-
simile
per acci-
dens at-
trahi
posse.

Atractionis proprii & familiaris alimenti cum sit specifica proprietas mixti ratione qua praeditum est anima uegetali, soli omni & semper competit, ac proinde, contrarium & dissimile obie&ctum attrahere ullo modo poterit. Non secus ac de plantis contingit, quae propriae conseruationi semper intentae, ex terra trahunt solum succos alimentales in quorum defectu, non propterea peregrinos substituant, sed potius arrescunt, quemadmodum etiam de magnetis contingit, cuius specifica proprietas cum sit attrahere forrum ut obie&ctum simile, alienum nunquam attrahet, sic etiam succinum non attrahit nisi paleam, aliud uero quodcunque obie&ctum tamquam dissimile relinquit. A pari pars quaelibet corporis, propriae conseruationi semper occupata, primo & per se non potest nisi alimentum attrahere, tamquam obie&ctum sibi simile, excrementitios uero & prauos humores ut dissimiles uel contrarios, & restorationi minime conuenientes dimittit, ut proprii pabuli defectu absumantur potius & corrumpantur. Dixi autem, primo & per se, fieri semper attractionem

obiecti similis, quia per accidens & secundario
 non inconuenit attractionem fieri etiam disimi-
 lium, cum .n. in quolibet alimento semper sit p
 mixtum excrementum, fieri omnino non potest
 ut dum attrahitur alimentum, simul etiam non
 attrahatur excrementum, quod contingit ratione
 dicte permixtionis obiecti dissimilis cum obie-
 cto simili, hinc est, quod hepar attrahet à ven-
 triculo non solum portionem alimentalem aptam
 in sanguinem uerti, sed ratione permixtionis si-
 mul etiam attrahit aliquam portionem excre-
 mentitiam, quæ in secunda ista coëctio-
 ne in hepate facta, solet separari: ut hinc or-
 tum habeant flaua bilis melancholia & serosa
 humiditas: similiter in hac secunda coëctione fie-
 ri non potest tam exquisita separatio dictorum
 excrementorum, quin eorum quicquid non rema-
 neat cum cæteris humoribus alimentalibus, cuius
 rei euident indicium hoc est, quod in 3. etiam
 coëctione separantur sua excrementa. At si pars
 inutilis & nutritioni inepta separata sit ab ali-
 mentali, solius portionis alimentalia attractio
 fiet, ullo autem modo partis excrementitiæ, hinc
 est quod tempore indigentie alimenti hepar num-
 quàm attrahet ab intestinis excrementa iam se-
 parata à chilo, nec uene unquam attrahent bilem

separatam à sanguine quemadmodum etiam ma-
gnes nunquam attrahet plumbum separatum à
ferro . at illi permixtum attrahere poterit, sed
per accidens & præter suæ propriæ naturæ inten-
tionem, eadem sit ratio de plantis, quæ per insi-
tam & specificam vim ex terra non attrahunt
nisi succos dulces benignos & sibi affines, aliorum
tamen permixtionis ratione , alienos etiam ex
accidenti attrahere poterunt. fit autem hec attra-
ctio obiecti similis à calore naturali & proprio
partis idest à calore tum substantifico, tum com-
plexionali , sed à calore naturali ut ab agen-
te principali , in quo non solum delitescit hæc
specifica uis attrahendi alimoniam, sed alia quæ-
cunq; facultas , in uentriculo tamen & alia quæ-
cunq; parte determinatur ad specificam operationē
à propria mixtione à propria essentia illius partis,
ubi operatur , & eiusdem peculiari temperatura,
quod significauimus per calorem proprium , is
enim solus præditus est tantum ui calefaciendi
attenuandi aperiendi , &c. chilificandi uero ne-
quaquam sed hoc pertinet ad calorem substan-
tificum & naturalem , non tamen seorsum à
calore proprio. *Nulla alimonia ex terra non attrahitur
sed per calorem proprium & naturalem, non tamen seorsum à
calore proprio.*

Retentio est actio facultatis retentricis circa alimentum in uentriculo tamdiu detentum medianibus fibris obliquis donec chylificationi coequatur ad quam primo est ordinata. Definitio.

Quae oratio cum ex dictis satis superq; ellucescat maiori declaratione egere non uidetur. 2. de fac. natura libus.

Modus solum, quo retentio fit, explicandus occurrit, constat n. quod retentio hec uentriculi innititur fibris obliquis quarum ui cibis attractus ita constringitur ab uniuerfa uentriculi capacitate, ut omni 3. de symp. diffe. 4.

ex parte illi hereat, & uicissim alimentum ipsi uentriculo, nihil innane relinquens inter internum 3. de symp. causis.

uentriculi spacium & ipsum cibum, Quo etiam 2.

tempore uterq; meatus uentriculi supernus & infernus adeo clausus manet, ut nihil alimenti quantumuis liquidissimi foras dilabi retentrix permittat, donec integra chylificatio subsequuta non fuerit. Quae fit: bona chilific.

Quod cum contingit certissimum argumentum est, hunc uentriculum inculpata ualitudine frui, unde fit ut quamdiu talis coctio celebratur, nec inflationes nec fluctuationes, interni rugitus uel erruptiones sentiantur. sed caloris interni ui & robore, pars omnis uaporosa in halitum insensibiliter resoluitur. Quae fit: lesa chilific.

Ubi uero ingesti

cibi comprehensio aliter fit quam pro natura modo conueniat, huic coctioni lesio aliqua accidit, quod contingere solet uel facultate uentriculi labefacta, uel ab externis erroribus impedita, Quo tempore non solum copiosi flatus erumpunt, uerum etiam aperto altero meatu materia chilificationi subiecta expellitur ante absolutum coctionis tempus, modo per superiora modo per inferiora nonnunquam etiam per utramque uiam, ex pultrice fac. tunc temporis uel copia ingesti cibi nimis aggrauata, uel à praua eiusdem qualitate irritata. huius deinde facultatis differentias & earum ordinem consulto pretermitto, cum totidem pariter & ipsæ sint, quot sunt in corpore partes, & eodem similiter ordine fiant, sicut de Attractione dictum est. Quare ad chilificationem descendo.

De Chilificatione. Cap. XXXVIII.

Chilificatio prima coctio est, quæ in uentric. fit totius humane uitæ præcipuum fundamentum. Hæc dum integritatem seruat magnam salutis spem nobis pollicetur, quemadmodum si diminuta uel deprauata fuerit, uiam nobis parat ad egritudines uel ad mortem, præ

præsertim cum illius errores à subsequētibus coctionibus corrigi minime possint; Quæ igitur sit huius coctionis natura cognoscere oportet. imprimis autem Aduertendum, coctionē hanc uētriculi duplicem esse priuatam & publicam priuata ea est, quæ sit gracia sui ipsius conseruationis, & hanc priuatiō intendit uenterculus, per eandemq; conuenit cum cæteris partibus corporis, quibus omnibus insitum à natura est, ut quicquid agunt & moliantur, primò agant propter se, secundò autem propter alias partes, quæ coctio uentriculi non distinguitur ab assimilatione, quæ fit in singulis alijs partibus, ideo hanc in præsentia consultò præmitam, quia in sermone de tertia coctione ex proposito agam. Publica uerò ea est quæ, in eodem uentriculo fit, sed totius conseruandi gratia; & chilificatio propriè dicitur, Cuius tres sunt partes, prima consistit in rudiori quadam præparatione alimenti, quam in ore recipit, cui succedit secunda pars, quæ est ipsa coctio, ratione cuius alimentum in nouam speciem & formam transmutatur, & fit in fundo ipsius uentriculi, de qua potissimum hoc loco agendum est. Hanc tertio loco sequitur integra huius coctionis absolutio, quæ in intestinis perficitur, in quibus

Coctio
uentri-
culi du-
plex est
publica
& priua-
ta.

Chilifi-
catio
tribus
parti-
bus per-
ficitur.

separatio fit crassiorum excrementorum ab ipso
alimento. Cuius definitio talis assignari potest: ut
Chilificatio sit transmutatio alimenti in chylum, fa-
ceta in fundo uentriculi, nullis adiuta uillis, sed
solius caloris naturalis, & proprii ui, cui inservi-
unt rudis preparatio in ore precedens, & integra
absolutio in intestinis succedens, propter restaura-
tionem deperditi.

Chilificationem esse transmutationem ali-
menti in chylum. Cap. XXXVIIII.

Explicatio partium de finitione.
Alimentum in uentriculo receptum si in chy-
lum uerti debet, consequenter propriam for-
mam ammittere, & nouam induere, necessa-
rium est hoc, fieri per transmutationem, ra-
tione cuius Alimentum non solum nouam spe-
ciem acquirat, uerum etiam noua accidentia & pro-
prietates. Quod cum fieri nequeat, nisi ante omnia
corrumpatur, illius antiqua species cum propriis
conditionibus scilicet colore in odore sapore & simi-
libus, atq. huiusmodi corruptio non fiat citra trans-
mutationem, iure chilificationis generica natura
in transmutatione consistet. Præterea hæc trans-
mutatio cum motus quidam sit, & omnis motus
præter subiectum mobile, habeat etiam princi-

plum, unde motus & terminum ad quem mo-
uetur, magnitudinem super qua fit motus, &
tempus etiam quo mensuratur talis motus, ideo
chilificatio ratione qua transmutatio est, omnia
proposita continere debet, ut ex parte mobilis im-
primis occurrat alimentum, ut pote illud quod ra-
tione similitudinis patitur transmutari Ad diffe-
rentiam ueneni & medic. quæ ob contrarietatem
& dissimilitudinem, non sunt subiecta transmu-
tationis in chilum, sed potius agendo in corpus ip-
sum, alterant, & corrumpunt. Dum autem Ali-
mentum transmutatur in nouam speciem. Termi-
nus huius transmutationis uel assimilatio est nu-
trientis cum nutrito, & proprie uocatur nutri-
tio, in qua alimentum actu nutrit, & huiusmodi
transmutatio locum habet in tertia coctione, uel
terminus est imperfectus quidam assimilationis
gradus, qui si nutritioni proximus fuerit, sangui-
ficatio erit. quæ transmutatio fit in 2. coctione. si
adhuc paulò remmotior fuerit, chilificatio: erit
huic n. coctioni subiecta materia priusquam nu-
triat, oportet ut in hepate uertatur in sanguinem,
is deinde per nouam coctionem quam acquirit in
ceteris partibus, illis tandem assimilatur, &
euadit ipsa met substantia partis. Chilificatio
ergo est transmutatio Alimenti in chilum.

Alim.
est i po
tentia
passua.

Vene-
na&me
dic. sūt
i poten
tia acti
ua.

Termi-
nus pri
ma co-
ctionis.

3. de
fac. na-
tur.

huius uerò transmutationis innitium in ore ha-
betur, ubi alimentum primò acceptum rudem
quandam preparationem recipit, ratione cuius
à propria sua natura discedens mutat consisten-
tiam colorem odorem saporem & facultatem,
ut Auic. etiam testetur, quod triticum ore
masticatum quandam uim maturandi acqui-
rat, quam non habebat ante masticationem,
argumentum sanè euidens, quod in ore altere-
tur & rudi quodam modo præparatur, ut in chi-
lum uertatur.

1. fen
cap. de
humori-
bus.

Chilificationem fieri in fundo uentrici.

Cap. XXXX.

TErminus, ad quem mouetur alimentum
in ore ruditer præparatum, est Venticu-
lus secundum eam partem, quæ fundus dici-
tur. Nec immerito, chilificatio enim cum co-
ctio quedam sit, & coctio in quiete potius
quam in motu fiat, nec alibi in uentriculo quiesce-
re melius possit quam in fundo, iure talis pars
erit huius primæ coctionis terminus, Accedit
quod pars ista uentriculi cum cæteris sui par-
tibus carnosior sit, rationi consentaneum uide-
tur ut calori copiosiori prædita sit, ac proinde

3. de
loc. af-
fec.

Rat. 1.

Rat. 2.

in hac ipsa parte longe melius ac perfectius ci-
 bus ingestus alteretur & in chylum uertatur ob
 hanc eandem causam existimandum est, quod
 aues, & gallinae longe duriores materias in pro-
 prio uentriculo alterant & conficiunt, quam
 homo facere possit, à natura enim obtinuerunt
 uentericulum crassiores & solidiores, ac pro-
 inde calidiores, ut pleraque Auiculae lapillos
 superare uideantur, & de gallinis refferunt,
 quod aurum etiam imutant, & quod aurum
 liquifactum & ab ossibus gallinarum receptum,
 totum in illa absorbatur. Adiunatur magis hæc
 prima coctio, & à situ ubi locatur uentric-
 & à circumiacentibus membris. A situ qui-
 dem quoniam uenterculus non fuit locatus in
 externa parte corporis, nempe in superficie,
 sed intra, immo in centro ipsius corporis. Nam
 cum uenterculus sit organum primæ coctionis,
 consequenter uersans circa alimentum adhuc ru-
 de & solidum, eguit etiam copiosiori calore,
 qualis potissimum est in centro corporis & in
 eo potissimum loco, ratione cuius à circumiacen-
 tibus etiam membris foueri posset, ut secundum
 partem dextram fomentum habeat ab hepa-
 te, à quo ueluti à manu regitur, secundum
 partem sinistram à liene medianibus arteriis,

ingest
 ubi obur
 sup 139
 sudom
 - 139

Plin. de
 natura-
 li hist. l.
 29. cap.
 4.

Quæ ad
 inuent
 chilifi-
 catione

77
quibus tale uiscus refferum conspicitur. Secun-
dum partem anteriorem ab omento mediantibus
uenis & artereis, quibus hec pars prædita est. A
parte posteriori auxilium habet à magna arteria.

Magni- Ceterum quia fundus uentriculi longe distat ab
tudo su ore, totum illud spatium, quod interiacet inter
per qua ipsum & os, uia erit super qua mobile moue-
mobile tur, huiusmodi autem est œsophagus seu gula, per
moue- tur, hanc enim ueluti per manum deferretur cibus ab
tur. ore in ipsam uentriculi fundum. Debit autem
interiacere hec pars, quoniam membra spiritalia
propter respirationem & aeris attractionem con-
dita prope os esse debebant. Quæ Respiratio cum
ad uitam conseruandam omnium maximè nec
sesaria sit, liberè etiam & citra aliquod impe-
dimentum fieri debebat. Eiusmodi autem fieri
minimè potuisset, si os uentriculi immediate con-
iunctum esset cum ore, quia repleto uentriculo ci-
bo & potu, impedimento fuisset pulmonibus com-
primendo illos, & anhelitum impediendo, quàm
ob causam natura optimo consilio interposuit
œsophagum, secus in piscibus factum fuit, qui
respiratione carentes ac proinde pulmonibus uen-
triculum obtinuerunt continuum ipsi ori.

Integram chilificationem absolui in intestinis. Cap. XXXXI.

Quemadmodum Rudis preparatio cibi in ore facta chilificationem pracescit, ita post chilificationem, quæ in fundo uentriculi fit, sua sequitur integra absolutio, hec autem fit, quando post peractam coctionem succedit etiam separatio partium inutilium pro nutritione, ad quod munus peragendum natura sibi fabricauit intestina, quæ tamen principaliter facta sunt gratia distributionis chili geniti in uentriculo in uenas ipsas, quæ mediante mesenterio continuationem habent cum dictis intestinis. Ab his. *3. pars chilific. absoluitur in intestinis.* *4. de usu partium.* *17.* *18.* *19.* *20.* *21.* *22.* *23.* *24.* *25.* *26.* *27.* *28.* *29.* *30.* *31.* *32.* *33.* *34.* *35.* *36.* *37.* *38.* *39.* *40.* *41.* *42.* *43.* *44.* *45.* *46.* *47.* *48.* *49.* *50.* *51.* *52.* *53.* *54.* *55.* *56.* *57.* *58.* *59.* *60.* *61.* *62.* *63.* *64.* *65.* *66.* *67.* *68.* *69.* *70.* *71.* *72.* *73.* *74.* *75.* *76.* *77.* *78.* *79.* *80.* *81.* *82.* *83.* *84.* *85.* *86.* *87.* *88.* *89.* *90.* *91.* *92.* *93.* *94.* *95.* *96.* *97.* *98.* *99.* *100.* *101.* *102.* *103.* *104.* *105.* *106.* *107.* *108.* *109.* *110.* *111.* *112.* *113.* *114.* *115.* *116.* *117.* *118.* *119.* *120.* *121.* *122.* *123.* *124.* *125.* *126.* *127.* *128.* *129.* *130.* *131.* *132.* *133.* *134.* *135.* *136.* *137.* *138.* *139.* *140.* *141.* *142.* *143.* *144.* *145.* *146.* *147.* *148.* *149.* *150.* *151.* *152.* *153.* *154.* *155.* *156.* *157.* *158.* *159.* *160.* *161.* *162.* *163.* *164.* *165.* *166.* *167.* *168.* *169.* *170.* *171.* *172.* *173.* *174.* *175.* *176.* *177.* *178.* *179.* *180.* *181.* *182.* *183.* *184.* *185.* *186.* *187.* *188.* *189.* *190.* *191.* *192.* *193.* *194.* *195.* *196.* *197.* *198.* *199.* *200.* *201.* *202.* *203.* *204.* *205.* *206.* *207.* *208.* *209.* *210.* *211.* *212.* *213.* *214.* *215.* *216.* *217.* *218.* *219.* *220.* *221.* *222.* *223.* *224.* *225.* *226.* *227.* *228.* *229.* *230.* *231.* *232.* *233.* *234.* *235.* *236.* *237.* *238.* *239.* *240.* *241.* *242.* *243.* *244.* *245.* *246.* *247.* *248.* *249.* *250.* *251.* *252.* *253.* *254.* *255.* *256.* *257.* *258.* *259.* *260.* *261.* *262.* *263.* *264.* *265.* *266.* *267.* *268.* *269.* *270.* *271.* *272.* *273.* *274.* *275.* *276.* *277.* *278.* *279.* *280.* *281.* *282.* *283.* *284.* *285.* *286.* *287.* *288.* *289.* *290.* *291.* *292.* *293.* *294.* *295.* *296.* *297.* *298.* *299.* *300.* *301.* *302.* *303.* *304.* *305.* *306.* *307.* *308.* *309.* *310.* *311.* *312.* *313.* *314.* *315.* *316.* *317.* *318.* *319.* *320.* *321.* *322.* *323.* *324.* *325.* *326.* *327.* *328.* *329.* *330.* *331.* *332.* *333.* *334.* *335.* *336.* *337.* *338.* *339.* *340.* *341.* *342.* *343.* *344.* *345.* *346.* *347.* *348.* *349.* *350.* *351.* *352.* *353.* *354.* *355.* *356.* *357.* *358.* *359.* *360.* *361.* *362.* *363.* *364.* *365.* *366.* *367.* *368.* *369.* *370.* *371.* *372.* *373.* *374.* *375.* *376.* *377.* *378.* *379.* *380.* *381.* *382.* *383.* *384.* *385.* *386.* *387.* *388.* *389.* *390.* *391.* *392.* *393.* *394.* *395.* *396.* *397.* *398.* *399.* *400.* *401.* *402.* *403.* *404.* *405.* *406.* *407.* *408.* *409.* *410.* *411.* *412.* *413.* *414.* *415.* *416.* *417.* *418.* *419.* *420.* *421.* *422.* *423.* *424.* *425.* *426.* *427.* *428.* *429.* *430.* *431.* *432.* *433.* *434.* *435.* *436.* *437.* *438.* *439.* *440.* *441.* *442.* *443.* *444.* *445.* *446.* *447.* *448.* *449.* *450.* *451.* *452.* *453.* *454.* *455.* *456.* *457.* *458.* *459.* *460.* *461.* *462.* *463.* *464.* *465.* *466.* *467.* *468.* *469.* *470.* *471.* *472.* *473.* *474.* *475.* *476.* *477.* *478.* *479.* *480.* *481.* *482.* *483.* *484.* *485.* *486.* *487.* *488.* *489.* *490.* *491.* *492.* *493.* *494.* *495.* *496.* *497.* *498.* *499.* *500.* *501.* *502.* *503.* *504.* *505.* *506.* *507.* *508.* *509.* *510.* *511.* *512.* *513.* *514.* *515.* *516.* *517.* *518.* *519.* *520.* *521.* *522.* *523.* *524.* *525.* *526.* *527.* *528.* *529.* *530.* *531.* *532.* *533.* *534.* *535.* *536.* *537.* *538.* *539.* *540.* *541.* *542.* *543.* *544.* *545.* *546.* *547.* *548.* *549.* *550.* *551.* *552.* *553.* *554.* *555.* *556.* *557.* *558.* *559.* *560.* *561.* *562.* *563.* *564.* *565.* *566.* *567.* *568.* *569.* *570.* *571.* *572.* *573.* *574.* *575.* *576.* *577.* *578.* *579.* *580.* *581.* *582.* *583.* *584.* *585.* *586.* *587.* *588.* *589.* *590.* *591.* *592.* *593.* *594.* *595.* *596.* *597.* *598.* *599.* *600.* *601.* *602.* *603.* *604.* *605.* *606.* *607.* *608.* *609.* *610.* *611.* *612.* *613.* *614.* *615.* *616.* *617.* *618.* *619.* *620.* *621.* *622.* *623.* *624.* *625.* *626.* *627.* *628.* *629.* *630.* *631.* *632.* *633.* *634.* *635.* *636.* *637.* *638.* *639.* *640.* *641.* *642.* *643.* *644.* *645.* *646.* *647.* *648.* *649.* *650.* *651.* *652.* *653.* *654.* *655.* *656.* *657.* *658.* *659.* *660.* *661.* *662.* *663.* *664.* *665.* *666.* *667.* *668.* *669.* *670.* *671.* *672.* *673.* *674.* *675.* *676.* *677.* *678.* *679.* *680.* *681.* *682.* *683.* *684.* *685.* *686.* *687.* *688.* *689.* *690.* *691.* *692.* *693.* *694.* *695.* *696.* *697.* *698.* *699.* *700.* *701.* *702.* *703.* *704.* *705.* *706.* *707.* *708.* *709.* *710.* *711.* *712.* *713.* *714.* *715.* *716.* *717.* *718.* *719.* *720.* *721.* *722.* *723.* *724.* *725.* *726.* *727.* *728.* *729.* *730.* *731.* *732.* *733.* *734.* *735.* *736.* *737.* *738.* *739.* *740.* *741.* *742.* *743.* *744.* *745.* *746.* *747.* *748.* *749.* *750.* *751.* *752.* *753.* *754.* *755.* *756.* *757.* *758.* *759.* *760.* *761.* *762.* *763.* *764.* *765.* *766.* *767.* *768.* *769.* *770.* *771.* *772.* *773.* *774.* *775.* *776.* *777.* *778.* *779.* *780.* *781.* *782.* *783.* *784.* *785.* *786.* *787.* *788.* *789.* *790.* *791.* *792.* *793.* *794.* *795.* *796.* *797.* *798.* *799.* *800.* *801.* *802.* *803.* *804.* *805.* *806.* *807.* *808.* *809.* *810.* *811.* *812.* *813.* *814.* *815.* *816.* *817.* *818.* *819.* *820.* *821.* *822.* *823.* *824.* *825.* *826.* *827.* *828.* *829.* *830.* *831.* *832.* *833.* *834.* *835.* *836.* *837.* *838.* *839.* *840.* *841.* *842.* *843.* *844.* *845.* *846.* *847.* *848.* *849.* *850.* *851.* *852.* *853.* *854.* *855.* *856.* *857.* *858.* *859.* *860.* *861.* *862.* *863.* *864.* *865.* *866.* *867.* *868.* *869.* *870.* *871.* *872.* *873.* *874.* *875.* *876.* *877.* *878.* *879.* *880.* *881.* *882.* *883.* *884.* *885.* *886.* *887.* *888.* *889.* *890.* *891.* *892.* *893.* *894.* *895.* *896.* *897.* *898.* *899.* *900.* *901.* *902.* *903.* *904.* *905.* *906.* *907.* *908.* *909.* *910.* *911.* *912.* *913.* *914.* *915.* *916.* *917.* *918.* *919.* *920.* *921.* *922.* *923.* *924.* *925.* *926.* *927.* *928.* *929.* *930.* *931.* *932.* *933.* *934.* *935.* *936.* *937.* *938.* *939.* *940.* *941.* *942.* *943.* *944.* *945.* *946.* *947.* *948.* *949.* *950.* *951.* *952.* *953.* *954.* *955.* *956.* *957.* *958.* *959.* *960.* *961.* *962.* *963.* *964.* *965.* *966.* *967.* *968.* *969.* *970.* *971.* *972.* *973.* *974.* *975.* *976.* *977.* *978.* *979.* *980.* *981.* *982.* *983.* *984.* *985.* *986.* *987.* *988.* *989.* *990.* *991.* *992.* *993.* *994.* *995.* *996.* *997.* *998.* *999.* *1000.*

receptionis excrementorum, ut intestina absol-
uere possent, natura illa sibi iure fabricauit con-
tinua cum fundo uentriculi, secundum quam
partem meatum etiam fecit, quem pillorum
uocant, & hunc superno angustiores, ut per
eum chylus exire posset in intestina. Qui cum
ex precedenti coctione, fluidior & tenuior fa-
ctus sit, quam esset, dum in ore ruditer tan-
tum preparatus erat, ideo fluxioni ipsius in
intestina suffecit meatus ille priori angustior. Tem-
pus uero quo mensuratur uniuersus hic motus
chilificationis, consequenter prima coctio, cer-
tam & praescriptam mensuram in quolibet in-
diuiduo non habet, sed pro caloris maiori &
minori robere, pro ciborum copia & innopia,
pro substantiae diuersitate qualitate ordine &
preparandi ratione, modo tardius modo cici-
tas perfici potest, communiter tamen sanis cor-
poribus solet haec coctio septem horis perfici quo
tempore appetentia ad nouum cibum non exci-
tatur, ad quod fauet etiam intestinorum con-
formatio quae recta non est sed uariis inuolutio-
nibus configurata ut receptus chylus tamdiu deti-
neri posset quo ad omnis suctio partis alimen-
talis peracta sit, quae si recta essent chylus ci-
tius quam par sit in aluum descenderet, qua
ratione

Tēpus
quo per
ficitur
chilific.

Gal. 5.
aph. 5.

ratione uel nutritio congrue non fieret, uel as-
 due cogere mur nouum alimentum assumere, ut
 Arist. 3. de partibus animalium dicat, quod
 animalia quæ recta habent intestina et magis
 appetant et cæteris uoraciora sint: *pals*

De causa efficiente Chilificationis.

Cap. XXXXII.

Chilus cum natura opus bonum sit, bo-
 nam actionem sequi debet, hæc deinde fa-
 cultatem integram, Quæ cum materialis sit,
 agendo, subiecto corporeo inniti debet, herere
 autem tali subiecto non potest, absq; medio spi-
 ritu et calore cui anima et omnis eius facul-
 tas perpetuò insunt, ut hinc colligendum sit, chi-
 lificationem eam esse operationem, quæ non pro-
 dit à solo uentriculo, non à facultate anima
 tantum, nec à spiritu seorsum ab alijs, sed
 ab ijs omnibus simul. Quod euidentius patebit
 si circa singula discurram, imprimisq; osten-
 dero, chilificationem solius anima opus esse non
 posse. Quandoquidem anima cum actus sim-
 plicissimus sit, carens omni partium diuersitate
 multiplicitate et compositione, quamuis pluri-
 bus facultatibus premita sit, nutriendi generan-

Chili-
fic. pro-
dire à
toto
mixto.

Chili-
fic. non
esse o-
peratio-
nem so-
lius.
animæ

di augendi sentiendi mouendi & similibus, iste
tamen uires omnes in animae essentia ita com
municant, ut ab illa re ipsa minimè distingan
tur, sed ut in sua causa modo simplici continen
tur, solaq; ratione distinguuntur, Qua ratione
anima per internam suam naturam considera
ta, non magis causa erit uegetandi quam sen
tiendi uel mouendi, sed ut substantia unica
& simplex, agens erit indifferens ad quamcunq;
operationem, quarum nullam per se ipsam foras
& extra se profert & separat, sed in illius
naturae simplicitate citra omnem diuersitatem
omnes continentur, ut effectus in sua causa, &
numeri omnes in sua unitate. Chilificatio ergo
non erit solius animae operatio: utolmo (p. 17) uiri

Quò uero ad spiritum huius magna est neces-
sitas tum in generatione uniuscuiusq; indiuidui,
tum magis in obeundis functionibus omnibus,
quandoquidem anima perpetuò illi copulata ma-
net, & illius interuentu corpori etiam coniun-
gitur, & eodem mediante ubiq; reperitur &
operatur, quorum tanta est in omnibus affini-
tas, ut uni essentie anima unica essentia spi-
ritus & agendi potentia correspondeat: huic.n.
anima tota perfusa & aequè recepta ea ratio-
ne se illi accommodat, ut omni potestate ple-

nūc facile possit omnibus explendis uiribus
 eius satisfacere, sed cura omnem agendi diuer-
 sitatem, Et quemadmodum eadem anima
 per internam suam naturam est agens indis-
 ferens, ita etiam spiritus cui ipsa inheret, non
 erit illius instrumentum ad chilificandum ma-
 gis quam ad sanguificandum, sentiendum
 uel mouendum, sed modo quo dam indefinito ad
 omnia animae munera aptitudinem seruabit.
 Si igitur anima & spiritus omni agendi
 potestate ita pollent, ut illis non magis tri-
 buenda sit una quam altera actio, sed ad
 quamlibet indifferenter se habent, ac proinde
 chilificatio, quae determinata operatio est,
 ad animam aut spiritum seorsum refferri mi-
 nime possit. Reliquum est ut uideamus nunquid
 corpori ipsius uentriculi ut proprio agenti com-
 petere possit Hoc autem nobis innotescet, ex
 agentis natura contemplata, cuius proprietates,
 & conditiones si consideremus, satis superq; con-
 stabit, omnium minime hanc chilificationem cor-
 pori uentriculi tribui posse sicut antea abunde
 explicauimus de nutritione loquentes. Et quod
 diximus de corpore, eadem ratio sit de corpo-
 reis affectionibus, Quae igitur esse possit uera &
 legitima causa chilificationis Nunc expēdamus

Chili-
 fic. non
 prodire
 a solo
 corpo-
 re uen-
 tric.

07
Chilificationem prodire à tota substantia
mixti. Cap. XXXXIII.

Si chilificatio non sit ab anima nec à spiritu
seorsum à corpore, cum hac ratione agentia
indefinita sint, nec à corpore uel corporeis affe-
ctionibus, cum hac per se non agant, nisi ali-
unde uim agendi recipiant, atq; præter hæc tria
nil aliud in humano indiuiduo reperiatur, cui
talis actio conuenire possit, fateri cogimur ta-
lem operationem ~~et~~ quamcunq; aliam, quæ in
uiuente corpore sit, necessario prodire debere à
toto mixto secundum determinatam mixtionem
partium eius, itaq; chilificatio prodibit à uentricu-
lo prout est organum aia determinatum ad chili-
ficandum mediante proprio spiritu. Quæ tria
si mutuò conferantur in ordine ad talem operatio-
nem, ea ratione concurrent, ut anima habeat ratio-
nem agentis principalis, uenter concurret ut
organum manifestatiuum animæ, quam reci-
pit secundum illius determinatam facultatem
chilificandi, spiritus uero concurret, ut princi-
pale instrumentum animæ, illam suscipien-
do, ~~et~~ corpori coniungendo, nec non etiam ut
uehiculum eiusdem pro actionibus obeundis tum
in uentriculo tum in aliis quibuscunq; partibus.

Cum igitur chilificatio ea sit animae operatio,
 quae materialis est & corporea, ut sine subiecto cor-
 pore fieri nequeat, cum praeterea sit operatio animae
 determinata, ut sine determinato organo mani-
 festari non possit, & huiusmodi sit uentriculus
 ipse, ratione cuius actio susceptae animae ter-
 minatur ad chilificandum, iure inquirendum
 occurrit, à quibus limitetur anima in tali orga-
 no recepta, ut solum chilificet, non autem sangui-
 ficet, uel aliam animae operationem non exer-
 ceat. Hoc perfectò aliunde euenire non potest quā
 ex parte totius mixtionis propriaeq; constitu-
 tionis uentriculi, tum ratione qua est tale corpus
 simile, & tale corpus organum, tum ratione
 propriarum affectionum consequentium eundem uē-
 triculum, merito partium similarium eius, sicut
 est temperatura, & ratione partium dissemi-
 larium eiusdem, quemadmodum est propria il-
 lius conformatio, de quibus omnibus sigillatim
 agere oportet. Et imprimis quantum attinet
 ad uentriculum ratione qua est corpus simila-
 re, concurrit secundum determinatam essentiam
 sui ipsius & proprii corporis, quae oritur ex
 certa quadam mixtione principiorum constituen-
 tium corpus ipsius uentriculi, ratione cuius ac-
 quirat quandam dispositionem & ad agen-

In quo
 confi-
 stat mix-
 tio uen-
 triculi.

prima
 origo
 essentiae
 corpo-
 reae uen-
 triculi.

dum proprietatem, ut anima in eo suscepta quam uis de sua interna natura genericum agens sit, limitetur tamen secundum huius partis capacitatem ac naturæ suæ corporeæ conditiones, obquam eandem causam reliq. etiam omnes corporis partes determinatis animæ officiis obundi occupantur, & citra omnem confusionem uires omnes in anima delitescens explicantur & manifestantur. Quæ igitur sit uentriculi essentia, & quibus principiis constituta sit explicare aggredior.

Ventriculum ratione qua corpus ex tribus constare. Cap. XXXXIII.

particu
la 8.
apl. 29.

EA fuit diuini hyp. sententia 6. epidem. Vniuersam cuiusq. corporis essentiam tribus potissimum perfici, contentis continentibus & impetum facientibus seu permeantibus, quæ tria in essentia & re ipsa non distinguantur, sed solum in modo essendi. Nam eadem essentia corporea pro ut materialis est & materiam continet quattuor elementis subiectam, substantia est corporea generica & indifferens, ut de sui natura non sit magis hæc quam illa. Eadem enim materie essentia quæ subiicitur igni aut

aeri, subiicitur pariter aqua & terra; distinguuntur autem in modo essendi, quia substantia subiecta formae ignis uel aeris, tenuissima est, & ualde spirituosissima, quae uero terra elementorum omnium infimo & impuro subiecta est, crassiores solidior extat. Quae autem formam aquae recipit mediocritatem quandam seruare uidetur inter tenuitatem & crassitiem. Quae diuersitas materiae corporeae in simplicibus corporibus seorsum recepta, in ipso composito simul omnes concurrunt, ad faciendam determinatam essentiam corporeae substantiae & quemadmodum ex primis elementorum qualitatibus in mixto, oritur complexio, ita ex eorundem materis simul coniunctis in eodem mixto nascitur uniuersa corporea essentia, quae totaliter materialis & corporea sit, sub triplici tamen differentiae modo completur atq. perficitur, tenuiori uidelicet terrestri & media. Ex istis partibus corporeae essentiam constituentibus, duae extremae sunt, tenuior scilicet & terrestrior, quae cum in tali genere maxime distent, simul copulari nequeunt absq. medio, quod utriusq. extremi particeps sit, & huiusmodi est substantia humorosa, ut hinc lucide appareat necessitas trium substantiarum corporis constituentium, ex cuius etiam dissolutione illae eadem partes separatim pariter conspiciuntur,

Necessitas componentium essentiam corpoream.

sinamq; caro urratur, tenuior eius pars ui ignis
 in subtilissimam substantiam attolletur, humo-
 ralis uero & media, per modum liquoris sepa-
 ratur & stillabit, Quibus utrisq; partibus
 consumptis & separatis, quod reliquum erit,
 cineris substantiam manifeste representabit, qua
 tertia est & terrestrior huius mixti pars. Quare
 si corpus si unumquodq; mixtum ex illis com-
 positum est, in qua resoluitur, quis dubitabit
 partem quamlibet nostri corporis ex triplici propo-
 sita substantia constare? posteaquam in ea tria
 non plura non pauciora dissoluitur, Resolutio enim
 compositionem patefacit & uicissim compositio
 ipsam resolutionem.

Quæ utilitas & quis usus harum trium sub-
 stantiarum habeatur in constituendo
 corpore, Cap. XXXXV.

EX dictis clare patere potest, harum trium
 partium usus atq; utilitas in componendo
 corpore & qualibet illius parte: Omnium pri-
 ma & communis omnibus mixtis ea esse potest,
 quoniam nullum mixtum sine his completum &
 integrum esse potest, nec immerito; cum n.
 corpus unumquodq; ab interno & proprio opi-
 fice

fice constituatur, ob eum finem illud sibi fabricat, ut per ipsum & in ipso propria officia & dona explicet atq; declaret, non potest autem esse huius opificis istrumentum in agendo, nisi permanentiam habeat continuitatem, & ad operandum aptitudinem, quæ omnia non aliunde certe consequi uidetur, quam ex triplici proposita substantia, qua uniuersa corporis essentia integratur: A substantia quidem terrestri & crassiori consistentiam acquirit, ab humorosa continuitatem habet, Agendi uero aptitudinem recipit à substantia tenuiori, ratione cuius fit congrua & optima mixtio per minima, humidi cum sicco, & sicci cum humido, & tenuioris substantiæ cum utrisq; ac omnium simul, ex qua partium mixtione tam aptè facta, oritur in eodem mixto quaedam dispositio & ad operandum aptitudo secundum exigentiam illius formæ substantialis, quæ sibi fabricat & constituit ex dictis elementorum materis talem substantiam corpoream, quæ propriis suis functionibus obeundis futura sit propria & accommodata. Præterea earundem substantiarum in corpore perficiendo tanta est Secunda necessitas, ut unius defectu mixtum nec fieri, utilitas. uel factum consistere, uel consistens in operatio-

nem descendere ullo modo possit : quandoquidem
 substantia terrestris seorsum ab humerosa
 caret continuitate , instar cineris , cuius dese-
 ctu diuersarum partium mutua quedam conspi-
 ratio desideratur sine qua partium actiones exor-
 teri minime possunt. humerosa pariter sine terre-
 stri nec debitam consistentiam , nec requisitos
 terminos obtinere potest, sed huius absentia cor-
 pus unumquodq; iure ammittit propriam confor-
 mationem, in magnitudine numero figura &
 aliis. Pars deinde tenuissima Absq; humerosa
 & terrestri in halitum resoluitur , cum illi de-
 sit propria minera & uinculum. Qua pro-
 pter ad complendam uniuscuiusq; corporis essen-
 tiam, dictorum trium principiorum apta & con-
 grua coniunctio summe necessaria erit. Acce-
 dit etiam postrema utilitas unicuiq; mixto magis
 propria, atq; ea est , quonia quodlibet mixtum ad
 sui complementum non solum requirit dictarum
 trium substantiarum idoneam mixtionem, ue-
 rum etiam talem miscibilium mensuram ratione
 cuius aptitudo acquiratur ad determinatas ope-
 rationes obeundas iuxta naturam , & illius for-
 me in agendo proprietatem, quae in eo compo-
 sito recipitur ? Quapropter Venter chilifican-
 di proprium organum ratione qua mixtum tri-

Tertia
 utili-
 tas.

plici substantia constabit, humerosa terrestri & spirituosam ratione qua tale mixtum, eisdem substantiis, sed determinatis & propriis constitutus erit.

Non eandem esse in quolibet mixto copulam trium substantiarum.

Cap. XXXXVI.

Quamvis tres propositae substantiae constituentes unumquodq. corpus & quamlibet illius particulam, necessario ingredientur quaecumque mixti compositionem, non tamen ubique servant eandem mixtionis mensuram, sed quot sunt individua, tum eiusdem tum diversarum specierum & individuorum partes, totidem etiam sunt mixtionis differentiae: Aliam enim mixtionis mensuram habent mineralia, aliam plantae, aliam bruta, & adhuc diversam ab omnibus his habet homo. cuius partes cum plures & diversae sint in unoquoque individuo, ita & diversa erit singularum mixtionis ratio, Namque in corde eadem non est corporis essentia ut in hepate, nec quae hepati competit, communis est ipsi coerebro, & sic de aliis: sed unicuique parti sua inest propria substantia

Humana
num
corpus
& singula
las par
tes per
propria
mixtio
ne dif
ferentia

Originem
essentiae
partium
omnium
eamdem
esse.

corporea^q essentia, omnium tamen origo eadem est, & communis in singulis. Nempe ex mixtione elementorum secundum partes eorum materiales, differunt tamen per uariam mixtionem dictarum materierum, quae non ubiq^{ue} concurrunt sub eadem quantitate, sed diuersa; unde corporum diuersitates oriuntur, quod Gal. etiam ubiq^{ue} significat, differentias corporum colligens ex hac multiplici mixtionis diuersitate, & praesertim in libro 4. de simp. medic. fac. ubi ostendit generationes corporum impares & diuersas esse, cum eorum aliqua plus ignis habeant quam aliorum elementorum, quaedam plus aquae, quam aeris, non nulla Terra magis in se continent. Hinc oriuntur corpora modo duriora & densiora ut quae plus terrae in sua mixtione obtinuerunt, quam ceterarum materierum elementorum, quaedam meliora & humidiora, ut quae à praedominio, aquea sunt, quaedam tenuiora, & rariora, ut quaecunq^{ue} plus aeris uel ignis in prima sui mixtione habuere. Ex hac mixtione triumq^{ue} propositarum substantiarum multiplici & uaria compositione secundum singulam corporis partem oritur in unaqua^q parte sua propria & peculiaris agendi aptitudo, Quod est in causa,

Diuer-
tas mix-
tionis
diuer-
sa
rū ope-
rationū
ē causa.

ut quamuis in singulo indiuiduo unica sit anima essentia, ad omnem actionem indifferens, in subiectis tamen istis partibus propria mixtionis ratione differentibus, deffinitur & limitatur ad determinata officia, ut pro essentia diuersitate, diuersimodè operetur, ideo mirum non est, si in hepate suscepta sanguificet, cum ea sit huius uisceris propria essentia corporea, & trium substantiarum mixtionis certa mensura, ut animam recipiens, uim eius sanguificandi, & non aliam explicet, ob eandem rationem in uentriculo suscepta, talem mixtionem inuenit, ratione cuius hæc pars obtinet dispositionem & aptitudinem chilificandi, & non sanguificandi, ita in carne carnificat, in osse ossificat, & ita in aliis omnibus partibus eo modo agit, & ubiq; effectus producit, non quales per se ipsam parere posset, sed quales partium naturæ & conditio suscipere aptæ natæ sunt: ut mirum alicui esse minime debeat, si pro subiectorum diuersitate, in quibus recipitur, diuersa & contraria etiam opera producere illa possit, non secus ac sol unus & idem existens ceram liquefacit, & lutum indurat, & carpentarius pariter licet intra se scientiam setandi, incidendi, perforrandi, contundendi & simi-

Operationum diuersitas non in agente sed organo quaerenda est.

Agens principale agit secundum naturam subiecti recipientis.

lia peragendi , per internamq; sui naturam sic
agens indifferens , illius tamen actiones specificā
tur à propriis subiectis , explicanturq. à deter=
minatis istrumentis, quibus applicatur , & ex=
tra operando utitur . Ideo dum in securi recipi
tur, non nisi secare poterit , quia tale istrumentum
eam habet constitutionem , ut illius causa acqui=
sierit aptitudinem ad incidendum , sic seca est
illud istrumentum , quod in sui compositione ta=
lem habuit constitutionem , tum ratione , qua
corpus simil. tum ratione , qua organicum, ut
eius causa obtinuerit potentiam non ad inciden=
dum ut securis , sed ad seccandum . Ideo hac
utens carpentarius , illius indefinita scientia &
cognitio limitabitur ad secandum sic per terrelu=
lum non nisi per forare , & maleo utens con=
tundere solum poterit ; non enim malens contun=
deret , si in illius mixtione & propria illius
corporea essentia , pars terrestrior & durior
plurimum aliis non dominaretur , cuius sub=
stantie terrestrioris dominio , & eiusdem cer=
te mixtionis mensura cum substantia humo=
rosa & tenuiori , tale corpus componitur ,
quod duritie soliditate & superuenienti gra=
uitate aptitudinem acquirit ad contundenda
dura corpora quæq. : ita perfecto in corpore hu=

mano contingere existimandum est, ut inquam pro uaria mixtionis mensura in unaquaq^{ue} parte uario modo ad agendum se accomodent.

De essentia propria uentriculi ratione quale tale organum. Cap. XXXXVII.

Ventriculus considerari potest ~~et~~ ratione, qua conuenit cum aliis plerisq^{ue} partibus, quemadmodum si consideretur similariū partium gratia, secundo prout ab aliis differt ut si consideretur ratione conformationis propria, quæ in alia parte eadem minime reperitur, ratione utriusq^{ue} essentia concurret ad chilificandum, de priori essentia, quæ uentriculo competit ratione, qua corpus simile, egimus, nunc de secunda tractare oportet, quæ eidem uentriculo conuenit, ratione qua corpus est organicum & dissimile. Et huiusmodi essentia in alio non consistit, quam in compositione plurium partium similariū in unius determinati organi conformatione conspirantium, Ex quo plurium partium peculiari concursu in unum oritur in eo instrumento certa quedam conformatio, ad quam etiam consequitur definita quedam dispositio, ut ad animam, quam recipit, se prestat idoneum chi-

Vētric.
ad chi-
lific. cō-
currit p-
duplicē
sui es-
sentia.

lificandi instrumentum. Non secus ac oculus ob
eandem causam euadit proprium animæ orga-
num ad uidendum, & Auris ad audiendum,
manus ad apprehendendum, crura ad deambulan-

Chilific. dum; differentia solum est, quia uenterculus primo
ē actio & principaliter concurrens ad chilificandum, pro
uētric. ut est corpus simile, secundò uerò & minus
mixta principaliter pro ut est organum, oppositum con-
sed ma tingit in propositis instrumentis. Ut hinc colligere
gis simi liceat chilificationem non esse actionem uentricu-
liaris li purè similem, nec purè instrumentalem, sed
quam istrum. potius mixtam, ea tamen ratione, ut magis
prodeat à uentriculo ratione similarium par-
tium, quam ratione instrumentalium. Hinc rur-
sus patet differentia inter chilificationem, &
Aetio- ceteras operationes tum uentriculi tum cetera-
nes per rum partium corporis, quæ sunt purè simila-
cium uel sūt res, uel purè instrumentales, sunt autem actiones
pure si- pure similes, quæcumq. fiunt à partis essentia
mil. uel pure di- simili tantum, ita ut sicut ab illa initium sum-
simil. mit, ita in eandem absoluantur, cuiusmodi sunt
uel mix- attractio, retentio, assimilatio & expulsio, quæ
tæ, & priuatim fiunt non solum in corpore uentriculi,
harum sed in alia quacumq. parte simili, nulla alia
quædā instrumentali concurrente, cuiusmodi non est chi-
sunt ma- lificatio quoniam est opero propria uentriculi, &
gis si- nequa-
mil. que
dam
magis
istru.

nequaquam aliis partibus similaribus competens. Actio uero puræ instrumentalis ea est, quæ non solum conuenit parti, ratione qua instrumentalis, idest totius conformationis eius causa, uerum etiam ea ratione conuenit, ut ab hac parte initium pariter habeat, & in ea ipsa finiat, quemadmodum esse uidetur Motio membri, quæ fit à toto musculo alicui membro inserto, per cuius contractionem & dilatationem totum membrum localiter mouetur, talis autem contractio & extensio ita fiunt à toto musculo, ut ab illo prodeant solius conformationis eius gratia, ab eodemq, membrum, cui inseritur, sicut motus initium acceptum refert, ita per eundem etiam membrum quiescit. Et quamuis hæc motio fieri non posse uideatur, nisi etiam concurrat propria essentia partis, ratione qua similis, pro ut ex partibus similaribus consurgit conformatio instrumentalium, nihilominus motio, ut motio operatio est ita organica, ut per se primo & principaliter aliunde prodire nequeat, quàm à partis conformatione, remotè tamen & per accedens concurrat etiam pars similis, quales sunt fibre nervi & carnosum genus, ex quibus resultat organum motioni deputatum. Cuius conformatio tunc maiorem aptitudinem, & dispositionem re-

17
tinet tum ad motum, tum ad ualidiores mo-
tiones, quando consurgit ex dictis partibus simi-
laribus secundum naturam dispositis, tum quò
ad corpoream substantiam, tum quò ad tempera-
turam. in quo pariter genere actionum locari
non potest chilificatio quoniam si esset operatio
purè instrumentalis, toti uentriculo competere de-
beret, consequenter gratia totius conformationis
eius, cum tamen chilificatio secundum fundum
potissimum fiat. Accedit quòd chilificatio
non mag. fit à uentriculo ratione, qua cor-
pus simile, quam ratione qua organicum,
si quidem initium chilificationis pendet à uen-
triculo, ratione qua corpus simile, conse-
quenter merito determinatæ essentia tum cor-
poreæ, tum complexionalis, cuius tamen perfe-
ctio & absolutio fieri nequeunt absq; illius
conformatione. Nam ratione, qua similis cibos
assumptos alterat, immutat, & coquit, ratione
uerò propriæ conformationis ad integrum chilifi-
cationis finem deducit, & in primis merito capaci-
tatis, continet cibos concoquendos 2. merito con-
tractionis, quæ fibris mediantibus fit, eosdem un-
diq; amplexatur & adheret, ut nullum inna-
ne spatium inter cibum & uentriculi substan-
tiam admittat, ratione cuius amplexus integra

chilificatio perficitur . concludendum est igitur quod chilificatio ita prodit ab essentia uentriculi tum ratione determinatæ mensuræ componentium illius corpoream molem , tum merito definitæ temperaturæ oritur ex elementorum qualitatibus, ut absq; illius etiam propria conformatione perfici nequeat, ac proinde chilificatio ea erit uentriculi actio, quæ nec omnino similis est, ut attractio, retentio assimilatio & expulsio. nec omnino organica ut localis motio , sed mixta ex utrisq. magis tamen & principalius est actio similis, quam organica & instrumentalis.

De affectionibus Ventriculi.

Cap. XXXXIII.

QUæ ratione uenter concurrat ad chilificandum merito utriusq; essentia, dictum est: superest , ut cognoscamus etiam , quomodo concurrat ex parte affectionum illius duplicem essentiam consequentium : Est autem hæc affectio duplex Altera consequitur essentiam uentriculi , ut corpus est simile, & nil aliud est quam temperatura , Altera consequitur eundem uenter, ut est corpus organicum & dissimile , & est ipsa conformatio utrisq; par-

Corporis affectio triplex est.

Definitio temperatura.

ribus communis est ipsa unitas de quibus omni-
 bus agendum hoc loco occurrit. *¶* primo de
 temperatura, cuius subiectum proximum est
 uentriculus, ratione qua est corpus simile.
 Est igitur temperatura communio primarum qua-
 litatum elementorum ex ipsarum mutua actio-
 ne *¶* passione orta. *¶* in subiecta materia fa-
 cta à forma substantiali, secundum dona *¶* offi-
 cia obeunda: pro cuius intelligentia Notandum
 est, quod anima seu forma substantialis, dum cor-
 poreis principiis associatur, non ob alium finem in
 corpoream *¶* sensibilem materiam descendit, nisi
 ut sua presentia illam informet, *¶* perficiat, *¶*
 secundum illius dispositionem agat, *¶* operetur.
 quod ut assequi ualeat, elementa quæ corporum
 omnium *¶* mixtionis principia sunt, coniungit,
¶ ex eorum materiis talem corpoream substan-
 tiam primo sibi preparat, qualem antea depin-
 ximus, mox uero ex eorundum qualitatibus
 eam harmoniam *¶* complexionem in eodem
 corpore sibi accommodat, Quibus facile possit
 internas *¶* occultas facultates suas per huiusmo-
 di mixtum manifestè *¶* sensibilibiter manife-
 stare. *¶* Vi non immerito Hyp. libro de genitura di-
 cat, quod natura ex sanguine *¶* paterno se-
 mine in utero susceptis fabricat sibi corpus, *¶*

Explica-
 tio defi-
 nitio-
 nis.

preparat, moribus animæ idoneum. Cuius com-
 plexionis tanta est in quolibet mixto non modo
 utilitas uerum etiam necessitas, ut sine hac, om-
 nia corpora sterilia fiant, quemadmodum illius
 presentia fecunda euadunt, & ad uitales opera-
 tiones idonea. Est igitur temperatura instru-
 mentum formæ ad operandum, ut ob id profor-
 marum nobilitate & ignobilitate, maior & mi-
 nor primarum qualitaturn adequatio requiratur
 in quolibet mixto, ut hinc pateat, quòd tempera-
 tura humana omnium præstantissima esse de-
 bebat, quoniam futura est nobilioris formæ
 instrumentum, sicut ex Auic. etiam colligi-
 tur, qui in sua physiologia inquit, quòd deus
 donauit homini meliorem complexionem,
 quam habeant reliqua omnia mundi entia. hæc
 autem temperatura humana magnam habet
 latitudinem, tum in omnibus indiuiduis, tum
 etiam in singulis eorum partibus constitutiuis,
 pro quarum complexionum diuersitate in di-
 versis partibus, anima multipliciter & diuersi-
 modè operari consuevit. Et quoniam ex ope-
 rationibus licet cognoscere temperaturam, proinde
 duplici existente in qualibet parte temperatu-
 ra, altera manifesta, altera occulta, hinc
 etiam duplex genus complexionis secundum

Tempe-
 ratura ē
 instrum.
 formæ
 p cuius
 diuersi-
 tate i-
 psa quæ
 que di-
 stingui-
 tur.

Tempo-
 ra du-
 plex ma-
 nifesta
 & occul-
 ta.

Quæ ^{quamlibet partem spectare licebit, alterum ma}
 sint ope ^{nifestum, reliquum uerò occultum.} *Mani-*
 ratiocō ^{ifesta complexione utitur anima, quando per}
 plexio- ^{temperaturam calidam subiectum sibi corpus ca}
 nis ma ^{lescit, attenuat aperit fundit, per frigidam}
 nifeste. ^{uerò refrigerat incrassat densat, per humi-}
 dam pariter humectat emmolit, lubricat,
 et per siccam exiccat, cogit, & densat,
 quæ operationes manifestè communes esse possunt
 & toti corpori, & partibus eius. Alterum
 uero genus occultum est, ui cuius *Eadem ani-*
 ma in qualibet parte corporis propriam edit ope-
 rationem, quam eandem in ceteris partibus
 exercere minime potest; per hanc hepar san-
 guificat, neruus neruificat, os ossificat, Ven-
 triculus chilificat, & ita de aliis; Et huius
 modi temperatura non solum oritur ex prima-
 rum qualitatum mutua mixtione, sed deter-
 minatis gradibus, definitisq̃, & mutuis pro-
 portionibus ita insignitur, ut in qualibet par-
 te, ea tribuatur complexio, & occulta qua-
 litatum consonantia, ut inde etiam peculiaris
 actio, quæ uni parti ea ratione inest, ut alte-
 ri parti communis, esse minime possit per hanc
 uentric. dicitur chilificare quæ operatio ideo so-
 li uentriculo aduenit, quia illius occulta tem-

peratura huic soli parti competit, per eandem
 hepar sanguificabit, & ita de ceteris parti-
 bus intelligere oportet. Hac autem duo gene-
 ra complexionis si inuicem conferantur, &
 utraq; ad suam operationem dirrigantur ita
 se habent, quod complexio occulta est instru-
 mentum formæ principalis, & operatio-
 ni ipsius partis mag. proximum, comple-
 xio uero manifesta instrumentum est eiusdem
 formæ, sed secundarium & remotius ab ea-
 dem operatione. præterea complexio manifesta
 sicut facile alterationem suscipit, & à naturali
 statu recedit, ita citra magnam difficultatem
 remoueri potest. contra se habet temperatura oc-
 culta, de qua longè maiorem curam habere uide-
 tur agens principale, cuius est proximius instru-
 mentum, quam de manifesta, que remotior est,
 & alteri famulatur. Accedit quod temperatura
 manifesta dum nature leges excedit, contra-
 riis qualitatibus manifestis tollitur. At quæ occul-
 ta est, si naturalem suam consonantiam amiserit,
 non nisi alterantibus per occultam qualitatem
 restitui poterit.

Differē-
 tia com-
 plexio-
 nis oc-
 culte &
 manife-
 ste.

1. difer.

2. difer.

3. difer.

De secunda corporis affectione
Cap. XXXXIII.

Defini-
tio.

Secunda Affectio corporis quæ uentriculum
consequitur merito partium dissimilariū, est
illius conformatio, Quæ nil aliud est, quàm con-
stitutio huius organi ex similariū partium de-
finita unione consurgens, ab anima fabricata,
ut sibi inseruiat pro chilificatione facienda. Hæc
autem conformatio consistit in figuræ concinita
re secundum meatus & cavitates, in lenitate &
asperitate, in decenti magnitudine, & parui-
tate, in determinato partium componentium nu-
mero pari uel impari, in uiarum angustia uel di-
latactione, in situ secundum aliquam loci differen-
tiam, in colligantia cum uicinis partibus uel supe-
rioribus & inferioribus uel anterioribus & poste-
rioribus uel lateralibus. Cæterum hæc confor-
matio duplex & ipsa esse potest, non modo in
uentriculo, sed in alio quocunq. organo. Altera
manifesta, est, & in hac plura organica mem-
bra communicare possunt, uentriculus. n. in magni-
tudine conuenit cum hepate, cum pulmonibus,
cum cerebro, & aliis partibus: in concauitate
& amplitudine conuenit cum uesicula, idem di-
catur de situ, de numero & reliquis concurrenti-
bus

Confor-
matio
duplex
est oc-
cultæ
& mani-
festa.

bus ad illius conformationem. conformatio uerò occulta soli determinato organo competit. atq. hæc consistit in ea determinata conformatione totius organi, quæ ex peculiari figura magnitudine uiarum capacitate numero & aliis oritur atq. resultat. hæc autem ita in uentriculo reperitur, ut in altero membro eadem ullo modo reperiri possit. Quæ duo genera conformationum siue inuicem conferantur, siue ad propriam actionem & finem ordinentur, partim conuenient, & partim different. imprimis in eo communicant, quia ambo in eundem finem nempe ad chilificationem diriguntur. & utraque instrumenta sunt agentis principalis. differunt uerò. quoniam conformatio manifesta est instrumentum remotius, occulta uerò propinquius ipsi fini, præterea utriusque conformationis uitium potest causare lesionem in chilificatione obeunda, At uitium quod corrumpet occultam conformationem, maioris momenti erit, quàm illud, quod lesionem inferet conformationi manifeste solum. Ut propterea illud ipsum uitium, quod occulte conformationi accidit, difficilius etiam tollatur, quàm illud quod respicit lesionem in conformatione manifesta, idem de unitate dicendum est, pro ut par

Prima
conue-
niētia.

Secūda
conue-
niētia.

tium similarium & dissimilarium communis affe-
ctio ē. Chilificatio ergo ea erit operatio, quæ non pro-
dit à sola anima, uel spiritu, uel corpore
uentriculi, aut ab anima & spiritu simul, uel
ab anima & uentriculo seorsum à spiritu, sed
prodibit ab istis omnibus simul, ex quibus cum
uniuersa uentriculi essentia constituatur, rectè
cum aliis dicere possumus, talem operationem
emanare à tota substantia uentriculi seu à to-
ta mixtione ipsius. Ex ijs autem anima
concurrit ut agens principale & indifferrens,
spiritus ut sedes & anima uehiculum pariter
indefinitum, & ut animæ cum uentriculi cor-
pore uinculum. concurrit postremo uenterculus,
ut subiectum non solum susceptiuum animæ &
spiritus, sed etiam ut instrumentum manife-
statiuum operationum eiusdem animæ, quàm
recipiendo, simul etiam limitat, ut in ipso &
per ipsum chilificet, & non sanguificet, uel
aliam operationem exerceat. Hanc limitatio-
nem operandi recipit anima, à propria & pe-
culiari constitutione huius partis, ut imprimis
ad chilificandum concurrat uenterculus, secun-
dum propriam essentiam partium similarium,
deinde secundum propriam sui ipsius essentiam
ratione qua organum, nec non etiam merito

amborum affectionum peculiarium, quæ uentri-
culum consequuntur, tum merito partium simila-
rium, cuiusmodi est propria temperatura, tum me-
rito partium dissimilariarum, cuiusmodi est propria
conformatio, tum deniq; ratione propriæ unitatis,
tum in singulis partibus similaribus seorsum, tum
in eisdem simul copulatis. & in unius organi confor-
matione conspirantibus, pro ut scilicet eo ordine ea
proportionem ac mutua consonantia unâ omnes con-
spirant, atq; consentiunt in unius uentriculi con-
stitutionem, ut animæ solum idoneum instrumen-
tum chilificandi se præstet. Hinc licet reddere ra-
tionem, cur errores in hac prima coctione commis-
si, à 2. subsequente corrigi minime possint, uel
etiam in 2. facti à tertia pariter emmendari ne-
queant. quod aliunde non contingit quam à pro-
posita constitutione uniuscuiusq; partis, cuius
• conditiones & proprietates, ita uni competunt,
ut alteri communes esse minime possint: qua
ratione fit, ut quod agit anima in una parte
in altera illud præstare non ualeat.

Cur er-
ror in
prima
coctio-
ne cor-
rigi nō
possit
à 2.

De expulſione primæ coctionis.
Cap. XXXV.

Quia nutritionis gratia coctio omnis fit, Nutritio autem per conuerſionem ſubiecta materia in ſubſtantiam partis fiat. Hac deinde fieri nequeat niſi ſeparentur partes diſſimiles, & non ſolum ſeparentur, ſed etiam expellantur, uel ad propria receptacula, uel extra corpus, hinc orta eſt neceſſitas expulſionis inſeruiantis ipſi coctioni, nutritionis gratia. Eſt autem expulſio motio excrementi inutilis ab alimento ſeparati poſt coctionem uentriculi, facta à facultate expultrice partis, mediante calore innato & proprio fibrisq; traueſis propter nutritionem ob eundam: pro partium autem propoſita definitionis explicatione, ſciendum, quod ſicut coctio in quiete perficitur, ita expulſio cum motu abſoluitur, ut in hoc genere cum attractione & retentione conueniat, ex parte uerò mobilis diſtinguntur. quia ſubiectum mobile in attractione & retentione eſt ſimile, in expulſione uero eſt diſſimile, præterea ſubiectum mobile in attractione & retentione eſt mixtum ex partibus alimentalibus & excrementiciis at in expulſione eſt purum excrementum, ex propoſita deinde ſi

Necesſitas expulſionis.

Expulſio quid ſit.

Explicatio partium definitionis.

Differentia coctionis & expulſionis.

Prima differentia.

Secunda differentia.

militudine & dissimilitudine oritur alia differentia
 ex motuum contrarietate desumpta, si quidem at
 tractio & retentio fiunt ratione amicitiae, expul
 sio uero sub ratione odii & inimicitiae, cuius obie
 ctum duplici ratione aduersatur expultrici, primo
 quia ob dissimilitudinem tantum abest, ut sit nutri
 tioni idoneum, ut potius illam impediat, secundo
 ratione copiae grauando, & ratione qualitatis
 irritando expultricem, mouet & excitat ad
 proprii obiecti expulsionem. quicquid ergo post ab
 solutam chilificationem & uentriculi nutritionem
 superest, cum illi onus futurum sit, expultrix ex
 pellit, quo tempore ociatur retentrix, cum iam
 integra coctio facta sit, cui illa inserviebat.
 ceterum hac expultrix fac. cum organica sit, ma
 teriali istrumento eget ad propriam functio
 nem obeundam, & sunt fibrae transversales ip
 sius uentriculi, hic n. uentriculus ueluti con
 trahitur & coarctatur, ut melius exprimat
 & expellat quamcunq; superfluitatem: Quo
 tempore pilorum aperitur, ut per ipsum pro
 trudatur tota chilosa materia in intestina, qua
 continua sunt ipsi uentriculo hac autem expul
 sio fit primo in caecum intestinum, Ab hoc in
 collon, & in aluum tandem delabitur. Cate
 rum hac materia licet ex parte uentriculi sit super

Tertia
 diferen
 tia.

Princi
 piū di
 stribu
 tionis
 alimen
 ti pre
 stat exp
 sio uen
 tric.

flua redundans ac ueluti tota excrementicia ;
 ceteris tamen partibus subsequentibus alimentum
 est, permixtum tamen cum partibus excremen-
 titiis ; propterea ut in dictis partibus nutritio
 subsequatur , & primo in intestinis , Natura
 illis donauit propriam uim alterandi , qua se
 ipsa tueri possent : Quod uero reliquum alimen-
 ti superest , in hepar attrahitur per uenas me-
 seraicas , quæ ad intestina terminantur , & ab
 hepate ortum habent : ut propterea intestina di-
 stributionis alimenti gratia condita sint : facta
 autem tali suctione , quod remanet in intesti-
 nis, totum excrementum est . Atq. hoc duplex,
 alterum tenue alterum crassum , tenue est ma-
 teria illa pituitosa , quæ intestinorum tunicis ad-
 herere solet : crassius uerò & magis terrestre ,
 quod in ampla intestinorum capacitate contine-
 tur , statutisq. temporibus per sedem excerni-
 tur : Tempus uerò expulsionis secundum natu-
 ram , non est eorum excrementorum , quæ eadem
 die genita & separata sunt, sed hec naturæ lege
 potius retineri debent, donec Attractrix uena-
 rum meseraicarum omnem bonitatem inde attra-
 xerit. ideo hyp. 4. de morbis habet, quod si cor-
 pus eadem die cibos egereret , non sufficienter hu-
 more uti posset , sed essent homines debiles & re-

4. de
 usu par-
 tium.
 cap. 17.

Distri-
 butio-
 nis pro-
 gressu
 præstat
 partes
 nutrien-
 tes.

Tempus
 deter-
 minatum
 expelen-
 de ex-
 crem.

nues, Quæ ratione fuere facta à natura intestina, non rectè procedētia, sed multis inuolutionibus con-
 figurata, ut suscepta materia diu detineretur, do-
 nec melior illius succus à uenis meseraicis omnino
 exsuccaretur.

Ius inte-
 stinanō
 fim. re-
 sta.

De secunda coctione. Cap. XXXXVI.

PRIME coctioni in uentriculo factæ, secunda
 succedit, cuius officina hepar est, in quo
 chylus receptus, per ulteriorem elaborationem,
 à partis proprietate, ammittit propriam formam,
 & nouam acquirit, cum in sanguinem trans-
 mutetur, à quo etiam denominationem sumens
 sanguificatio dicitur. Quæ coctio & ipsa du-
 plex est, Altera priuata, sui ipsius nutritio-
 nis & conseruationis gratia facta; Altera com-
 munis, quæ ad totius conseruationem dirigitur,
 de qua in presentia agere non oportet, sed de hac
 sermo erit, quando de tertia coctione tractabo,
 à qua hec minime seiungitur. Eius autem essen-
 tia tali oratione continetur. Ut sanguificatio sit
 coctio chili acquirentis formam sanguinis in sub-
 stantia hepatis, facta ab illius sanguificatrice fa-
 cultate; mediante calore naturali & proprio pro-
 pter restaurationem deperditi. pro cuius explica-

Nomē.

Sanguif-
 icatio
 duplex
 publica
 & priua-
 ta.

Sanguif-
 icatio
 quid sit.

rione multa dicenda non occurrunt, cum ex dictis
 antea de chilificatione satis lucida reddatur. Quā
 doquidem utreq; concoctiones in pluribus conueni-
 unt & distinguuntur, in primis in generica qua
 dam natura consentiunt, cum utraq; transmuta-
 tio sit subiecta materia in nouam speciem, At
 in prima coctione terminatur ad chilum, in se-
 cunda uero ad sanguinem: preterea utrobiq; ea-
 dem est materia, quae coctioni subiicitur, nem-
 pe cibus, qui comeditur. differrentia est, quia in
 prima coctione cibus est rudior, in solo ore
 crasiori modo preparatus, in secunda uero est
 ille idem cibus, sed in speciem chili in uentricu-
 lo transmutatus: Conueniunt preterea in communi
 subiecto, cum utraq; fiat in eodem corpore.
 at penes diuersas officinas, prior quidem in uen-
 triculo, secunda uero in hepate: preterea com-
 municant in triplicitate partium, quibus utraq; con-
 stat Rudi scilicet praeparatione precedere, coctione
 subsequente, & integra absolute superueniente:
 differunt autem penes loca, in quibus haec fiunt,
 quia prioris coctionis rudis praeparatio in ore
 fit. At in 2. in uenis meseraicis. Rursus coctio
 in chilificatione facienda, in fundo uentriculi
 efficitur, in sanguificatione uero fit in hepate:
 Tandem primae coctionis integra absolutio in in-
 testinis

Primae
 & sec.
 coctio-
 nis con-
 uenien-
 tia &
 difer.

Prima
 conue-
 niētia
 & dīa.

Secūda
 conue-
 niētia.

3. con-
 uen. &
 dom.

4. con-
 uen. &
 dom.

testinis habetur ; secunda uero in uenis totius
 terminatur . Præterea consentiunt etiam in fa-
 cultatibus inservientibus ; quia utrisq; coctioni- 5. con-
 bus famulantur attractio retentio materia con- uen. &
 coquende , & excrementorum expulsio ; Di- differ.
 stinguntur uero , tum ratione diuersitatis mate-
 ria , quæ attrahitur & retinetur , tum etiam
 merito excrementorum , quæ utrobiq; generan-
 tur & expelluntur , longe enim crassiora sunt ex-
 crementa primæ coctionis quam secunda . Con-
 ueniunt quin etiam in agente principali , quoniam
 utriusq; coctionis causa est una & eadem ani- 6. con-
 mæ essentia , una & eadem caloris natura , uen. &
 distinguntur uero quia secundum aliam facul- differ.
 tatem concurrunt in uentriculo , & in hepate ;
 quæ limitatio ab extrinseco illi contingit , nem-
 pe ratione propriæ constitutionis utriusq; uisce-
 ris , idem dicatur de calore substantifico , qui
 animæ sedes est , uehiculum facultatum om-
 nium eius , & uinculum eiusdem cum mate-
 rial corpore . Tandem concurrunt in uno & eodē
 communi fine , quoniam utraq; coctio dirigitur 7. con-
 ad conseruationem uitæ totius individui , uen. &
 distinguntur tamen in fine proprio , quoniam singu- differ.
 la proprii uisceris tutelam primo respicit .

De propria essentia iecoris & temperatura
& quomodo tot diuersi humores in
eo generentur. Cap. XXXVII.

CUM Iecur sit sanguificationis officina,
iure debet talem essentiam talemq; tempe-
raturam retinere, quæ animæ sit accomoda-
ta pro tali functione obeunda, sanguis autē qui in
illa generatur, substantia & temperatura cum
aereus sit, calidusq; & humidus, argumen-
tum esse uideretur hac eadem temperatura atq;
substantia uiscus etiam ipsum præditum esse; ut
qualis est causa, talis effectus illi correspon-
deat. Quod si uerum est, dubitandi occasio
hinc oritur, quomodo præter sanguinem, in eo-
dem iecore generentur etiam alii humores, essen-
tia & temperatura à sanguine diuersi, cuiusmo-
di sunt bilis melancholia pituita & serosa hu-
miditas, bilis. n. ut igneæ essentia est, ita cali-
di & sicci temperamenti extat, melancholia ter-
restris substantiæ, & in temperamento frigida
& sicca, pituita aquea est, & in tempera-
mento frigida & humida, qui humores cum
non solum in quadernario numero respondeant
quatuor elementis, uerum etiam in essentia tem-
peratura & proprietatibus cum eisdem propor-

Obie-
ctio.

tionem eandem seruent, minime fieri posse uideatur, ut ab una & eadem iocinoris substantia & temperatura produci omnes possint, sed à uaria & multiplici potius emanabunt: omnis serosam & ichorosam substantiam toti masse humoralis permixtam, quæ magis adhuc arguit eterregeneitatem dictæ materiae. Quidam respicientes ad quantitatem dictorum humorum, aliorum massam hanc constituentium, & uidentes quod sanguineus succus ceteros omnes superat, ab eodem etiam ut prædominante, statuunt talem massam uocari sanguineam, cuius sanguinis essentia cum aerea sit, & temperatura calida & humida, hac ratione non distabit à proprio uiscere, in quo generatur quæ solutio non omnino satisfacere uideretur, Quamuis .n. massa hæc humoralis à prædominio sanguinea denominetur, Improbatio. non propterea à sui compositione excludit ceteros humores specie differrentes à sanguine, cui permixti sunt quorum diuersitas & sensui innotescit, & rationi etiam consentit. Nam ex misso sanguine eorum diuersitas planè conspicua habetur, & dum in corpore adhuc continetur, multiplex hæc separatio fit, in primis separatur flauabilis in porrum feleum, mel. in lienem, & serositas in uesicham, quæ omnia ex

crementa sunt specie differentia, præterea materia quæ superest post dictam excrementorum separationem etiam si tota alimentalis dici possit, non tamen est ita homogenea ut non contineat adhuc quatuor succos essentia & propria temperatura distinctos, succum in quàm sanguinem biliosum pituitosum & melancolicum. Quorum necessitas ex partium nutriendarum diuersitate habetur; quarum alie sanguine mag. nutriuntur. ut caro. quedam succo bilioso ut plumones, alie pituitoso ut coerebrum uentriculus nerui & huiusmodi, nonnulla succo potius melancholico ut lien & ossa. Cum igitur hec massa, tot diuersis succis constet, genereturq; ab uno & eodem uiscere, una & eadem essentia & temperatura prædito. huius diuersitatis causa aliunde certè quam ab ipso hepate petenda erit, ut tota certe refferenda sit in ipsum cibum, is .n. cum mixtus sit ex quattuor elementis, essentia & qualitate differentibus, quid mirum esse debet. si caloris nostri ui alteratus atq; corruptus, in eas partes & principia dissoluatur, ex quibus constabat, ac proinde in partem alimentalem & excrementitiã diuidatur, utraq; rursus in alias partes iam propositas. Unum ergo & idem hepar. una & eadem caloris essentia, dum chilo alterando incumbunt.

Humorum uarietas fit ex uarietate partium quæ in cibo continentur.

Secundum illius partes diuersas, quæ in eo de-
litescunt, easdem separant, & seorsum distin-
cte manifestant, ut calor agens in partem igneam
& tenuiorem chyl. illam conuertat in bilem tum
alimentalem tum excrementiciam, quemadmo-
dum agens in partem aeream aqueam & ter-
ream producit reliquos succos, sanguinem uide-
licet, pituitam, & melancoliam, ex eodem
calore agente in eandem materiam separatur etiã
pars serosior. in uesicam, tanta ergo succorum
diuersitas non prodibit nec à diuersitate partis,
cum una & eadem uniformiter concurrat ad ge-
nerationem tot humorum, Nec à diuersitate calo-
ris cum una & eadem caloris essentia tota chilo
incumbens. hanc separationem faciat. sed ex subie-
cte materia diuersitate, humorum hæc multiplici-
tas ortum habebit.

De Expulsione secunde coctioni,

Cap. 48.

Cum expulsio coctioni inseruiat, sequitur, ut
quot sunt coctiones, totidem sint expulsio-
nes illi inseruientes, At constitutum antea fuit,
coctionem triplicem esse, quare triplex etiam erit
inseruiens expulsio: de priori quæ chilificationi fa-

mulatur actum est, Nunc de secunda dicendum
occurrit, quæ sanguificationis excrementa respicit

Necessi-
tas ex-
pul. he-
patis.

Hac autem facultate debuit hepar ornari, non so-
lum, ut illius excrementa expellerentur, uerum
etiam quia huius coctionis excrementa plura sunt
quam in aliis coctionibus. Accedit etiam huius

2. neces-
sitas.

visceris præstantia et dignitas, de cuius conserva-
tione naturam maxime sollicitam esse oportuit.
postremo hepar est illud viscus, quod destitutum

3. neces-
sitas.

est facultate sentiente, cuius defectu sentire non po-
test molestiam excrementorum, quæ in illius co-
ctione quotidie generantur et aggregantur. Non
ita contingit de intestinis, quæ uel à copia excre-
mentorum uel ab eorum qualitate excitantur ad ex-
pulsionem; Et quamuis à cœrebro descendant ner-
ui in Hepar, non propterea, per illos sensum reci-
pit, non solum quia eiusmodi nerui sunt ualde e-
xiles, sed magis quia disseminantur potius
per ipsius membranam, quam quod in hepatis
substantiam inserantur, nil ergo et aliis de
causis hepar sanguificationis officina hac fa-
cultate expultrice præditum esse debuit, cuius
officium ut omnino integrum fieri posset, prudens
natura quattuor organa conformauit, ut omnia
excrementa ipsius suscipere possent, atq. hæc na-
tura et distincta pro excrementorum diuersita

Qua-
tuor
sunt re-
ceptacu-
la excre-
mento-
rum he-
patis.

re ; Quorum alia cum tenuia sint & serosa ;
 alia humorosa. ¶ serosa sint ceteris copiosiora
 iure natura pro istis excipiendis duos renes acco- Duo re-
 modauit & subiecit . humorosa uerò duo sunt, nes at-
 bilis & melancholia pro suscipienda bile facta trahūt
 fuit uesicula fellea , infima hepatis parte resi- serosum
 dens ; ¶ tale excrementum recipit attrahen- excrē.
 do , per meatum illum , qui oritur ab ea par- Vesicula
 te iecoris ubi est principium porte . quo in loco fellea
 separatio fit bilis huius excrementitiae à ceteris attrahit
 humoribus alimentalibus ; inferitur deinde in sub- bilem.
 stantiam dictae uesicae . hoc autem genus excre-
 menti cito replet hanc uesicam alioquin par-
 uam , nisi illius portio sensim non expelleretur
 ad intestina , circa finem duodeni , ¶ princi-
 pium ieiuni . fit autem eiusmodi expulsio , ut à
 mordaci qualitate huius humoris intestinorum
 expulsiuix ad excretionem stimularetur . Meri- Lien re-
 to uerò Melancholiae conditus fuit lien in par- cipit
 te sinistra , Cuius munus est attrahere dictum melan-
 humorem per uenas porte ; quod genus excre- choliā
 menti cum sit in minori copia , unicuique rece-
 ptaculum ei sufficere potuit . Ut ex his faci-
 le sit colligere definitionem talis expulsionis . Qua
 nil aliud est quam motio excrementorum secun- Expul-
 dae coctionis hepatis , in propria receptacula fa- hep.de-
finitio.

Etā, ab expultrice facultate uisceris, cōcurren-
te attractrice partium suscipientium Mediante
calore naturali & proprio propter uitae conserva-
tionem.

De expulsiōe Tertiæ coctionis.
Cap. XXXXVIII.

SI in chilificatione & sanguificatione excre-
menta producuntur, pro quorum separatione
expultrix requiritur: longe magis in tertia coctio-
ne hæc ipsa facultas necessaria erit: utpote il-
la, cuius gratia materia hæc tertiæ coctioni
& nutritioni subiecta, exactè depurari debet, ut
singulis partibus nutriendis omni ex parte asimi-
lari possit. Huius autem coctionis excrementum
2. est, Alterum uaporosum & tenuissimum,
& hoc per corpus uniuersum insensibiliter diffat,
& per cutim tamquam per commune receptacu-
lum talium excrementorum in halitum ubiq. re-
soluitur, nec immeritò quia cum tertia hæc co-
ctio aeq. fiat in omnibus partibus corporis, iure
etiam tale genus excrementi ubiq. per cutim ex-
purgari debuit. Alterum uero genus excrementi
crassius est, & hoc sensibiliter expellitur, tum per
uniuersam cutim, tum etiam per partes determi-

Tertiæ
coctio.
excrem.
duplex
est.

natas , per cutim uniuersam expurgatur , tum per sudorem , tum per sordiciem quæ cuti adheret , tum etiam per pilos , ex quibus excrementis duo priora nullius sunt usus , pili uerò aliquem habent in corpore usum , uel ad tutelam uel ad ornatum ; per partes uero determinatas expurgatio fit , quando per nares palatum oculos & aures cerebrum expurgatur , & fit de aliis . Erit igitur huiusmodi expul- Expul-
tertiæ
coc. qd
fit.
sio Motio excrementorum terciæ coctionis partium omnium corporis à facultate expultrice facta Etia mediante calore naturali & proprio propter nutritionem & uitæ conseruationem.

De causa finali Nutritionis.

Cap. 50.

A Limentum dirigi ad conseruationem uitæ nostræ fatentur omnes , ut pote illud , quod ratione similitudinis uitalia principia custodire potest , cuius priuatione radicale humidum absumitur , & calor uitalis extinguirur, unde mors ipsa ortum habet, Quæ nil a- Mortis
origo.
liud est quam caloris innati & proprii extinctionio ob consumptionem proprii humidi. Cuius Alimenti tanta est necessitas in hac uita tuen-

da, ut ex illius immodica tenuitate corpus sensim
tabescat, & ex eiusdem abstinencia integra,
etiam intereat. Sed hoc loco Admirari ple-
riq. solent. Qua ratione quo ue ingenio quan-
doq; contigerit, ut Nonnulli absq. omni cibo
ac potu non solum aliquot dies uixerint ue-
rum etiam per plures menses & annos ieiu-
nium citra omnem noxam sustinuerint :

2. de ge
nera .
animal.

Histo-
ria de
muliere
quæ die
bus plu-
ribus si-
ne cibo
uiue-
bat.

Cuius rei testes probatissimi uiri esse possunt im-
primis Albertus magnus occurrit qui libro 7. de
animalibus refert colloniæ olim fuisse quandam
mulierem, quæ absq. ullo cibo & potu per 30.
& 40. dies continuos incolumis sepe perdura-
bat. Testatur pariter fuisse etiam quendam ui-
rum complexionis melancolicæ, qui in carceri-
bus omni diligentia custoditus, ieiunium per
hebdomadas septem ullo uitæ dispendio sustine-
bat. Simon etiam porticus philosophus præstan-
tissimus de hac ipsa re fidelem historiam edi-
dit, Affirmatq. quod anno 1531. in germa-
nia prope ciuitatem spiræ; Nata fuerit puel-
la quedam, quæ à primo ætatis suæ anno usq.
ad decimum parcissimo admodum cibo alebatur
& quo tempore febre corripiebatur, non aliis
auxiliis medicis, quam omnimoda inedia per
totum egritudinis tempus, seruata, curabatur :

Histo-
ria de
uiro q.
7. heb-
doma-
dis in
ediâ su-
stine-
bat.

à quo tempore Rursus cibum , sed parcius ad huc , capiebat , & quo adultior euadebat , eo te nuigri uictu utebatur , ut tandem procul ab omni cibo & potu per ienium in columis perduraue rit. Cuius rei euentus cum quotidiana experien tia tam apertè repugnet , facile potest homi nes in admirationem ducere. de cuius ueritate ut certior fieret Ferdinandus Romanorum Rex. iussit hanc puellam ad se uocari , quam etiam fidelissimis custodibus tradidit , qui cum aperte cognouerit , per quadraginta dies continuos , illam ieiunasse . propriis parentibus restituendam cura uit , nec amplius de ea re in posterum dubita uit ; Hermolaus quoq; barbarus uir doctissimus & probitate insignis testatur , pariter Rome fuisse quendam sacrificum , Qui ex principum cu stodia annos quadraginta absq; ullo cibo ac po tu perdurauit . Conciliator pariter in suis difer rentiis asserit repertam fuisse mulierem , quæ per annos decem & octo ab omni cibo abstinuit . Alteram quoq. proponit , quæ annos triginta in ediam passa est , nullo inde nocumento acce pro . Alii pleriq. uiri fide digni extant , qui de hac ipsa re indubiam fidem faciunt , multas historias adducentes propositam ueritatem ma gis confirmantes : Quamuis autem quæ raro con

Histo ria de puella germa na quæ per bie nium absq; ci bo uiue bat.

Histo ria de uiro q. annis quadra ginta si ne cibo per du rabat. Histo ria de duabus mulieri bus quæ pariter per plu res an nos ieiunium to lerabāt.

tiungunt uel magnam admirationem afferant ,
uel de propofite rei ueritate dubitandi occasionem
prebeant : quæ tamen fenfuum euidentia tam
confpicua funt , temere negari minime poffunt ,
fed excellenti potius ingenii quadam ui, caufa
inquiiri debent, ut ex reconditarum rerum cogni
tione, intellectum noſtrum non ſolum magis per
ficiamus , uerum etiam , ex ipſa cauſarum
inuentione admirationem omnem è medio tola
mus .

Hominem ſine cibo & potu diu ui
uere poſſe naturæ minime repu
gnare. Cap. XXXXXI.

NE autem in uanum laborare uideamur ,
& Alicuius figmenti cauſas inueſtigand
as propoſuiſſe uideamur . luce clarius impri
mis oſtendam propoſita exempla cum legibus na
ture conſentire poſſe , ac proinde ueriſſima eſ
ſe . Et ut à notioribus exordiar , & ab iis
quæ non ſolum ſapientibus ſed etiam agrico
lis nota ſunt . Accipio plantarum ſemina om
nia, quæ à terra auulſa, à plantis ſeparata, à pro
priis corticibus excuſſa , à ſolis deniq. calore ex
xiccata, adhuc tamen uegetalem animam in

Semina
diu ani
mā cu
ſtodire
ſine ali
mento.

columen ratiuent, per multosq. annos inuiolam custodiunt. Cuius rei ueritatem. illud locupletissime testari potest, qđ sua terrae deman- data ac restituta, ibiq. Vegetali eorum anima excitata, statutis temporibus in nouas Plan- tas eiusdem speciei reuiuiscunt, nutriuntur au- gentur, nouaq. semina ad indiuiduorum suc- cessiuam propagationem procreant, quae supre- ma huius uitae opera satis superq. comprobare possunt, dicta semina non fuisse mortua & steri- lia corpora, sed potius uita praedita & faecundita- te plena: id ipsum longe euidentius comprobare possunt pleraq. alia uegetabilia, quorum ne dum semina, sed plantae & radices, terra priuatae & soli nudoq. aeri tantum expositae, non so- lum .n. arrescunt, sed per se nutriuntur augentur, flores, deniq. & frondes emmittunt, cuiusmodi sunt fabba iuersa, coeppa, allium aloese & huiusmo- di multa .n. eius sunt generis in quibus tanta est copia huius humidi alimentalis, ut si diu sub terra permaneant, nouo adhuc humore acce- dente, suffocetur ipsorum calor, & planta mar- cescit, eodem auulsa & in acre detenta in corrupta seruatur, quia humidum redundans minuitur uincitur & coquitur, quae rursus ter- rae suae restituta feliciter germinat uiresq; maio-

Multae
 plantae
 à terra
 auulsa
 diutius
 uiuant.

res acquirit . Quae omnia cum tam apertae
sint uitae opera , quis sanè mentis erit , qui ex
ratione dicere audeat , talia corpora mortua esse .
Si a uegetabilibus ad sensibilia conscendamus , ad
huc firmitus in proposita ueritate confirmabimur ,
quandoquidē pleraq; bruta eius generis ubiq. repe-
riuntur , quae procul ab omni cibo pluribus
diebus mensibus hyemeq. tota in terre latibulis
delitescunt . mox ad consueta uitae munera statu-
tis temporibus reuertuntur , qualia sunt glires ,
ursi , cocleae , & pleraq; alia insecta animalia ,
& quod mirum magis esse uidetur , talia ani-
malia per id tempus , non solum non emmaci-
antur sed potius pinguiora euadunt , aucthore
Arist. quod certissimum est uitae ipsorum ar-
gumentum : Quid plura non ne partes etiam ani-
malium ut oua , diu animam non solum uegeta-
lem sed etiam sentientem incolumen per se ipsa
seruant , cum externi caloris illa excitata no-
uum animal sibi conformet parentibus un-
diq; simile , hec & similia naturae ac prapoten-
tis dei opera sunt admiranda : quia tamen illis &
maioribus assueti sumus , ea de causa negligere om-
nino uidemur . Si ergo Radices , Si planta &
earum semina , si animalia & partes ipsorum
ab q. ullo cibo nutriuntur augentur sibi simile

Pleraq;
bruta
diu ui-
uere si-
ne cibo.

Arist. 6.
de ge-
neratio-
ne ani-
mal.
c. 2.
c. 3.

generant. Cur est quod tantopere dubitemus an hoc ipsum hominibus etiam contingere possit praesertim cum per animam uegetalem communicet cum planta, sicut per sentientem cum animali, ac proinde nutritio auctio & sui similis generatio homini non competant ratione qua homo, sed ratione qua planta.

De Causis uitae & mortis longitudinis & breuitatis. Cap. 52.

Vitam esse innati caloris intimam operationem consensiant omnes tum philosophi tum medici, Cuius praesentia uiuentia omnia agunt, & ad proprias functiones promouentur, eiusdemque extinctione uita & uitae operibus destituantur. Calor autem iste si in mixtis & agere & diu operari debet, indiget subiecto proportionato, in quo non solum recipiatur, uerum etiam receptus foueatur, & longo tempore sustineatur; Huiusmodi autem non aliud est, quam humidum ipsum aereum pingue & radicale, ex semine & mestruo sanguine originem habens, per uniuersam partium similarium essentiam diffusum & congenitum, quod ob propriae substantiae tenuitatem & puritatem sub sensu non ca-

Calor est princip. for male & effectuum uitae.

Humidum radicale est primum subiectum caloris.

dit, eius tamen gratia calor naturalis, cui pri-
 mo subiicitur, corpori nostro sensibili comunicatur,
 in ipsoq; & per ipsum, se quodammodo sensi-
 bilem patefacit, & uaria uitæ opera sensibilibiter
 manifestat? Ceteram tale humidum primige-
 nium, ob tenuitatem propriæ substantiæ cito à
 calore consumptionem pateretur, nisi ab alio humi-
 do conseruaretur, quod illius caloris pabulum
 fit, quale est humidum alimentale, ex humo-
 ribus & cibus genitum, quo natiua & radicalis
 humiditas, rotis modo irrorata, à cita exic-
 catione præseruatur, quod cedens in caloris ali-
 moniam, eundem seruando simul etiam auer-
 tit, ne liberius agat in humidum primigenium
 quod breui temporis spacio alioquin absumeretur
 non secus, ac in candela accensa contingit, cuius
 igneus calor primo fundatur in proprio humi-
 do ipsius lichinii, quod quam primum ad inci-
 nationem perueniret, omnisq; flama in eo fun-
 data resolveretur, nisi à secundo humido can-
 dela assidue lichinium accensum irroraretur,
 atq; ita illius innatum humidum ab exiccatio-
 ne præseruaretur. Hoc duplici humido uiuen-
 tia omnia prædita sunt, ut per humidum pri-
 migenium, quod est principale subiectum calo-
 ris uitalis, præsentī hac luce fruantur per se-
 cundum

Humi-
 dum ali-
 menta-
 le est
 subie-
 ctum se-
 cundū
 caloris.

Neces-
 tas u-
 triusq;
 humidi

cundum uerò diu uitam producamur *Natura. n.*
sagax & provida opus quodcunq; facit, non mo- *Vfus*
mentaneum & cito caducum auersatur, sed *utrius-*
quemadmodum res omnes generat, format, & *q; hu-*
perficit, ita illarum conseruationi intenta, quas *mid.*
dam facultates eisdem tribuit. quibus pariter ab
omni interitu pro uiribus tueri possint: ita plantis
à primordiis generationis insitum est, ut alimenta-
les succos ex terra asidue attrahant, quibus
statutis temporibus incorruptæ uiuerent: hec ea-
dem naturæ uis brutis animantibus imparti-
ta est, Qua illa etiam quæ nuper sunt nata, nul-
lo docente, alimentum quærunt, & ex mater-
nis mamillis pro necessitate lac emungunt. Cum
igitur Vitalia principia duo hec precipua sint,
calor innatus & humidum, atq; hoc duplex
primigenium sci. & aduenticiu, quorum primum,
ex principiis generationis, alterum uero ex hu-
moribus alimentalibus originem habent, ex di-
etis constare satis superq; potest, neutrum prin-
cipium seorsum ab altero ad uitam conseruan-
dam sufficere posse, calor enim sine humido
tamq; proprio pabulo extinguitur, & uicissim
humidum sine calore non uiuificat; At ex
utrorunq; copula uita subsistit & conseruatur,
& uicissim altero, uel utrisq; simul interem-

Vitaq^d fit. ptis interitus subsequatur . Ut uita nil aliud sit
 quam mansio caloris in proprio humido . è contra
 uero , Mors extinctio est eiusdem caloris in
 eodem humido, quando .s. uel excedit uel de-
 ficit uel coinquinatur, si deficiat Mors per reso-
 lutionem fit, si nimia copia , uel putrefactione
 obruatur , uita per suffocationem perit Hinc
 non solum uitæ & mortis orrigo ellucescit ,
 uerum etiam utriusq. cause deduci facile pos-
 sunt. Nā per assiduā consumptionē humoris ra-
 dicalis, qui ullo modo reparari creditur, tandem
 suscepti caloris mortificatio subsequitur , Quod
 humidum si restaurari posset , uita etiam perpe-
 tuaretur. Senectusq. non solum retardaretur, sed
 etiam illius aduentus pro hiberetur , quod ta-
 men an fieri possit experientie repugnat , ob
 quam causam irrisus ab omnibus fuit philoso-
 phus quidam Gal. referrente in libro de Ma-
 rasmo, qui anno etatis sue 40. librum adidit
 de retardanda senectute, immo pueris , quorum
 curæ & educationi ipse ab innitio presiceretur,
 immortalitatem etiam pollicebatur. Qui tamen
 cum ad annum 80. peruentus esset gracilis & exi-
 catus adeo euaserat, ut marasmi signa omnia, ab
 hypo. in prognosticis proposita , in eo manife-
 ste conspicerentur, Nares inquam acutæ, col-

Mortis
 neces-
 sitas.

Gal.
 cap. 2.

„ lapsa tempora , oculi concavi frigida contra=
 „ Etq. aures *et* imis partibus leniter uersa,
 cutis circa frontem dura intenta ac arida qui cum Gal.
 eiusmodi aspectu redditus esset, summam illius quid se
 stulticiam omnes contemnebant. At gal. ut ipse tiat de
 de se ipso testatur , illius sententiam reprobare uitæ lō
 non est ausus , *et* reddens rationem inquit, quod gitudi-
 pleraq. alia decreta experientiae repugnantia, a ne.
 multis uiris ratione ductis proposita enuntiataq.
 fuere , qui tamen rationum apparentia et pro=
 babilitate decepti fuere, *et* propterea inquit Gal.
 eorum rationem minime demonstrare. cum asse=
 runt , omnia quaecunq; genita sunt , senescere ,
 at senectus uia est ad interitum ergo omnia orta
et senescunt *et* simul occidunt, ergo homo *et*
 aliud quodcunq; animal ratione qua genita sunt,
 senescunt *et* corrumpentur : horum sane illatio
et consequentia inquit gal. non adhuc est neces=
 saria , ut demonstratiuam scientiam faciat , sed Ratio
 probabilem tantum opinionem parit , ita ut ex qua pro
 illa solum constet , quod senium *et* mors secun=
 dum naturam *et* experientiam necessaria sint, batur
 at hoc non est propositam conclusionem demonstra=
 re , sed probabiliter tantum persuadere, *et* pre mortalis
 sertim cum ratione pariter *et* experientia sua necessi
 deri facili possit, Vitam hanc nostram non a=
tas non
nisi pro
babilis
est.

Quid
agendū
pro ui-
ta lon-
ga.

Libro.
2. de
uita
coeli-
tus cō.
parāda
cap. 1.

Per ma-
gian na-
turalē
uitam
posse ꝑ
duci.

deò breuem, semper & necessariò fore, quin ar-
te uariisq̃ modis longēua supra consuetum cur-
sum reddi non possit; quam uitæ longitudinem
ille solum consequi potest, qui humido tamquam
caloris naturalis pabulo, occurrere nouit, ne
cito deficiat, uel excedat uel coinquinetur:
quibus solum modis ipse debilitatur & extingui-
tur: hoc autem præstari à nobis posse ratio & rei
euentus declarant, in primis, Nemo est qui
non obseruauerit, Multos propria uel medico-
rum diligentia uitam longius protraxisse, quam
eorum propria natura polliceretur, immo plerosq̃
ualetudinarios hac ipsa congrua uiuendi ratio-
ne non solum diu uixisse, sed longitudine uitæ,
præter omnium expectationem, robustissimos su-
perasse, ut mirum esse minime debeat, si Arist.
& Plato, referrente Marsil. ficino, testentur
quod Herodicus quidam, toto uitæ suæ curi-
culo infirmisissimus, tali prouidentia, annum fe-
re centesimum adimpleuerit. Astrologi etiam
hanc eandem uitæ longitudinem, Magia qua-
dam naturali præstari posse affirmant, quæ in
alio non consistit, quam in recta & artificiosa ap-
plicatione agentium cum passis, qua solum inni-
xus hiarcas princeps in idorum sapientum, conse-
ctis septem annulis, stellarum septem nominibus

insignitis, singulis diebus, singulis gestans, il-
 losq; iuxta dierum nomina distinguens, præter
 omnium spem longam uitam protraxit. Quibus
 pariter Auus suus adiutus, annos centum &
 triginta unum uixit. Quos dedisse etiam ferunt
 Appolonio Thianeo, quibus eodem modo usus,
 dum centum ageret annos iuuenem præseferre-
 bat. Si præterea hominum uitam in ellapsis se-
 culis consideremus, Nemo certe erit qui de
 hac ueritate possit ex ratione amplius dubita-
 re. Quandoquidem, ut habetur ex sacris li-
 teris. Moses uixit annos centum & uiginti.
 Noe post diluuium, annos centum & quinqu-
 ginta adimpleuit, quo tempore genuit etiam
 Arphaseth. Abraham quinetiam cum esset
 annorum centum genuit Isach. Et Sara pa-
 riter annum Nonagesimum agens, filium pepe-
 rit. Adam & Matusalem mille annos uixe-
 runt. scribitur pariter de Artephio à Bacho-
 ne, quòd in hac presenti uita per Mille annos
 detentus fuit. His Accedit etiam ratio aliqua,
 si non demonstratiua saltim probabilis. Quando
 quidem corpora mortua, quæ suapte natura
 citissime marcescere solent, artificiali quodam
 balsamo per multos annos integra ab omni cor-
 ruptione seruantur, ergo tanto magis quæ uiuen-

Vitam
 longif-
 simam
 fieri pos-
 se testa-
 tur ex-
 perien-
 tia.

Ratio
 proba-
 bilis de
 longitu-
 dine ui-
 tæ.

tia sunt, ab hac corruptionis labe praeservari
 poterunt; praeterea natura adimplevit omnes nu-
 meros, ut si unum contrarium in ea reperitur,
 alterum quoque reperiri sit necessarium, sicut ergo
 vitae correspondet mors, ita illius brevitati longi-
 tudo congrua erit, & quemadmodum reperiun-
 tur quae vitam conservant, ita debent reperi-
 ri quae eandem corrumpunt, & propterea inter
 ea quae corrumpunt non nulla citissime illud
 agunt, quaedam vero tardius. A pari necessa-
 rium etiam videtur, quod ex genere conservan-
 tium vitam, aliqua reperiri debeant, quae lon-
 gissimo tempore illam tueantur, aliqua minus
 longo. Quae autem sit tanti auxilii conservan-
 tis accommodata materia, quae ut preparandi
 ratio, in omnibus seculis occultum adeo fuit,
 ut per paucis certe tanti arcani cognitio conces-
 sa semper fuerit. Manifestum autem est, huius
 materiae officia talia esse debere, ut in primis
 calorem naturalem fovere maxime possit, ne de-
 fectu proprii pabuli cito resolvatur, vel eiusdem
 nimia copia aut prava qualitate corrumpatur.
 hoc autem contingit, quando utriusque principii vi-
 talis illa congrua comensuratio servatur, ra-
 tione cuius, ex eorum actione & passione lon-
 giori tempore utriusque principii coniunctio inco-

Quae sit
 materia
 idonea
 ad vitae
 diutur-
 nitatem
 per pau-
 cis sem-
 per per
 specta
 fuit.

lumis custodiri potest , Hoc autem contingere so-
 let , quando humidum alimentale & conserua-
 tium alterius humidi primigenii , pingue est
 oleosum equale depuratum ac desum: tale pro-
 fecto calori absumentis cui subiicitur , diu resiste-
 re potest , priusquam tabe consumptum fuerit.
 Nec ob aliam causam inter animalia Camel-
 lus , ellephans & homo cetera pleraq; anima-
 lia in uitae longitudine superant, nisi quia pro-
 posito humido praedita sunt ; contra uero equus
 bos canis & multa alia animalia quamuis cor-
 poris magnitudine non paucos antecellant, uitae
 tamen breuitate ualde inferiora sunt , Eorum
 enim humidum & si copiosum sit , ut corporis
 eorum magnitudo declarat , illius tamen condi-
 tiones mortem properant cum sit impurius terre-
 stre & minus compactum , nec tam oleosum &
 pingue , sed eterrogeneum ualde , & maiori
 ex parte excrementicium ; quibus ex causis ad
 caloris custodiam est etiam minus idoneum, quod
 humidum quanto est copiosius , tanto calor na-
 turalis est imbecillior , cuius rei argumentum
 ex respiratione desumi potest , quae in huius-
 modi animalibus tarda & rara cum sit non ni-
 si calorem innatum imbecillem significat ,
 dico innatum, ad differentiam adscititii qui in

Cur ho-
 mo diu
 turni
 oris ui-
 tae sit.

Locus
Arist.
explica-
tur.

talibus animalibus copiosiore[m] quoniam funda-
tur in humido alimentali adscititio copioso &
impuro, qui calor quantò est intensior & robu-
stior, tanto innatus est inimbecillior, qui cum tam
insignem mole[m] diu regere nequeat, iure breui-
tatem uitae significabit. Hinc Arist. locus x pro-
blem. sec. dilucidari potest, ubi statuit homi-
nem caeteris animantibus calidiorem esse, quod
simpliciter non debet intelligi, cum leo & alia
pleraq[ue] animalia in caliditate homini anteponen-
da sint, sed ratione subiecti humidi id pronun-
ciasse existimandum est, humidum autem cum du-
plex sit, innatum & adscititium, merito hu-
midi innati homo est calidior, quia nullum est
animal, quod magis participet de tali innato
humido pingui oleoso & equali, ipso homine,
qua ratione leone & caeteris animalibus calidior
excogitari potest. Si uerò sermo fuerit de hu-
mido adscititio, ratione huius, homo in tali ca-
lore inferior erit, & quoniam longitudo uitae à
calido innato copiosiori desumitur, non item ab
adscititio, hinc etiam est quòd ratione huius ho-
mo est longioris uitae reliquis brutis, obquam ean-
dem causam puer, quia plurimum abundat de
hoc ipso innato calore & magis quam iuuenes,
ideo in uitae longitudine illis anteponitur. ho-

rum enim calor est fundatus in calore magis ad-
 scitio, consequenter minus pingui & oleoso, se-
 nes adhuc breuioris uitæ erunt, cum ipsorum ca-
 lor fundatus sit in subiecto humido omnium
 maxime terrestri impuro, & longius distante
 ab humido innato. Hinc ebiter colligere possu-
 mus certissima quadam argumenta longitudinis
 & breuitatis uitæ quoniam quæcunq; plurimum
 & coelerime augentur, uitæ breuitatem pre-
 ferunt, & ratio est quia eorum humi-
 dum sicuti à calore celerem extensionem pati-
 tur, ita etiam cito absumitur: contra quæcunq;
 plurimum sed tarde augmentum suscipiunt, lon-
 gitudinem uitæ indicabunt, & ratio est, quia
 ipsorum humidum non solum est copiosum, ue-
 rum etiam pingue & deensum, ac perinde ma-
 xime resistens suæ propriæ consumptioni: Quæ
 uero inter hæc interiacent, per maiorem acces-
 sum & recessum ad ista, uitam Paulo Lon-
 giorē uel breuiorem habebunt. Præter hanc
 conuenientem commodationem caloris substan-
 tifici cum humido, Ad uitæ longitudinem requi-
 ritur etiam caloris elementalis & accidentalis
 cum cæteris elementorum qualitatibus congrua
 & equabilis mixtio, ex quarum actione &
 passione quanto orta fuerit in ipso mixto perfe-

Etior refractio, omni inequabilitate remota, tan-
 to magis imminuetur omnis contrarietas, quæ
 sola est potissima causa interna corruptionis,
 cuius defectu statuunt sapientes, cælestia corpo-
 ra eterna esse, ad quorum equalitatem elemen-
 talia corpora quo magis accesserint, tanto etiam
 in uitæ longitudine illis similia erunt, & uicif-
 sim, quæ ab eisdem remotiora erunt, & con-
 sequenter maiorem contrarietatem obtinebunt,
 ad interitum etiam per sui naturam citius pro-
 perabunt. cæterum quia nullum mixtum repe-
 ritur tam exacta & optime elaborata tempe-
 ratura præditum, in quo semper non domine-
 tur una uel altera qualitas, ideo & hominis
 temperatura eiusmodi erit, multiplex ta-
 men ac uaria, prout dominium esse consue-
 uit uel in una simplici qualitate, uel in compli-
 cata. Ex tot differentiis temperaturarum illa a-
 prior ad longitudinem uitæ iudicabitur, in qua ac-
 tiuæ qualitates dominabuntur passiuis, quam ui-
 ce uersa, & præterea inter actiuas illa etiam do-
 minium habere debet supra alteram, quæ prestan-
 tior est, & maiorem habet affinitatem cum calo-
 re substantifico, ac proinde cum ipsa uita, huius-
 modi autem caliditas est. Inter passiuas pariter
 illa dominari potius debet, quæ calorem fouere

Quæ tē
 peratu-
 ra sit
 longio-
 ris ui-
 tæ.

apra nata est, quam ea que uim retinet illum
 minuendi uel extinguendi. At talis qualitas
 est ipsa humiditas, non autem siccitas. quapro-
 pter concludendum ex communi etiam medico-
 rum omnium consensu, inter tot temperaturarum
 species Ad uitam longius producendam & con-
 seruandam nullam fore aptiorem ac magis accom-
 modatam hac ipsa, quam calidam & humidam
 esse statuimus. in calido. n. & humido non solum
 uita nostra paucissimum saluatur, sed iisdem quali-
 tatibus concoctio & nutritio perficiuntur, que
 sunt uiae quaedam ad uitam seruandam. com-
 plexio uero qua huic contrariatur, in frigiditye
 & siccitate consistit, uitae principia destruit po-
 tius, quam custodiat, ut mors in alio consistere non
 uideatur, quam in caloris extinctione ob proprii
 humidi consumptionem: ad caloris autem extin-
 ctionem sequitur frigidityas, sic ut ad humidi consum-
 ptionem siccitas. Mors ergo comes est frigidioris
 & siccioris temperature, sicut uita calidam & hu-
 midam magis comitari solet.

6. de re
 gim. 2
 nita.

Quae cō-
 plexio
 ad uitā
 fit ino-
 prior.

87
A Quibus, causis uita sustineri possit absq[ue]
cibo & potu. Cap. 53.

Reuertamur iam unde digressi fuimus, cau-
sas inquirentes propter quas in quolibet
genere uiuentium, plura reperiantur, quæ proprio
& consueto alimento destituta, in uiuis adhuc ser-
uentur. Cuius effectus cause duplices esse possunt,
principales scilicet & inferuientes, quæ prioris
sunt generis, à uitalibus principiis capiuntur, à ca-
lore inquam & humido, Adiuuantes uero su-
muntur à causis tum internis tum externis, De
utrisq[ue] sigillatim agamus, imprimis merito causa
rum principalium occurrat humidum ipsum, Quod
duplex est primigenium & aduenticiu[m], utrunq[ue]
necessario concurrat, primigenium quidem tamquā
immediatum caloris subiectum & precipuum
fundamentum, quod ratione, qua est in substan-
tia tenuae aereum & insensibile, citae etiam re-
solutionis extat, ideo pro sui conseruatione eguit al-
tero humido sibi ualde simili, cuiusmodi est ali-
mentale, ex humoribus ac cibis ortum, quod
assiduè irrorando humidum primigenium à con-
sumptione præseruat, non secus ac oleum imbi-
bitum in lichinio flammam sustinet, quoniam
euadit pabulum ipsius, cuius assidua præsentia &

Quæ sit
causant
aliquis
uiuatur si
ne cibo

oixelq
Eiur bs
-oni il
201q

inhibitione impeditur flama ne efficaciter agat
 in humidum lichinii primigenii, in quo imme-
 diate fundatur, in oleo uero ut in subiecto ad-
 uentitio & conseruatiuo principalis & radica-
 lis humiditas residet: duplici ergo humido ad ui-
 tam tuendam concurrente, secundo & aduen-
 ticio humido præcipua causa tribui debet, quo
 Aliquis sine quotidiano cibo & potu per mul-
 tos menses & annos semel accepta uita frua-
 tur. Quod ut præstare possit tale humidum,
 multa expostulare uidetur, imprimis debet es-
 se pingue & oleosum, deinde tenax densum
 & glutinosum, præterea ad puritatem & ho-
 mogeneitatem accedere plurimum debet; postre-
 mo oportet ut in ea copia etiam in corpore repe-
 riatur, ut diu obsistere possit calori absumen-
 ti. Nam ratione qua pingue & oleosum, ido-
 neum caloris pabulum erit, ac proinde ad ui-
 tam idoneum sicut enim quelibet aquosa ma-
 teria apta non est ad flammam concipiendam sed so-
 lum pinguis & oleosa, à pari uita cum sit
 tamquam lumen in naturali calore, illius pa-
 bulum esse debet pinguis humor & quasi oleum,
 ratione qua densum glutinosum & tenax, ma-
 gnâ acquirit resistantiam, priusquam supere-
 tur & absumatur, quod illi aduenit duplici

Quale
 esse de-
 beat ta-
 le humi-
 dû ali-
 menta-
 le.

Humi-
dū glu-
tinosū
pluri-
mum re
sistit ca
lori ab-
sumēti.

de causa, primo quia huiusmodi humidam per
tenacitatem & glutinositatem non facile diuidi
tur & dissipatur, quemadmodum contingit de
alia materia friabili, in cuius mixtione pluri-
mum est de aqua & terra, quæ sunt elemen-
ta diuisibilia, minimum uerò de aere, ob cuius
absentiam congrua non fit mixtio, aut conti-
nuatio partium terrestrium cum aqueis; At ma-
teria uiscida habet partes suas difficile diuisi-
biles, tenaces & ualde in unum coniunctas,
quod contingit ob dominium aeris & aque, in
subiecta materia optime commixtis. Secundo re-
sistit quia hac sua uisciditate, uim & agen-
di efficaciam caloris ligat, & quodammodo
immobilem reddit, qua ratione fit, ut tale hu-
midum priusquam exsiccetur longo tempore da-
ret, Quod ipsum in externa etiam flamma con-
tingere experimur, quæ recepta in materia non
solum pingui & oleosa, uerum etiam cum ui-
sciditate & glutinositate coniuncta, diutius ac-
censa perdurabit, priusquam post illius consum-

Triticū
cur ue-
getalē
animā
diu i co-
lumen
confer-
uet.

prionem ad interitum & extinctionem perueniat.
Nec ob aliam causam triticum & reliqua om-
nia semina diu incolumen seruant propriam for-
mam & uegetalem animam, quam reconditam
habent, posteaquam & à terra & à propria plan-

ra etiam separata sunt, Nisi quia Vitalis ca-
 lor in quo illa primo residet, recipitur in humi-
 do aduentitio non solum pingui, uerum etiam
 uiscido glutinoso & denso, à quo ueluti irretitus &
 cohibitus, impeditur, quo minus agere possit &
 propriam pabulum absumere & exiccare? Quā
 primum uerò tale impedimentum huic calori ui-
 tali subtrahitur & remouetur, quod contingit
 quando triticum terrae demandatur, à cuius ca-
 lore moles corporea tritici emollitur & intume-
 scit, tunc internus ille opifex excitari incipit,
 ut liberius agens, & ueluti ex carceribus exiens,
 manifestas uitae notas & effectus foras osten-
 dat, quod facit pullulando germinando, no-
 uamq; plantam generando, ei omnino similem,
 à qua iam diu originem duxerat. Eadem
 fit ratio de illis radicibus ac plantis à terra auul-
 sis, quae in nudo aere statutis temporibus germi-
 nant, uitaeq; suae argumenta manifeste osten-
 dunt. Harum tamen plantarum ac seminum
 ampla est latitudo, ut alia calorem suum uitalem
 in corruptum diutius seruent, alia uerò breuiori
 tempore, quorum diuersitas non aliunde con-
 tingit, quam ex maiori & minori tenacitate ui-
 sciditate & oleositate huius humidi aduentitiū
 & alimentis, hinc est quod pleraeq; plantae ob

huius humidi innopiam, & humidi aquosioris & minime compacti copiam, quamprimum à terra auulſe ſunt, putreſcunt & arreſcunt tale .n. humidum eas non ſeruat conditiones. quibus vitalis calor eget, ut diu & incorruptus in earum humido cuſtodiatur. Idem pariter dicendum uide-
tur & de animalibus, quae ſi ueſcantur alimen-
tis ſolidioribus & pinguioribus, inde generatur hu-
midum lentum denſum & magis ſolidum, quod
pariter ſuae propriae conſumptioni ſit magis reſi-
ſtens, contra ſi nutritio fiat ex liquidioribus, & te-
nuioribus cibis, generabitur humidum aquoſius,
& fluidius, ex quo noſtra corpora ſecundum uni-
uerſam ſubſtantiam non aeq. nutriuntur, ſed ſe-
cundum tenuiorem partem potius reſtaurabun-
tur. Ex quo alimenti genere cum equalis repara-
tio non fiat, ſicut in uniuerſa corporis eſſentia pro
naturae modo fieri deberet, eiufmodi corpora nec
conſuetum robur ſeruant, nec ad labores ſunt
prompta, in mediamq. citra uirium defeſtum mi-
nimè ſuſtinent.

Ex ali-
menti
diuerſi
tate hu-
midum
alimen-
tale na-
riari.

Quod illis contingere conſuevit, qui uel oleribus rã-
rum, uel liquidioribus et tenuioribus cibis ueſcun-
tur. his .n. tenuior noſtri corporis pars potiffimum
reparatur, ſolidior uero conuenienti alimento indi-
gens, langueſcit. ſecus uerò contingit, ſi ſolidioribus ali-

Qui ci-
bi ro-
bur cor-
poris
non ſer-
uant.

alimentis uescamur; qualia inter uegetabilia
 sunt, non olera & plantarum folia, sed fru-
 ctus potius, & adhuc magis semina: quemad-
 modum inter animalia non sanguis aut lac sed
 caro ipsorum praesertim uero in aetate adultiori-
 bus. Alterum quod circa alimentum conside-
 randum occurrit, panes illius copiam & inopiam
 spectatur. Quanto enim copiosius fuerit, tanto
 longiori tempore pro caloris pabulo sufficere po-
 terit; Ea tamen cum calore proportionem semper
 seruata, ut nimia illius quantitate non obrua-
 tur, sed diu potius conseruetur. Quod prae-
 rea humidum non in una uel altera tantum cor-
 poris parte subsistere debet, sed per corpus uni-
 uersum una cum ipso calore diffusum esse oportet.
 ac proinde non in solo uentriculo redunda-
 re sed in toto uenarum genere & corporis am-
 bitu distributum esse conuenit. praeter copiam
 huius humidi aduentitii accedit etiam tempera-
 tura, quae si frigida & humida fuerit, diu
 caloris actionem sustinebit, priusquam tota cui
 etiam superataque fuerit: siquidem ratione frigidi-
 tatis & humiditatis calor obtunditur haebetiorque
 euadit, ut non nisi agere & sese agere possit,
 & ita agendo longo tempore superare tale obie-
 ctum nutritionis: cui temperatura si accedat

Quanti-
 tas a-
 lim.pro
 calore
 seruando

Pabulum
 caloris
 ubique in
 corpore
 esse
 debet.

Qualis
 temper.
 humidi
 esse de-
 beat pro
 inedia
 toleran-
 da.

etiam copiam, si visciditas glutinositas & densitas, (quantum tamen paritur natura huius humoris aptitudinem semper seruantis ut per ulteriorem elaborationem in laudabilem sanguinem uerti possit) facile ac diu obsistere poterit calore agente, priusquam totus euictus fuerit, & in substantiam nutriti uersus: obquam rationem pariter contingit, ut tale hominum genus diutius absq; cibo ac potu uitam suam traducere possit, concocto uero & superato tali humore, corporeq; uniuerso innanito, denuo excitatur utraq; fames, animalis in quam & naturalis, quo tempore ad consuetos cibos iterum coguntur reuerti, qui nisi noua repletione suae huic innanitioni occurrerent, tunc interno pabulo iam consumpto, aq; ut alii uitam cum morte cito commutarent. Quod ipsum in externo igne contingere etiam obseruamus, cui si ligna uiridia crassiora densiora & copiosa subiiciantur, longo tempore suam seruabunt integritatem, priusquam ab igne consumpta superentur speciemq; propriam amittant: quod cum contingerit proprio illius pabulo deficiente, quamprimum extingueretur, nisi lignorum noua appositione repararetur. Quapropter humores cum nutritionis nostrae materiae sint, si naturalem calorem

corporis humvni seruare debent, imprimis non
 excrementitii, sed alimentales ut sint oportet.
 secundo si calorem corpusq; totum procul ab in-
 teritu sine cibo seruaturi sunt, non tenuiores fa-
 cileq; dissipabiles, sed densi & compacti esse de-
 bent, non pauci sed copiosi, non calidioris &
 siccioris temperamenti, sed frigidi & humidi
 ut sint oportet. huiusmodi autem omnium con-
 sensu erit humor pituitosus & non quicunq;, sed Quis & qualis humor sit cōue- niēs ad inediā sustinēdam.
 ille solum: qui substantia quantitate qualitate
 & ceteris conditionibus eiusmodi omnino sit,
 qualem, ad conseruandam uitam requiri depin-
 ximus. Huius internæ alimonie præsentia ple-
 raq; bruta tota hyeme nutriuntur, & ab inte-
 ritu præseruantur: Qua deinde digesta & con-
 sumpta, statutis temporibus fameſcunt, ab ocioq;
 & quiete ad consuetas motiones accedunt, & ad
 cibum ac potum iterum reuertuntur. Quod ipsum
 homini etiam contingeri quis dubitabit? si namq;
 corpus ipsius uniuersum tali perscripto humore re-
 dundans extiterit, præter id quod à nullo appet-
 tentiæ aut famis genere molestabitur, tantum e-
 tiam abest ut pro uita conseruanda quotidiano e-
 geat alimento, ut ex illius assumptione lesionem
 potius euidenter suscipiat: quod Hipp. etiam in
 Aphor. significasse uisus est, dum inquit Secūda aph. 10.

quod impura corpora quanto magis nutris tanto magis ledis. Hinc est ut quicunq. habent uentriculum repletum tali humore, nil prorsus appetunt, quia hec pars per id tempus presentem habet materiam alimenti, cui etiam calor huius partis incumbit sensim illam concoquit, & in partis substantiam uertit, Cuius inappetentia tandiu etiam perdurare solet, quoad talis humor ab interno illius calore digestus consumptusq. fuerit, aut pharmaco euacutatus. A pari in toto corpore euenire ex ratione existimandum erit, Eiusdem enim copia & presentia tolletur similiter in partibus omnibus naturalis fames, & eiusdem conuersione in substantiam partium ubiq. facta, nutritio fiet, uitaq. diu perdurabit nullo cibo extrinsecus accedente, sed hoc solo interno humore corpus restaurante, sunt præterea huiusmodi homines eisdem brutis similes, non solum in tolerando ieiunium longo tempore citra omne detrimentum, uerum etiam in agendi & non agendi aptitudine; quandoquidem per id tempus quo à cibo abstinent, segnes sunt tardi somnolenti ad motum actionesq. omnes satis inepti, calore ipsorum uidelicet à copia dicti humoris satis oppresso à glutinositate & densitate ueluti irretito, ab eiusdemq. frigiditate & humidi-

rate satis superq; obtusso, & in omnibus functi-
nibus ualde retardato, ut mirum esse minime
debeat, si illius concoctioni totus occupatus,
prestantioribus operationibus minus incumbat:

Qualis sit calor qui diuturnam inedia[m]
sustineat. Cap. 59.

Hactenus ostensum est quale esse debeat, ca-
loris naturalis conueniens pabulum, ui cuius
calor naturalis in eo fundatus, breui aut longo tē-
pore absq. nouo alimento corpus sustinere ualeat,
Nunc de calore in eo fundato & conditionibus
ipsius agendum occurrit. Calore igitur duplici ex-
istente, altero substantifico, reliquo, accidentali
seu complexionali, quod attinet ad substantificum,
considerari potest & secundum propriam naturā,
& adscititiam. Si primo modo. tunc ratione
qua substantialis, nec intensiōem aut remisio-
nem suscipiet, nec in agendo ullo unquam tempo-
re à se ipso diuersus erit. quapropter nec magis
aut minus, nec melius uel deterius aget in una
quam in alia etate. in uno uel alio loco. sed ean-
dem naturam & agendi facultatem semper &
ubiq; uniformiter retinebit. Quo modo considera-
tus calor, nullam diuersitatem continebit in ieiunii

Calor
duplex.

Calor
substan-
tialis p
se confi-
deratus
semper
est idē.

Calor
substan-
tialis
ab ex-
trinse-
co alte-
ratur.

calor su-
bstantia-
lis uari-
us est
pro uari-
etate
humidi
in quo
funda-
tur.

Calor
substan-
tialis
uari-
atur
pro
uarieta-
te quali-
tatis hu-
midi in
quo resi-
det.

tolerantia, aut uitæ longitudine & breuitate. Si
uero ab extrinseco consideretur, nempe ratione pro-
prij corporis, quod regit perficit & ad agendum
impellit, dupliciter considerari poterit, uel ra-
tione contenti, uel continentis. si ratione con-
tenti, hoc est humidi, in quo fundatur ratio-
ne huius diuersitatem suscipere potest tum à pro-
pria illius essentia, tum ab his quæ illam con-
sequuntur, à propria quidem essentia, quoniam
tale humidum prout erit radicale & primige-
nium, aut alimentale & secundarium, calo-
rem constituet modò innatum, consequenter ua-
porosum mitem blandum atq; suauem, modò
adscititium, ac proinde magis materialem &
acrem, qualis est calor iuuenum, ad difer-
rentiam caloris puerorum. si deinde consideretur
ratione consequentium essentiam, tunc uariabitur
calor in quanto & quali, in quanto quoniam
pro utriusq; humidi maiori & minori copia ca-
lor etiam substantificus euadet multus uel pau-
cus, ut in pueris calor innatus copiosus sit, ad-
scititius uero paucus, contra in adultis adscititius
erit plurimus, innatus uero in modica copia;
obquam causam fit ut pueri plurimum augeantur
Quod uero attinet ad qualitatem considerare pos-
sumus tum primas tum secundas, & utrisq;

præditum est utrumque humidum, quod ratione qua mixtum aliqua temperatura donari debet, pro cuius diuersitate calor substantialis alterationem recipit; non secus de continentibus contingit, pro quorum uaria temperatura, uario modo receptus calor substantialis, uarias & multiplices operationes exercet & manifestat. Tandem hoc ipsum humidum, cum in secundis etiam qualitatibus diuisiones patiatur, ut sit uel crassum aut tenue, purum uel impurum, densum uel rarum, compactum uel friabile. secundum singulas istas differentias idem calor substantialis multiplicem ac uarium se ostendet. Cum igitur calor substantialis non nisi ab extrinseco & ratione subiecti humidi & corporis ac affectionum consequentium multos ac uarios alterationis modos suscipiat, iure ieiunii tolerantia, & omnis producendæ uitæ ratio à dicto calore absolutè sumenda non erunt: sed potius à subiecto humido, in quo recipitur: pro cuius diuersitate in substantia quantitate qualitatibus primis & secundis, pro eiusdem denique coctione & cruditate non solum uitam corpori prebet, illiusque inædiam plurimum uel parum sustinet, uerum etiam breuiorem aut longiorem uitam producet, quemadmodum antea explicauimus.

calor substantialis uariatur a secundis qualitatibus proprii humidi

calor

calor

De causis Adiuuantibus ineditæ toleran-
tiam. Cap. 60.

Ad protrahendam uitam sine cibo non solum
concurrunt uitalia principia, qualia propo-
suimus. uerum etiam aliæ causæ adiuuantes, qua-
rum concursu internus calor non auertitur à pro-
prio humido, sed illi coniunctus manet, nulloq; ex-
trinsecus alimento accedente fouetur, & seruatur.
Hæ autem esse possunt internæ & externæ, inter
internas, priori loco occurrit temperatura totius
corporis frigida & humida, ui cuius humor pitui-
tossus & crudior in maiori copia aggregatur in ue-
nis omnibus, qui solet in corporibus omnibus tempo-
re indigentiae in probum sanguinem transmuta-
ri, & humidi radicalis consumptionem tueri. Ab
hoc n. humore crudiori frigidiori & copiosiori ca-
lor naturalis in agendo ob-
tunditur, qui in eo ue-
luti submersus in becilliter & sensim agit, ut pro-
prium pabulum cogere potius quam coquere uidea-
tur; cum itaq; ita sensim & ueluti insensibiliter
agendo digerat, mirum non est, si hoc tantum in-
terno alimento innixus calor, diutius perdurare pos-
sit. uitamq; ipsam nullo alio cibo accedente longo
tempore protraheret. hanc ob causam hyp. pronius
ticiauit quòd senes facilius ieiunium tolerant, quàm

Adinne
diā su-
stinēdā
cocure-
re etiā
alias
causas.

pueri & iuuenes, quoniam plurimum pituita
 collecta retinent, à cuius copia & frigiditate
 calor ita obrundi consuevit, ut minus efficaci-
 ter illius consumptioni incumbat. Quae pituita
 si non excrementicia sed alimentalis fuerit, Condi-
 si crudior, & non cocta, ut longa adhuc el- tiones
 laboratio supersit. Si praeterea pura ingenere suo pabuli
 extiterit, non aliis impuritatibus per mixta, si diu su-
 glutinosa & densa, non facile diuisibilis ac dis- stinen-
 sipabilis, si non in solo uentriculo redundauit- tis calo-
 rit, sed in reliquo toto corpore abundans fue- ris a-
 rit, si deniq; eam proportionem & conuenien- ctionē.
 tem mensuram cum calore habuerit, ut maior
 sit ex parte illius resistentia in sui ipsius conser-
 uatione, quam caloris agentis potestas in uali-
 de & cito absumendo, tunc nec calor ob defe-
 ctum proprii humidi resolui poterit; nec humi-
 dum ab eodem calore cito absumi, sed Ambo-
 rum mutuis actionibus & passionibus diu serua-
 tis, uita procul. à quocunq; cibo longo tempore cu-
 stodiri poterit. longe aliter se habent quicunq; Tempe-
 calidioris & siccioris temperamenti sunt, in iis ratura
 calida
 in sanguis qui generatur, & caloris pabulum & sicca
 in omnibus partibus corporis euadit, substantia omniū
 tenuior est, ac proinde facile resolubilis & con- mini-
 sumptibilis, in temperatura calidior & siccior, me iei-
 uum
 tolera-
 re.

ratione cuius temperatura calor naturalis qui in
 ea suscipitur, tantum abest ut obtundatur, &
 propriae consumptioni ualde resistat, ut potius acu-
 tior redditus, agendo & absumendo satis su-
 perq; efficax euadat; quod est in causa ut ii
 nec admodum longioris uitae esse possint, nec
 inedia citra detrimentum sustineant; sed quo-
 tidie coguntur comedere, aliter corpora ipsorum
 emaciantur, uel in febres ardentes incidunt, aut
 ad hectitas preparantur, uel deniq; sincopim
 patiuntur; postremo loco Accedunt etiam cau-
 sae externae, siue necessario occurrant, quales
 sunt quae ex uniuersa uictus ratione capiuntur,
 siue non, ut sunt medicamenta uel aromata,
 non ex ratione sed male administrata. Aer
 enim in actiuis qualitatibus frigidus in passiuis
 uero temperatior occasionem prebere potest calo-
 ri, ut non confertim & cum uehementia agat,
 sed potius placide & sensim humidum proprium
 absumat, quemadmodum etiam statuimus ser-
 pentibus & aliis plerisq; animalibus contingere,
 quae tota hyeme inmotae & absq; cibo in ca-
 uernis terrae delitescunt. Multa dicenda adhuc
 supereissent, quae ad propositum causarum genus
 attinere uidentur, qualia sunt regio caeli consti-
 tutio anni tempus, cibus potus somnus uigilia in-

Gal. 8.
 meth.
 2.

Causae
 exter-
 nae.

nanitio repletio motus quies animi accidentia
 & huiusmodi alia. sed ne à proposito scopo ni-
 mis discedere uidear, De nutritione hec dicta suffi-
 cient, Reliquum est, ut ad nutritionis modum ex-
 plicandum me conferam.

De Modo Nutritionis. Cap. 61.

Vulgata est Medicorum omnium sententia,
 nutritionis materiam, cibum & potum esse,
 Quæ in ore primum ruditer preparata, in uen-
 triculo mox recepta in chilum uertuntur. is dein-
 de ad intestina transmissus, relictis excrementis,
 secundum meliorem sui partem per meseraicas ue-
 nas in hepar attahitur, ubi nouam coctionem ex-
 pertus in sanguineam massam degenerat, Quæ
 proximior nutritionis materia existens, secundum
 propriam sensibilemque substantiam ab insito par-
 tium omnium calore attrahitur, in quibus pari-
 ter per nouam alterationem in illis factam, assi-
 milatur, & in earundem naturam restaurando
 ac nutriendo, conuertitur.

Ego uero luce naturæ & ex intus eius penetra-
 libus ductus, in eam sententiam facile deuenio, ut
 ex rationibus dicendis mihi facile persuadeam,
 Nutritionem secundum quancunq. corporis par-

Comu-
 nis opi-
 nio de
 modo
 nutri-
 tionis.

Opinio
 propria
 de mo-
 do nu-
 tritio-
 nis

tem fieri ex alimento quidem, atq. eo inter initia corporeo & sensibili. Sed à partium omnium nutriendarum calore naturali & proprio ita extenuato & eousq. subtiliato, donec uaporis speciem suscipiat, qui uapor facile ac cito ubiq; in altum corporis penetrans, ad centrum usq. partium innatarum pertingit, ut ex capillaribus uenis sub halitus forma exiens, roris modo super membrorum substantias spargatur, mox densatur agglutinatur. & singularum partium propriae essentiae & conditionibus assimilatur. Quae mea sententia cum à nemine haecenus proposita uel audita fuerit, plerisq. suspecta prima facie uideri facile poterit, Quae tamen, ne à nobis temere proposita uideatur, ut uerissimam euidenter probabo, & ex solius naturae optimis ac lucidissimis fundamentis desumptam esse, hisce rationibus sequentibus confirmabo.

Nutritionem fieri ex alimento prius in uapore extenuato. Cap. 62.

Agens
natura
le mate
riam in
qua m
agit si-

A Notioribus ergo & magis uniuersalibus exordiens suppono, Agentis naturalis munus esse materiam inquam agit, sibi similem reddere. Declarat hoc ignis qui ligna calefacit,

corrumpit, comburit, omnemq^{ue} formam destruit, ut ex tali præcedente corruptione nouam generet, igneamq^{ue} substantiam introducat, Ad cuius similitudinem internus quoq^{ue} nostri corporis calor dum circa alimentum tamq^{ue} proprium obiectum occupatur, ut sibi & toti corpori simile reddat, ipsum in primis calefacit, calefaciendo attenuat, attenuandoq^{ue} in uaporosam & spirituosam substantiam uertit, Ex cuius meliori ac utiliori portione, uniuersa corporis essentia innata restauratur. Ex tenuiori quidem & puriori calor & spiritus reintegrantur, Quod uero superest in reliquas duas partes humorosam inquam & solidam, complentes corporis essentiam, transmutatur: in quarum partium nutritione hoc tantum interest, quòd Materia, qua spirituosa calorificaq^{ue} substantia alitur, non solum ex præcedente coctione formam uaporosam & spirituosam acquisiuit, sed eandem etiam seruat, posteaquam in locum spiritus innati per nutritionem est substituta; contra uerò se habet nutritionis materia, reliquarum substantiarum, partium inquam solidarum & humorosarum. Hæc enim priusquam actu nutriat dictas partes, uaporis speciem retinet, secus per corpus uniuersum diffundi non posset, in dictis ta-

bi simili
lem fac
cere.

Ratio
prima.

Differē
tia ma-
teriæ
qua nu-
trit
spiritus
& reliq^{ue}
partes

men partibus uapor receptus & per insitam earum
uim attractus, sensim densari incipit, donec
Ratio eisdem assimiletur. Hanc ipsam interni calo=
secūda. ris nostri actionem in alimentum eiusdemq; se=
parationem in uaporem & uaporis mineram,
non solum declarat ignis solisq; calor in mate=
riam aliquam agens, illamq; assiduo & sen=
sim attenuando, & in halitum resoluendo,
sed longè adhuc magis effectus caloris in corpo=
re humano nascentes. si quidem ab assum=
pto cibo plerisque contingere solent erructa=
tiones, grauitas capitis, & in somnum (no=
bis etiam inuitis) propensio. Nec ob aliam cer=
te causam hæc omnia fiunt, nisi ob copiam ua=
porum qui ab assumpto alimento extenuato ge=
nerantur, qui si per os expellantur erructatio=
nes fiunt, si caput petant, ab eorum copia &
humiditate grauantur & humectantur ut facul=
tatibus animalibus ueluti ligatis, somno detinea=
mur; qui tandiu perdurare solet, donec, ca=
loris ui, superatis ac resolutis dictis uaporibus
Vapor ex ali- soluantur facultates, ad propriasq; functiones
mento ortus reuertantur. Cæterum sciendum quod iste ua=
duplici parte por qui ab alimento alterato excitatur, duas
consta- habet partes, quemadmodum etiam illius mi=
nera. alimentalem uidelicet & excrementiciam,

utilem & inutilem, alimentalis est benignior pars
 uaporis, quæ ob similitudinem cum nutriendi cor-
 poris essentia non solum in corpore detinetur,
 sed à singulis partibus similitudinis ratione at-
 trahitur, & in earum substantiam uertitur;
 portio uerò excrementitia tamquam dissimilis
 non solum non attrahitur, sed à dictis parti-
 bus odio potius habetur, ut à ui expultrice om-
 ni conatu separetur, & foras propellatur.
 modo sensibiliter per os uel inferius, modo in-
 sensibiliter dissoluitur per totum corporis habi-
 tum; & si contingat, ut ob caloris imbecilli-
 tatem, uel uias angustiores & obstructas, ta-
 lis uapor cohibeatur, pro illius uarietate, &
 locorum diuersitate in quibus subsistit, multa
 & uaria symptomata producere solet. dupli-
 ci ergo uapore existente, ab alimentoq; caloris
 & coctionis ui in corpore separato ex alimen-
 tali nutrietur corpus, excrementitius uero tam-
 quam inutilis sensibiliter uel insensibiliter ex-
 pelletur. Hinc rursus sudoris generatio, totiusq;
 corporis innanitio insensibili modo facta, ortum
 habent. Nam ex corporeis motibus calor no-
 stri corporis excitatus & attenuatus, maiori ratio-
 efficacia subiectam materiam extenuat, &
 corporis porositates latiores reddens, excitates

intus uapores ad corporis circumferentiam propellit, quibus ambientis ratione incrassatis & densatis, insensibiliter & per modum roris se ostendunt, & foras manifestantur, quiescente uero corpore, uel sensim & moderate commoto, uaporosa & inutilis materia insensibiliter euacuabitur. Hac tandem caloris naturalis a-

Quarta
ratio.

Etio nisi assidue fieret, & in alimentum non solum ageret, uerum etiam in uniuersam corporis essentiam spirituosam humorosam & solidam munus suum exerceret, nulla certe ratio reddi posset, de his qui bis & ter & pluries eadem die copiose comedunt nullis sedibus habitis, per octo, decem, & duodecim quandoque dies: Ubi quaeso in corpore adest loci tam ampla capacitas? quae pro tanta excrementorum copia continenda sufficere possit, atque illa, citra omnem noxam, sed integra seruata ualitudine, continere? profecto ratio omnis consentit, huic tam copioso excrementorum acceruo, conuenientem euacuationem correspondere debere, praesertim cum ab illorum copia natura grauetur. & eorundem dissimilitudine odium concitetur. Hac tamen cum pluribus interpositis diebus sensibiliter fieri minime conspiciatur, fieri tandem cogimur per halitus insensibiles continue

tinuè euacuari caloreq̃ extenuante, sensim in uapores magna ex parte resolui; qua propter ex propositis rationibus concludendum est, uerissimum hoc esse, calorem corporis humani actione quadam perpetua & proheni agere in alimentum, ipsum alterando, coquendo, attenuando, & utranq̃ illius partem Alimentalem, & excrementitiā in uaporem attollendo, ut ex alimentali intus retenta nutritio fiat, dissimilis uerò & excrementitia sensibiliter & insensibiliter per loca consueta expellatur: Quod autem nutritio aliter fieri non possit, quā alimentali parte uniuersa in halitum prius à calore extenuata, mox uerò in singulis partibus recepta paulatimq̃ coacta & densata, donec in earum substantiam fuerit conuersa, quæ sequuntur rationes facillime & clarissime demonstrabunt.

Nutritionem fieri à uapore alimenti in singulis partibus densato & in earum substantiam conuerso. Cap. 63.

Alimentum calori subiectum in uaporem extenuari, atque hunc alimentalem & excrementitium, ex dictis satis compertum esse po

Ratio
prima.

test : portionem uerò alimentalem intus derine-
ri, & ab insita partium omnium ui attrahi,
cogi, densari, & in earum substantiam uerti
probare nunc aggredior. Imprimisq; ea ratio
occurrit, quæ tum ab obiecto nutritionis, tum
à nutriendarum partium diuersitate accipitur:
Nam cibus. Verbi gratia panis, si tot corpo-
ris partibus essentia temperatura conformatione
& ceteris conditionibus seiunctis, assimilari
debet; necessarium omnino est, ipsum ante om-
nia denudari propria forma panis, & omnibus
accidentibus proprijs illam consequentibus, dimen-
sionibus inquam terminatis, temperatura pro-
pria: crassitie, duritie, figura, magnitudine,
numero, situ colligantia, colore, odore, sapore,
& quibuscumq; aliis eius generis, donec à calo-
ris naturalis ingenio, ac potestate, in communem
quandam substantiam resolutus sublimatusq;
fuerit, quæ apta nata sit, secundum quamli-
bet corporis partem informari, & limitari, ad
propriam illarum naturam, essentiam, tempe-
raturam, magnitudines, & ceteras omnes il-
lius proprietates ita ut in osse, materia illa ge-
nerica, & informis recepta, transmutetur in
osseam substantiam: acquirendo simul omnia os-
sis accidentia, in duritie lenitate densitate tem-

peratura albedine & reliquis ; in nervis pariter uenis arteriis carne, & aliis sigillatim suscepta, ab insito & proprio eorum calore informari debet specificis ac propriis formis, cum omnibus propriis accidentibus consequentibus. Nec aliter certæ idem numero panis posset tot partium corporis formas speciales, & propria accidentia recipere, nisi ad genericam quandam substantiam prius resolveretur, quæ ad similitudinem materie primæ ita sit omni forma spoliata, & omnibus dimensionibus definitis, unâ cum propriis qualitatibus tum primis tum secundis priuata, ut aptitudinem habeat ad quamcunq; formam indifferenter, & ad omnia pariter accidentia talem formam consequentia. Non secus ac contingit in arte factis. Nam cæra quamdiu subiecta est formæ Iouis aut Mercurii, & illarum pariter accidentibus propriis, nunquam aliis formis, & propriis accidentibus subiici poterit, At forma peculiari, unâ cum suis accidentibus corruptis, statim acquirit genericam & communem quandam materie rationem, beneficio cuius aptitudinem acquirit ad quamlibet formam suscipiendam, sigilliq; figuram patiendam. Hoc ipsum omnino fieri de alimento, & partibus nutriendis cogi-

Annalogia.

tandum est ; Quæ partēs cum essentia , & propria constitutione diuersæ ad inuicem omnes sint , tot sigilla distincta esse uidentur.

Quæ alimentum perueniens , si in earum substantiam uerti debet , ac ueluti à totidem diuersis sigillis informari, omnibus & singulis spoliatum esse oportet . Nec secus aptum foret , in tot partium diuersitates transformari . Quæ alimenti corruptio , & in corporis principia resolutio , uisoliis interni opificis fieri potest, qui procul ab omni errore in alimentum agens , non solum ipsum corrumpit, & ab excrementis depurat , uerum etiam eo usq; subtiliat, ut ab omni forma sensibili illud denudando, ad halituosam & insensibilem resoluat atq; sublimet ; Quæ postmodum à proprio nutriendarum partium calore , in corpus sensibile uertitur, Rorisq; modo per membrorum substantias in primis spargitur, mox densatur, agglutinatur, & omnino tandem illis asfimilatur.

Obiectiones quæ propositum nutritio-
nis modum euertere posse ui-
detur. Cap. 64.

SED non me latet , hoc loco plerosq; mira-
ri posse , quomodo cibaria , præsertim quæ so-

lidioris substantiæ sunt, ab interno calore nostro
 usq; adeo pati possint, ut in uaporem extenua- Obie-
 ri ualeant, cum ab igneo calore alioquin robu- tio. 1.
 stissimo illud uix fieri posse uideatur. Præterea Obie-
 hoc concesso, alia maior adhuc difficultas emer- tio. 2.
 gere uidetur, eaq; est, quomodo à simili nutri-
 tio tunc fieret. Nam corporis nostri uniuersa es-
 sentia cum triplici substantia constet, solida hu-
 morosa & spiritiuosa, istis pariter alimentum
 correspondere debet. At si in halitum uertitur,
 ex halituq; nutritio fiat, substantia tantum spi-
 rituosa, cui est persimilis conseruabitur; secun-
 dum uero partem solidam & humorosam cor-
 pus nutritione destitutum maneret. Adhuc ma- Obie-
 gis difficultas augetur de nutritione ossium, quæ tio. 3.
 cum terrestres ac durissime substantiæ sint, fie-
 ri ullo modo posse uidetur, ut ex hoc halitu
 & substantia adeo tenuissima & rarissima nu-
 triri possint, præsertim cum ex omnium me-
 dicorum communi consensu hætenus constitu-
 tum habeatur, ossa non nisi à consimili sub-
 stantia terrestriori conseruari:

10
Solutiones ad proposita obiecta
Cap. 65.

Propositis difficultatibus & plerisq; aliis ut
satisfaciam, non ad authoritates confugiam,
sed ex propositæ rei natura imprimis, deinde ex
sensatis solutio omnis petenda erit; imprimis si
conspicua nobis fuerit summa ac pæne incredi-
bilis caloris naturalis in agendo potestas, non
tam facile dubitabimus, quin cibus ab hoc eodem
calore in uaporem extenuari non possit, cum
longe maiora præstare ualeat, atq; hæc, non quia
calidus, sed per internam reconditamq; illius
naturam, unde omnis eius actiuitas, & in ope-
rando efficacia ducuntur; hac innixa pleraq; bru-
ta, duriores etiam lapillos & metalla extenua-
re, & superare posse uidentur, testantur hoc au-
cule multe, & longè magis struciocamellus qui
ferrum etiam aterit & concoquit. Quæ sanè
operatio ab elementalī calore prodire ullo mo-
do potest, quia leo calidior cum sit, faci-
lius posset illa præstare, præterea huiusmodi
calor elementalis, omnino igneus esse deberet,
at huius caloris præsentia non magis ferrum
uinci, quam uentriculus in quo suscipitur, uri
deberet; quapropter tante actionis auctor prin-

Caloris
natura-
lis ma-
gnauis.

cipalis calor erit naturalis & substantificus, cui tamen in quolibet mixto elementalis famulatur :

Lapides metalla & plantas ex uaporibus generari augeri & nutriri.

Cap. 66.

R Eliquas etiam dubitationes propositas, ple-
 raque alia naturæ opera dirimere facile po-
 terunt; imprimis si lapidum ac metallorum ge-
 nerationem consideremus, non aliunde certe origi-
 nem habent, quam ex uaporibus, & terre spi-
 ritibus in illius centro ab interno calore excita-
 tis coagulatis & densatis; Non possent autem
 ex dictis uaporibus metalla generari, nisi in
 eisdem uniuersa metallorum essentia corporea con-
 tineretur, ac proinde pars solidior & terrestrior,
 pars tenuissima & magis spirituosissima, & pars
 media & humorosa; imò si in effectibus sem-
 per causæ relucet, concludendum pariter erit,
 in eadem materia uaporosa non solum contineri
 tria principia corporum metallorum omnium, sed
 etiam tali mensura in eorum generatione pro-
 portionari, qualem in productis metallis ad esse
 obseruamus, ac proinde in uapore isto metallorum

Solutio
 secūde
 & ter-
 tiæ dif-
 ficulta-
 tis.

Ratio
 prima.

Arist. i
 Meteo.

Ratio
 secūda.

22
pars solidior & terrestrior longe lateq; superabit
aqueam seu humorosam, & adhuc magis spi-
rituosam, quemadmodum & ipsorum dissolutio
in sua hac principia clare demonstrat. Et que-
madmodum ex his uaporibus generantur metal-
la, ex eisdem pariter assiduo & sensim coagu-
latis augmentum desumunt, & modo suo nu-
triantur; ex quibus enim res generantur ex
eisdem pariter augentur & nutriuntur.

Hoc idem longe euidentiùs confirmant planta-
rum omnium sponte nascentium generatio nutri-
tio & auctio, Quarum origo (omnium philoso-
phantium consensu) non aliunde habetur quam ex
eisdem terræ uaporibus benignioribus ac dulcio-
ribus, in quos agens uitale principium, quo ter-
ra uniuersa perfusa est, hanc & illum plan-
tam sibi fabricat, magnitudine numero figura
ac cæteris materiæ conditionibus insignitam, qui-
bus certè ornari minime posset, nisi instar ma-
teriae primæ in eisdem non delitescerent, tum
generandarum plantarum tota essentia, tum etiam
illa omnia, quæ huiusmodi essentiam consequi
consueuere, determinata inquam figura & ma-
gnitudo partium definitus numerus, situs, odores
calores sapes, & cætera omnia nostris sensi-
bus obuias. At modo quodam indefinito & inde-
terminato

Ratio
tertia.

terminato, prout naturæ materiæ primæ conuenit. Ad cuius similitudinem figulus etiam agens in massam terræ rudem atque informem, Anna-
per scientiam quam in se continet, uaria uasa logio.
ex illa conformat, secundum uarios ac diuer-
sos usus, ad quos singula efficit atque figu-
rat: Planta itaque cum ex dictis terræ ua-
poribus generentur. quid mirum, si ex eis-
dem pariter auctiōem & nutritionem susci-
pant, trahentibus radicibus à terra succum dul-
ciorem sub halitus specie, qui deinde per uni-
uersam substantiam plantæ diffusus, caloris in-
siti ui densatur coagulatur & in duram ligni
essentiam uertitur. Hoc ipsum affirmari, e-
tiam potest de plantis ex iactis seminibus or-
tis, quarum generatio tantum abest, ut à semi-
ne illo materiali & sensibili prodeat, ut nisi
prius corrumpatur, nulla planta ex eo genera-
ri possit, in tali enim semine materiali tam-
quam in cortice uitale principium delitescit, in
eodemq; copiosius continetur, quam in cæteris
partibus plantæ, ubi etiam diu custoditur. ut
sua terræ demandatum similem plantam pro-
ducere possit; quod contingit quando à terra to-
tum materiale semen corrumpitur, & uitale
principium in illo irretitum ueluti à compedi-

Quarta
ratio.

bus soluitur; solisq; principiis corporis insensibi-
libus alligatum permanet. à quibus etiam ita li-
mitatur, ut ex terræ uisceribus tenuissimos ha-
litus attrahat, quos sensim densando, nouum
corpus sensibile sibi fabricat, & secundum do-
na officia insitasq; sibi proprietates conformat,
plantam uidelicet generando, illi prorsus simi-
lem à qua iamdiu originem habuerat. Qua-
propter cum eadem communiaq; sint generatio-
nis nutritionis & auctioris principia, iure plan-
ta omnes ut ex terræ uaporibus generantur, ita
ex eisdem nutriuntur, & augebuntur: cete-
rum illud animaduertendum est, quod licet ui-
uentia omnia, ex illis alimoniam capiant, ex
quibus sunt genita, non tamen singula ex ea-
dem materia aluntur, ex qua & in qua orta
sunt; sed hoc illis solum contingit, quacunque
in genere uiuentium imperfectiora sunt; hac ra-
tione uegetabilia uiuentium omnium infima, &
locali motione carentia, ab eadem terra à qua
ortum habuere & cui semper sunt affixa,
alimentum continuè exigunt; pleraq; etiam ani-
malia, more plantarum, aliunde alimentum
non desumunt, quàm ex illa subiecta materia,
ex qua genita fuere; qualia sunt multa anima-
lia ex putri materia orta, quæ licet localiter

moueantur , quia tamen ad illud robur non per-
 uenerunt , ut pro arbitrio alimentum ubiq; que-
 rere & sumere possint , ideo ab eadem mate-
 ria à qua originem habuerunt , alimoniam e-
 tiam quærunt , hac ratione uermes cæno uescun-
 tur , erruce folijs in quibus genita sunt , mu-
 sciliones pariter uino conseruantur . perfectiora
 uerò uiuentia , quæ non solum sponte naturæ
 quàm ex cohitu genita sunt . ex plerisque alijs
 materijs specie etiam differentibus alimentum
 capiunt : Quibus tamen omnibus id commune
 est , ut ex parte puriori tenuiori & halitiosa
 semper nutriantur : quemadmodum etiam ex
 hac ipsa generatur . Quam eandem ueritatem
 infallibilis quoque ueritas proprio ore confirmans,
 inquit; quod granum frumenti nisi mortuum fue-
 rit, ipsum solum manet , hoc est quamdiu uitale
 principium i grano frumeti materialis reconditum
 ita ligatum manet in eo corpore , sensibilemque
 corporis uestem retinet , ipsum solum manet .
 At si mortuum fuerit , nouam plantam germi-
 nabit, & multum fructum emittet : quod con-
 tingit, quando corporea illa & uisibilis frumenti
 moles corrumpitur, internusque opifex in ea delite-
 scens à uinculis sensibilis corporis soluitur , insensi-
 bilibusque futuri corporis principiis unitum perma-

12
net; quibus mediantibus nouum corpus sibi fabri-
cat, eisdem conditionibus et proprietatibus illi
plantæ omnino simile, à qua originem habuit;
quod omne facit ac perficit, alimentum ex terra
uiscentibus attrahendo sub habitus specie, et se-
cundum deffinita principia corporis eorumq; de-
terminatam temperaturam plantam priori simi-
lem componendo producit.

Animalia omnia ex uaporibus generari
eisdemq; augeri & nutriri, Cap. 66.

Quinta
ratio.

Anima-
lium ge-
neratio
ex uapo-
re fieri.

A Metallis ad plantas ascendimus, nunc à
plantis ad animalia perueniamus, et simi-
liter ostendamus, quod eorum generatio sicut ex
principiis spiritualibus constat, ita ex eisdem
densatis et agglutinatis, nutritio auctio imò et
seminis regeneratio prodibunt. Quod manife-
stum in omnibus fiet, si discurremus in anima-
libus genitis tum ex putri materia, tum ex præ-
cedenti semine conceptis, et in lucem editis.
Nam quæ ex putredine procreantur, à commu-
ni agente principaliter fiunt, in quo formæ ac
formarum omnium gradus huius sensibilis mun-
di modo insensibili delitescunt. Quod agens dum

communicatur mundo huic sensibili & corpo- Arist. 2.
reo, uario modo & ubiq; sensibiliter se ostendit, de ge-
pro uarietate principiorum corporis, quæ assumit, neratio
& à quibus illius actio omnis limitatur, ad mal. 3.
unius determinati indiuidui generationem, ut
in lutum uel fimum agens, tamquam in ma-
teriam secundam omnium abiectissimam & in
fimam, non tamen hoc uitali principio omnino
destitutam, uariis modis alterat & corrumpit,
donec insitum & proprium principium eius ui-
tale excitetur ad propriam operationem obeun-
dam, quod associatum cum sit corpori, & eius
deffinitis principiis, peculiari etiam tempera-
tura præditis, si eam dictorum principiorum
mixturem dispositionem confluentiam & conspi-
rationem inuenerit, ratione cuius operando omnis
eius actio dirigatur ad constitutionem corporis
aptitudinem habentis ad suscipiendum actum
uegetandi, producet plantam, si ad actum sen-
tiendi, producet animal, atq; hoc uariis gene-
ris, pro diuersa dispositione & capacitate prin-
cipiorum corporis, & mixturem eorundem, modo
ad actum uegetandi suscipiendum, modo sentien-
di, hæc ergo & similia uiuentia, quæ nullo semi-
ne præcedente generantur, plane ostendunt prin-
cipia generationis ipsorum sensum omnem subter

.a. fl. A
 -38 3b
 ois. 100
 -100 100
 .-2. 100

Sexta
 ratio
 sumpta
 ex ani-
 malib.
 genitis
 ex femi-
 ne.

Anna-
 logia.

Confir-
 matio
 ex Aris.

fugere, ex quorum tamen coagulatione & den-
 satione ab interno opifice factis, sensibilia corpo-
 ra fiunt, quorum pariter nutritio & auctio ex
 eiusdem luti ac finti benignioribus halitibus attra-
 ctis, & densatis nutriuntur augentur, & in ui-
 ta seruantur. Hoc ipsum adhuc longe magis affir-
 mandum uidetur de perfectioribus animalibus,
 qualia sunt, quæ ex presistente semine fiunt, ut
 pote illa in quorum materiali & sensibili semine
 latenter custoditur uitale principium totius gene-
 rationis auctor. Quod semen in utero matricis su-
 sceptrum, ad similitudinem grani frumenti in
 terra proiecti. Ab interno calore uteri altera-
 tur, & ueluti corrumpitur, ex qua corruptio-
 ne internus illius opifex excitatur, & à vincu-
 lis corporei & sensibilis seminis soluitur, uni-
 tus tamen semper manet, cum principiis corpo-
 ris generandi, atq; istis spiritualibus, & hali-
 tuosis, à quorum certa & determinata mixtio-
 nis mensura, ac temperie in agendo limiratur,
 ut illis innixus tale corpus sibi fabricet ex hali-
 tibus purioris sanguinis, quos attrahit densat &
 agglutinat, quale illud erat, unde decisum fue-
 rat. Hoc in fallor uoluit etiam Arist. 2. de ge-
 neratione animalium cap. 20. quando statuit,
 quod in generatione quæ in utero fit, corpus se

minis recedit, intelligendo de corpore illo mate-
 rialī & sensibili, remanet autem semen forma-
 le, sed coniunctum, cum principiis insensibili-
 bus corporis generandi, quibus denudari ullo
 modo potest; cum sit agens materiale, sed iuxta
 eorum mixtionem & mixtionis dispositionem,
 & conditionem, internus opifex operatur, at-
 trahendo .s. alimentum sub halitus specie, &
 principiis futuri corporis simile, quibus semper
 coniungitur, ex quorum densatione sensim facta,
 corpus fit imprimis sensibile, assidue deinde so-
 lidius euadit, ut quanto magis recedit à di-
 ctis generationis principiis, tanto corpus acqui-
 ramus solidius ac densius; Hinc etiam colligen-
 dum est, quod *Aristo.* statuens semen concur-
 rere ad generationem, ut principium actiuum,
 Mestruum uero sanguinem ut principium pas-
 siuum, per principium actiuum non intelligit pu-
 ram formam, seu uitale principium ob omni ma-
 teria seiunctum, sed tantum separatam à mate-
 ria illa seminali corporea & sensibili, coniun-
 ctum autem cum substantia quadam corporea
 sed insensibili, sine cuius copula huiusmodi agens
 materiale non esset, ac proinde generando à nul-
 lo terminari posset ad productionem proprii ac
 definiti corporis, & illi simile unde decisum fue-

locus
Arist.
 explica-
 tur.

Anna
logia.

ratio & propterea se ipsum magis declarans Arist.
inquit, quod semen se habet instar coaguli, quod
lacti permixtum, illi prebet coagulationis princi-
pium pars autem lactis & corporis non euadit,
sed hoc munere perfuncto, ociosum permanet.
Quod dictum intelligere oportet de coagulo ma-
teriali, & sensibili, totum enim quod in coagu-
lo oculis conspiciamus, corpus est inutile & sterile,
quod autem in illo delitescit tamquam in cortice,
sola ratione comprehendimus, quale est ipsum
agens, in quo solo coagulandi vis continetur: hoc
tamen agens ratione qua materiale est, cum absq[ue]
materia nec subsistere nec agere possit, ideo con-
cludendum est quod seipsum comunicans lacti
coagulando, semper unitum coniunctumq[ue] ma-
neat cum propriis principiis corporeis complexio-
natis, sensum tamen nostrum effugientibus, qui-
bus unquam spoliatur, sed illa secum etiam re-
tinet in lacte coagulato, solumq[ue] recedit moles il-
la sensibilis corporis, quæ in agendo est potius
impedimento, quàm iuamento, potius sterilis,
quàm fecunda. illud solum præstans, quod ipsum
illesum ab externis iniurijs custodit non secus
ac cortices ipsa semina. Confirmari euidentius po-
test proposita ueritas, ratione sumpta à quibus-
dam animalibus, quæ simul coeunt citra alicu-

ius

Alia
ratio.

ius sensibilis ac materialis seminis emissionem, cuiusmodi sunt anguille & serpentes & pleraq. alia insecta animalia, quae solis frictionibus & mutuo quodam contactu, semen comunicant sub specie haultus insensibilis, in quo halitu formale semen continetur, & ab eiusdem certa mixtione & temperatura deffinitur ad generationem determinati indiuidui, nec aliter generatio fieri posset. Hunc naturae progressum ut ex spiritibus densatis corpora nascantur, & uicissim ex corporibus extenuatis spiritus fiant, generatio circularis eorum quae in magno mundo oriuntur, clare ostendit, si quidem ex uaporibus terrae, ui radiorum solarium separatis, & ad mediam aeris regionem tanquam in nouam generationis officinam sublatis, nouam alterationem accipientibus per densationem in pluuiam conuersio fit haec rursus terra ueluti pregnans, ab eodem coelesti calore denuo extenuatur, & in uaporem rursus reuersa, nouam pluuiam generandi occasionem prebet. Ad cuius similitudinem homo pariter tanquam mundus quidam paruus se habet, cuius calor in alimentum agens, ipsum subtiliat, & in uaporosam substantiam extenuat, cuius melior ac benignior portio à singulis partibus attrahitur, &

Arist. 1.
de generatione animal.
cap. 6.

Alia ratio.

Analogia.

170
ab earum insita ui densatur agglutinatur & in
substantiam uertitur. Altera uerò pars nutritioni
inepta, relinquitur, & tanquam conseruationi
inutilis secermitur, & extra corpus propellitur;
uaporossa quidem per insensibilem transpiratio-
nem, corpulentior uerò & terrestrior per con-
stituta naturæ loca sensibilibus expurgantur;
ceterum illud interest inter densationem ua-
porum ex quibus generatur pluuia, & eorum
ex quibus in corpore humano corpus seruatur,
quoniam licet utrobiq; eadem & communis sit
effe&rix causa generationis uaporum, calor uide-
licet, differunt tamen in causa densandi, quia
in magno mundo densantur à frigido, in ho-
mine uerò potius à calido. & non à calido sim-
pliciter sed à calore proprio mixti secundum
quamlibet parte corporis.

In omni co&ione alimentum uertitur in ha-
litum nutritionis gratia. Cap. 67.

SI Alimentum nutrire non potest, nisi ui
caloris in uaporosam substantiam prius uer-
tatur, hinc sequi necessario uidetur, huiusmodi al-
terationem fieri debere in quacunq; co&ione,
quarum finis alius non est, quam ipsa nutritio.

sicut discurrendo per quamlibet coctionem conspici-
 cum esse poterit, imprimis. Quo attinet ad pri-
 mam concoctionem, quæ in uentriculo cœlebra-
 tur: ex antea dictis satis superq̃ patet, quòd
 alimentum in uentriculo receptum, & primæ
 coctioni subiectum, à proprio illius calore non so-
 lum in chilum degenerat, sed toto coctionis
 tempore in halitus extenuatur, atq̃ hos partim
 excrementicios, qui intus detenti tumidum red-
 dunt uentric. uel caput replent, partim alimen-
 tales, quorum presentia appetentia animalis tol-
 litur, & ex eisdem densatis uniuersa uentricu-
 li substantia nutritur; Neq̃ illud ob stare ullo
 modo debet, fieri minime posse, ut ex alimen-
 to in uentric. recepto, tam cito omnis appeten-
 tia desinat; cum tam breui temporis interuallo
 coctio hæc absolui posse non uideatur; Quam uis
 enim uerissimum hoc sit, huiusce coctionis inte-
 gritatem longiori tempore egere quam ablatio ani-
 malis appetentiæ preferat. Non propterea ne-
 gandum est, quin ea alteratio breui fieri nequeat,
 quæ pro tollenda animali appetentia sufficiat.
 Quod rei euentus plane declarat, ipsaq̃ quoti-
 diana experientia aperte docet. Accedit &
 Auic. auctoritas in trac. de humorum genera-
 tione, ubi habet quod cibus in ore sumptus, co-

Ventri-
 culum
 nutriti
 ex hali-
 tu.

Obie-
 ctio.

Solu-
 tio.

Auic.
 prima
 primi
 doctri-
 na quin-
 ta.

80
Etionem aliquam quasi momento recipit, ratione cuius mutationis nouam uim etiam acquirit, quam ante masticationem minime retinebat, ergo hic ipse cibus ita in ore contritus & paratus, in uentriculo pariter susceptus, longe maiorem ac citiorem alterationem suscipere aptus erit; ratione cuius nouam proprietatem acquirens, facile poterit omnem animalem appetentiam extinguere; ut in se ipso quilibet etiam experitur, Ex cuius rei tam euidentissimo euentu, non propterea affirmatum uelim, hanc quasi subitanam animalis appetentiae ablationem, adhuc esse legitimam ac integram huius primae coctionis & nutritionis huius partis argumentum; Sed potius ex illius qualitatis cognatione, & cum dicta facultate conuenientia, ea oritur oblectatio & satietas, quae nutritionis est amula. Ex cuius deinde obiecti ulteriori elaboratione subsequente, uera etiam nutritio succedit; quo tempore, simul cum animali appetentia, naturalis etiam sequitur.

Alia ratio. Praeterea si uenterculus non nutriretur exhalitu cibi & chili in ipso existentium, ergo nutrirī deberet ex halitu sanguinis, quod minime necessarium est; quia tunc sequeretur, quod existente copioso sanguine in corpore nostro, nulla appetentia tunc fieri deberet, quod est falsum, tum corpo-

ra pletorica appetant & multum comedant.

Accedit etiam, quòd cibus cum in chilum uersus est in uentriculo, & chilus in sanguinem in hepa-

Alia ratio.

te, hoc tempore uenterculus nihil prorsus appetere deberet, cum hoc potissimum tempore adsit &

presens sit idonea pro uentriculo nutriendo mate-

ria; Quo tamen tempore, potissimum solet noua

appetentia excitari, quòd euidentius inditium esse po-

test. chilum & non sanguinem ipsi uentriculo sub-

ministrare alimentum. Nec propterea negaue-

rim, quòd tempore indigentiae, uenterculus non nu-

triat etiam sanguine, atq. hoc magis puitoso,

ob quam causam hec pars plerisq. uenulis refer-

ta esse debuit: ut pro necessitate alimentum san-

guineum ab hepate attrahere posset. Cui sententiae

conciliator etiam consentire uidetur, qui differen-

tia 113 proponens rationem conseruandae uitae per

alimenta, inquit, uitam conseruari per restauratio-

nem deperditi à calore naturali factam, transmu-

tante alimentum, & in halitum conuertente; qui

deinde halitus in singula quaq. parte densatus, in

earum substantiam uertitur. Arist. quin etiam

eidem ad stipulatur, qui secundo meteor Cap. 2.

reddens causam salsedinis maris, inquit, quòd si

cut in magno mundo quicquid in mare est dul-

cis & potabilis aquae, calore solis extenuatur in

Ventri-
culum
nutriri
sanguine
tempo-
re indi-
gentiae.

Confir-
matio
ex au-
thorita-
te.

Confir-
matio
ex A-
rist.

22
 uaporem primò, mox uerò per condensationem, ua-
 por ille conuertitur in pluuiam, pars uero salsa &
 terrestrior ob grauitatem deorsum permanet. A
 pari inquit Arist. contingit in animali, in quo at-
 trahitur ab alimento ui caloris succus dulcis &
 alimentalis specie cuiusdam halitus, quo singule
 partes pro sua quaq; natura nutriuntur, separatis
 & relictis excrementis salsis & amaris ad nutri-
 tionem ineptis; Quicquid uero alimenti superest
 post uentriculi nutritionem, secundæ coctionis ma-
 teria euadit, in quâ pariter agens calor naturalis
 & proprius hepatis, illam attenuat & in ua-
 pore sensim attollit, cuius meliorem partem &
 futuræ nutritioni idoneam ad se trahit, & re-
 lictis in intestinis terrestrioribus excrementis ue-
 narum meseraicarum interuentu in totam hepa-
 tis substantiam rapit atq; distribuit; ubi pau-
 latim densatus, in proprii uisceris essentiam uer-
 titur. Quod uero post huius uisceris nutritionem
 superest in massam quandam humorosam de ge-
 nerat, quæ tertiæ coctionis ac proinde reliqua-
 rum partium omnium nutriendarum est conue-
 niens materia, Cuius benignior & alimenta-
 lis portio, à partium omnium infuso calore tra-
 hitur, excrementitia uero & nutritioni inepta
 relinquitur, & in aquositate atq; utranq; bilem

Hepar
 per se-
 cundū
 coc.
 nutrir
 ex hali-
 tu.

Partes
 omnes
 corpo-
 ris per
 tertiā
 coctio-
 nem ha-
 litu nu-
 triun-
 tur.

separatur, quæ tanquam excrementa in propriis
 receptaculis recipiuntur. Quibus succis ita depu-
 ratis, singula pars propria conseruationi semper in-
 cumbens, portionem sibi similem trahit, idq. a-
 git mediantibus uenis non solum maioribus & mi-
 noribus sed minimis & capilaribus & insensibi-
 libus; in quo transitu materia ista assiduam al-
 erationem & maiorem subtriliationem semper re-
 cipit, uisq. propositis semper se accomodat, ut in
 uenis amplis crassiori modo contineatur, in par-
 uis minorem crassitiem seruet, in minimis capil-
 laribus & insensibilibus, paulatim ad insensi-
 bilem extenuationem sublimetur; quæ super mem-
 brorum substantias roris modo spargitur, deinde
 densatur agglutinatur, & partibus omnino asimi-
 latur in qua pariter tertia coctione per aliorum
 excrementorum nouam separationem, maiorem
 depurationem acquirit, & loco deperditi aptis-
 sime ubiq. se accomodat, & substituitur; ut
 hinc haud satis mirari quisq. possit, quo ingenio
 tenuissima illa ac rotida substantia post partium
 nutritionem, tam eterroganeam atq. multiplicem
 se ostendat, ex partibus inquam alimentalibus
 & excrementitiis, ex spiritualibus & ualde ma-
 terialibus compositam, Nam penes portionem
 alimentalem, non solum in spirituosam substan-

riam uerum etiam in solidiora membra conuer-
 tur : secundum excrementiciam non modo per
 halitus insensibiliter sed etiam per sudorem atq;
 sorditiem sensibiliter propellitur, imò etiam in pil-
 los unguis degenerat : Ut ex dictis satis su-
 perq; constet, eandem subiectam materiam quam
 per alimento accipimus, ab uno & eodem calore
 in diuersis partibus corporis multiformem fieri,
 & per quandam circulationem modo in spiri-
 tum sublimari, & spiritum in corpus uicissim
 conueri, in singulisq; coctionibus hoc modo
 alterari. Ut ingestus cibus sit materia chilo.
 chilos est materia tum crassiorum excremento-
 rum, qua in intestinis relinquuntur, tum hali-
 tus ab hepate attracti, & in sanguinem conden-
 sati. sanguis pariter post utriusq; bilis ac serosi-
 tatis separationem, in puriorem halitum ac spi-
 ritum ascendit, ut denuo ipse condensetur non so-
 lum in roridam substantiam, sed etiam in par-
 tium omnium essentiam, excrementis tamen sepa-
 ratis, & non solum insensibiliter, atq; etiam
 per sudorem & sorditiem expulsis, uerum etiam
 in pilos unguis, imò squamas & cornua in qui-
 busdam brutis transformatis. Hinc facile col-
 ligi solutio poterit, Ad uulgatam illam medi-
 corum omnium ac philosophorum questionem

Solutio
 questio-
 nis an
 coctio
 fiat in
 crassan-
 do.

An

*An .s. concoctio increſcendo uel attenuando pro-
cedat quoniam ſi pro termino capiatur , cum
finis coctionis ſit Nutritio, & Nutritio alimen-
ti conuerſio ſit in ſubſtantiam nutriri, hac ratione
increſcendo procedet ; Si uerò capiatur prouia, at-
tenuando potius fiet quia dum materia coquitur p
ſeparationem partium inutilium , ſemper acqui-
rit maiorem depurationem , ut in ſpiritum uſq;
deducatur ex cuius deinde denſatione ſolida
omnia corporis tandem nutriuntur.*

*De Aliis rationibus ex ſubiecto & uiiis de
ſumptis quibus noſtra ſententia de mo-
do nutritionis cōfirmatur. Cap. 67.*

*A*D Nutritionem non ſolum concurrit ma-
teria alimentalis ut principalis , ſed concur-
rant etiam partes omnes noſtri corporis , tam-
quam ſubiecta , quibus nutritio conuenit, & qua-
rum gratia alimentum concoquitur , & prate-
rea etiam *Via* per quas materia mouetur, &
per partes omnes diſtribuitur ; concurruntq; ut
cauſæ ſine quibus nutritio fieri non poteſt, circa
quas ut prætermittam longitudinem & breuita-
tem earum, conſidero diſtillationem & angu-
ſtiam rectitudinem & obliquitatem , Quo ad

Ad Nu-
tritio-
nē qua
concu-
rant.

latas pertinent de his nulla contingit difficultas, quod alimentum per has sensibilibiter deduci potest, quales sunt uena caua, uena porta, & reliquæ omnes his continuæ tum maiores tum minores, quæ ut cauitates habent sensibiles, ita per easdem etiam materia sensibilis sensibilibiter fluere

Alia ratio de sumpta ex uiarum angustia. potest; si uero angustiores respiciam, quarum meatibus ullo sensui obiciuntur, uix mente concipere possum per has sensibilem materiam permeare, et si permeat, quin obstructions non efficiat, & obstruendo nutritionem non impediat; at si dixerimus quod sanguis in has uias angustissimas delatus, spiritalis euadit, statim difficultas omnis cessabit; præterea si sanguis in hepate elaboratus, & per secundam hanc coctionem purior

Alia ratio. & subtilior factus, uenas iecoris obstruit, & subiectarum etiam partium, quæ paulo latiores sunt, unde febres & inflammationes contingunt, quanto magis cogitandum erit, in angustioribus uenis hoc contingere posse? quales sunt tum plures alie quæ ad partes pertingunt, tum etiam mescæ raices quæ potissimum obstructione corripientur,

Alia ratio ex uenarum obliquitate sumpta. quia per has chilosa materia fluere debet, quæ longe crassior est ipso sanguine, cum illa unicam tantum coctionem, sanguis uerò duplicem experitus sit. Augetur adhuc hec nostra ratio desum-

pro fundamento ex dictarum uenarum obliquitate, quæ rectâ non incedunt, sed potius obliq̃, non enim earum oscula rectis lineis porriguntur ad uentriculum, & intestinorum cauitates; sed ualde obliq̃, & tortuose per substantiam uentriculi intestinorum & mesenterii sunt disseminatæ, ut certè tam crassum succum, qualis est chylus attrahere posse ullo modo uideantur; at sub alia specie, halitus uidelicet, & uaporis, minime repugnabit. Præterea quid de illarum partium nutritione dicendum erit? ad quas uenarum ora non terminantur, sed potius inter unam atq̃ alteram uenam interiacent; quomodo quæso tales partes à uenis trahere alimentum sanguineum poterunt? dicere non possumus, quod sanguis secundum propriam substantiam extrauenetur, quia tunc ingrumum conuersus putresceret; cum deinde partes ista nutritione non destituantur, & nutritionis materia alia non sit quam sanguis ipse, fateri cogimur, quòd sanguis inuenis existens, à calore interno tum uenarum tum partium nutriendarum subtilietur in uaporem, & sub uaporis forma resudet per tunicas uenarum, hoc quo modo ab attractrice innanitarum partium in substantiam attrahitur ibiq̃ densatur cogitur & assimilatur; Tan

Alia ratio.

Alia ra-
tio ab
ossum
& me-
dularū
nutri-
tiōe ac-
cepta.

dem est difficultas ut per angustissimas uenas
materia chilosa & sanguinea propria seuata specie
& citra illarum obstructionem permeare possint, si
ubi nullæ sunt uia, ut inter unā & alterā uenā tran-
situs impossibilis redditur, nisi in halitum extenua-
tio fiat, Quid queso de ossum nutritione cogi-
tandum nobis relinquetur? & de illis potissimum
quæ insignis crassitudinis extant? Quid deniq;
de medullis in centro ipsorum reconditis? hæc. n.
omnia propria nutritione non destituuntur, ut
eorum auctio declarat. nulla tamen uia adest
uel imaginari à nobis potest, per quam alimen-
tum non dixerim tantum sensibile, imò etiam
insensibile pertraasire ualeat: Huic enim durissi-
mæ densissimæ ac crassimæ substantiæ, cuiuscunq;
materiæ penetratio omnino repugnare uidetur,
ut propterea uelimus aut nolimus fateri coga-
mur, ossum ac medullarum alimentum, non
modo in spiritum, sed usq; adeo subtilissimum
sublimari, ut tantæ illius tenuitati, nec uena-
rum angustia obsistat, non uiarum absentia impe-
diat, non ossum densitas & crassities insignes
repugnent, quin p eorum uniuersam substantiam
non se difundat, & ad centrum reconditasq; me-
dullas non penetret: à quarum partium calore
naturali & proprio, ita densatur, ut nedum

medullis nutriendo assimiletur; sed quod mirum est, ossibus etiam ipsis in soliditate ac cæteris eorum conditionibus, mirabiliter coequatur. Atq; hæc qualiacunq; sint de uita & conseruationis ratione dicta sufficiant; in qua tractatione etiam si contra communem philosophorum ac medicorum sententias multa protulerim, sciat tamen candidus lector, me non contradicendi studio, sed animi mei innata quadam sinceritate, soliusq; ueritatis amore omnia enunciasse, & conscripsisse; interim, soli deo honor & gloria. Patauii. 1582. Sexto idus Martii.

Cum Licentia Superiorum.

INDEX CAPITVM.

De Tribus supremis naturæ muneribus	Cap. 1.
De Essentia Nutritionis	Cap. 2.
De Nutritione quod sit Transmutatio	Cap. 3.
De Nutr. quod sit Transm. alimenti	Cap. 4.
De Similitudine Alimenti, cū corpore nutriendo	Cap. 5.
De Alimento an simile sit secundum spiritum	Cap. 6.
De Alim. an simile sit secundum corpus	Cap. 7.
De Alimento quod sit gratia nutriendi corporis	Cap. 8.
De Corporis humani essentia quid sit	Cap. 9.
De Alimento ex quo rerum ordine capiatur	Cap. 10.
De Nutritione quod sit trasmutatio alimenti in substantiam nutriti	Cap. 11.
De Nutritione quod fiat à fac. Altrice	Cap. 12.
De Nutritione q̃ nō fiat à corporeis affectionibus	C. 13.
De Temperatura q̃ nō sit agens princ. Nutrit.	Ca. 14.
De Anima quod sit agens principaie nutriti.	Cap. 15.
De Anima q̃ sit agens princ. penes fac. Vegetādi.	C. 16.
De Subiecto Principali Altriciis facultatis	Cap. 17.
De Facultatibus inferuentibus Nuttitioni	Cap. 18.
De Coctione in genere	Cap. 19.
De Coctione, quod sit perfectio	Cap. 20.
De Agente in coctione	Cap. 21.
De Calore	Cap. 22.
De Necesitate caloris cœlestis in generatione	Cap. 25.
De Spiritu quid sit	Cap. 24.
De Spiritu quod sit sedes uehiculum&uinculū aīæ	C. 25.
De Spiritu q̃ sit causa&principiū motionū oīum	Ca. 26.
De proprietatibus consequentibus naturam spiritus	C. 27.
De Calore complexionali	Cap. 28.
De Differentiis coctionis	Cap. 29.
De Differentiis coctionis à subiectis partibus	Cap. 30.
De Necesitate chilific.& facult. in seruientium	Cap. 31.
De Necesitate & natura Appetentiæ animalis.	Cap. 32.
De Attra&trice inferuiente coctioni	Cap. 33.
De Attrac. quod sit Motio ad obiectum simile	Cap. 34.

De Duplici Attra&trice uentriculi.	Cap.35.
De Cauſa effetrice Attra&tionis	Cap.36.
De Retentione.	Cap.37.
De Chilificatione .	Cap.38.
De Chilific. quod ſit tranſmutatio alim.in chilũ	Ca.35.
De Chilific. quod fiat in fundo Ventriculi	Cap.40.
De Integra Chilific. quæ abſoluitur in inteſtinis	Cap.41.
De Cauſa effectrice chilificationis	Ca.42.
De Chilific. quod prodeat à tota ſubſtantia mixti	C.43.
De Ventrículo quod tribus conſtet	Cap. 44.
De Viſu partium conſtituentium corpus.	Cap. 45.
De diuerſitate compoſitionis in qoolibet mixto.	Ca.46.
De Eſſentia propria uentriculi	Cap.47.
De Affectionibus uentriculi	Cap.48.
De Secunda Affectione corporis	Cap.49.
De Expulſione primæ co&tionis	Cap.50.
De Secunda co&ctione	Cap.51.
De propria iecoris eſſentia & temperatũra.	Cap.52.
De Expulſione e ſecundæ co&tionis	Cap.53.
De Expulſione tertię co&tionis	Cap.54.
De Cauſa finalis Nutritiõis	Ca.55.
De Hõmine an poſſit uiuere ſine cibo	Ca.56.
De Cauſis Vitæ & Mortis, longitudinis & bre.	Cap.57.
De Cauſis ob quas uita ſine cibo ſuſtinetur	Cap.58.
De Calore qualis ſit ut ſuſtineat inediã	C.59.
De Cauſis adiuuantibus tollerrantiã inediæ	C.60.
De Mõdo Nutritionis.	Cap.61.
De Nutritione quod fiat à uapore alimenti	C.62.
De Nutritione q̃ fiat à uapore alimenti denſato.	C.63.
De Obie&tionibus contra modum nutritionis.	Cap.64.
De Solutionibus ad propoſitas diffi.	Cap.65.
De Lapidibus & plantis quod Generentur augeantur, & nutriantur ex uaporibus.	Cap. 66.
De Qualibet co&ctione quod ſit mutatio alimenti in uaporem.	Cap.66.
De Aliis rationibus quibus prior ſententia de modo nutritionis confirmatur,	Cap.67.

Errata sic Corrige.

Carta. 1. Linea 12. coitionis, lege coctionis. c. 1. l. 12. morx,
 mox. C. 3. l. 4. lationes, latro. c. 4. l. 11. nt, ut c. 5. l. 20. ge
 neri, genere. c. 5. l. 12. eet, non eet. c. 5. l. 15. ille, illi. c. 9. l. 8.
 per, pro c. 10. l. ult. meditorum, medicorum. c. 11. l. 19.
 requiriur, requiritur. c. 12. l. 8. eciari, ociari. c. 13. l. 8. &
 at. c. 14. l. 12. singulas pertes, singulis partibus. c. 14. l. 10.
 preditum, predito. c. 15. l. 26. per, pro. c. 16. l. 16. inutidibus,
 inutilibus. c. 16. l. 26. receptaculo, receptacula. c. 17. l. 10. ha-
 bere haberi. c. 18. l. 15. instanti, in instanti c. 26. l. 8. pro
 prietate, proprietates c. 28. l. 11. aleret, ab berret. c. 29. l. 5.
 presentim presentiam. c. 32. l. 16. gens, agens. c. 32. l. 14. ue-
 num, uerū. c. 33. l. 24. qua, qui. c. 33. l. 8. quibus, quibusq; c.
 35. l. 17. inter, inter has. c. 36. l. 9. cum, cuius c. 41. l. i. hac,
 hec. c. 41. l. 14. cum, eum c. 42. l. 5. pariter, patitur. c. 43. l. 22.
 alimentalia, alimentalis. c. 48. l. 18. cecitas, cicius c. 51. l. 14.
 organum, organicum. c. 54. l. 18. meliora, moliora c. 55. l.
 23. existent, existens. c. 56. l. 26. opero, operatio. c. 71. l. 16.
 .n. non c. 71. l. 23. eodem, eadem c. 72. l. 5. ceteram, ceterū
 .c. 73. l. i. producamur, producamus. c. 73. l. i. mansio, mansio
 c. 74. l. 25. in indorum, indorum c. 76. l. i. copiosiore, co
 piosior est c. 81. l. 24. sefin, senfin. c. 81. l. 2. paritur, patitur.
 c. 81. l. i. copiam, copia c. 81. l. 15. calore agente, calori a
 genti. c. 83. l. 19. maioui, maiori. c. 84. l. 22. protraheret, lege
 portrahere. c. 85. l. 18. cico, cito. c. 85. l. 19. possioni pas-
 sionibus. c. 88. l. 3. sensibiliter sensibilibiter. c. 94. l. 14. genera-
 tur generantur. c. 95. l. 4. finti fimi. c. 95. l. 23. erar. erat. c. 95.
 l. 24. in. ni. c. 99. l. ultima. tum. cum. c. 100. l. 7. per. pro. c. 58.
 cap. 43. lege. 48. & corrigasq; ad cap. 58. inclusiue.

PAT AVII, Apud Iacobum Bořlam
M D L X X X I I.